

**Strategia Rozwoju Gminy Krynki
2015 – 2020**

**Krynki
2015**

I. WSTĘP	3
II. METODOLOGIA PRACY NAD STRATEGIĄ	7
III. DIAGNOZA SPOŁECZNO – GOSPODARCZA GMINY	9
3.1 CHARAKTERYSTYKA GMINY	9
3.2 DEMOGRAFIA	13
3.3 OBSZAR SPOŁECZNY	25
3.4 OBSZAR KULTURY I REKREACJI	54
3.5 OBSZAR ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ	72
3.6 OBSZAR GOSPODARCZY	102
IV. ANALIZA SWOT	126
V. MISJA GMINY KRYNKI I JEJ REALIZACJA	138
5.1 WIZJA I MISJA	138
5.2 CELE STRATEGICZNE I CELE SZCZEGÓŁOWE	139
VI. OCENA SPÓJNOŚCI CELÓW STRATEGICZNYCH Z DOKUMENTAMI WYŻSZEGO RZĘDU	143
VII. WIELOLETNI PLAN INWESTYCYJNY (WPI) NA LATA 2015- 2020	154
VIII. PROCEDURY WDRAŻANIA, MONITORINGU I EWALUACJI STRATEGII	171
SPIS TABEL:	173
SPIS WYKRESÓW:	176
SPIS RYSUNKÓW:	177

I. WSTĘP

Jednostki samorządu terytorialnego sprostać muszą współczesnym wymogom nowoczesnego zarządzania. Rozwój i jednocześnie kreowanie pozycji atrakcyjnego partnera do współpracy wymagają długofalowego planowania w ramach wyznaczonych celów strategicznych. Strategia rozwoju gminy określa ramy działania gminy oraz podstawę do przyjmowania programów i podejmowania przedsięwzięć. Ma ona charakter porządkujący i informacyjny, poprzez wskazanie warunków podejmowania i realizacji wszelkich działań w gminie, w tym formułowaniu kolejnych Wieloletnich Planów Inwestycyjnych. Dokument ten stanowi również podstawę do kształtowania polityki przestrzennej, będąc jednym z punktów odniesienia dla sporządzenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy. Podnosi wiarygodność wobec partnerów zewnętrznych, dla których niejednokrotnie stanowi podstawę oceny współpracy z gminą lub lokalizacji własnych działań na terenie gminy.

Celem strategii jest jasne wskazanie kierunków, w jakich powinna zmierzać gmina, aby zapewnić stały, zrównoważony rozwój, a jednocześnie dbać, aby mieszkańcom konsekwentnie polepszać warunki życia. Koniecznym elementem strategii jest diagnoza społeczno-gospodarcza, ponieważ, aby określić dokąd zmierzamy, należy wiedzieć skąd przychodzimy. Realne i efektywne planowanie przyszłości jest przy tym możliwe jedynie, gdy opiera się na wartościach i opcjach uznanych przez społeczność lokalną, uwzględniając jej wewnętrzny potencjał i słabości. Wartość strategii mierzona jest zatem poziomem dialogu społecznego pomiędzy władzą i obywatelami.

Potrzeba posiadania strategii rozwoju przez gminę Krynki wynika z ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, w której na mocy art. 4. 1. „*Politykę rozwoju prowadzi się na podstawie strategii rozwoju, programów i dokumentów programowych*”. Stanowi podstawę korzystania przez gminę z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej i innych zewnętrznych źródeł finansowania. Moment określania zapisów Strategii wyznaczyło zaistnienie szczególnych szans w regionalnym i krajowym otoczeniu gminy, związanych z nowymi instrumentami integracji europejskiej – perspektywa 2014-2020. Rozstrzygnięcia zawarte w Strategii mają na celu określenie listy najskuteczniejszych przedsięwzięć rozwojowych w tej perspektywie.

Dokument Strategii Zrównoważonego Rozwoju Gminy Krynki do roku 2020 obejmuje syntetyczną diagnozę wspólnoty lokalnej, bilans strategiczny w kategoriach

mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń (analizą SWOT), a także rozstrzygnięcia strategiczne. Na ostatnią ze wskazanych kategorii składają się: misja i wizja gminy oraz cele strategiczne i szczegółowe. Ponadto, konkretyzacja zaproponowanych zapisów strategicznych następuje poprzez określenie spójności Strategii w relacji do dokumentów planujących rozwój: Polski i Europy, województwa podlaskiego oraz powiatu sokólskiego (w perspektywie do 2020 roku). W dokumencie Strategii zawarto również założenia dotyczące procesu jej wdrażania oraz ustalenia w zakresie monitoringu i ewaluacji. Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Krynki do roku 2020 jest efektem prac ekspertów z dziedziny prawa, ekonomii, ochrony środowiska i socjologii działających na rzecz e-Infolex spółka z o.o., przy ścisłej współpracy z partnerami społecznymi i prywatnymi. Dokument uwzględnia wnioski i rekomendacje sformułowane w ramach debaty publicznej, która odbywała się w formie konsultacji społecznych. Niniejsze spotkania odbyły się w ramach zebrań przeprowadzonych w dniach 20-21 października 2015 r.

Tabela 1 Harmonogram spotkań w sołectwach.

DATA	MIEJSCOWOŚĆ
20.10.15 r.	Krynki
20.10.15 r.	Kruszyniany
21.10.15 r.	Górany
21.10. 15 r.	Ostrów Południowy

Dzięki zaangażowaniu przedstawicieli samorządu, organizacji publicznych, przedsiębiorców i lokalnych liderów życia społecznego, Strategia stanowi nie tylko narzędzie prowadzenia polityki rozwoju lokalnego i regionalnego, ale również syntezę świadomych wyborów i rekomendacji przedstawicieli różnych społeczności tworzących wspólnotę samorządową.

W systemie zarządzania polityką rozwoju, Strategia pełni kluczową rolę, jako generalny plan postępowania władz samorządowych, partnerów gospodarczych i społecznych, którzy mogą się na nią powoływać w procesie pozyskiwania środków zewnętrznych oraz w oparciu o nią budować własne plany strategiczne. Dzięki temu dokument ten jest również narzędziem kierowania i intensyfikowania współpracy z partnerami samorządowymi, prywatnymi i pozarządowymi w układzie zarówno lokalnym, jak i regionalnym. Tworzenie partnerstw na etapie realizacji poszczególnych kierunków

interwencji niniejszej Strategii, będzie miało kluczowe znaczenie dla rozwoju gminy, w tym również w związku z pozyskiwaniem zewnętrznych środków finansowych.

Strategia Rozwoju Gminy Krynki do roku 2020 jest spójna z priorytetami i celami dokumentów szczebla unijnego, krajowego i regionalnego, tj.:

- Europa 2020, Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu, Bruksela, 3.3.2010, KOM(2010) 2020 wersja ostateczna,
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006, OJ L 347, 20.12.2013, s. 320. (zwane Rozporządzeniem dla funduszy Wspólnych Ram Strategicznych 2014 – 2020),
- Uchwała Rady Ministrów Nr 157 z dnia z dnia 25 września 2012 r., w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Kraju 2020, Monitor Prawniczy, 22.11.2012 r., poz. 882
- Uchwała Sejmiku Województwa Nr XXXI/374/13 Podlaskiego z dnia 9 września 2013r. w sprawie przyjęcia zaktualizowanej Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020,
- Uchwała Nr XV/104/2015 Rady Powiatu Sokólskiego z dnia 10 grudnia 2015 r. w sprawie przyjęcia Programu Rozwoju Powiatu Sokólskiego na lata 2015 – 2022.

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Krynki do roku 2020, kładzie nacisk na zrównoważony rozwój gminy (bazujący na zintegrowaniu polityki środowiskowej, gospodarczej, przestrzennej i społeczno-kulturowej), prowadzący w efekcie do poprawy jakości życia mieszkańców i budowania jego trwałych podstaw ekonomicznych, przy poszanowaniu dla wartości środowiska przyrodniczego.

Zespół ekspercki e-INFOLEX Sp. z o.o.:

Dr Agnieszka Daniluk	Prezes e-INFOLEX Sp. z o.o., ekspert z zakresu prawa i postępowania administracyjnego
Dr Adam Wyszowski	ekspert z zakresu ekonomii
Dr Andrzej Nikitorowicz	ekspert z zakresu socjologii
Dr Tomasz Poskrobko	ekspert z zakresu środowiska przyrodniczego i infrastruktury

II. METODOLOGIA PRACY NAD STRATEGIĄ

Dokument powstał z zastosowaniem metody ekspercko - społecznej, zapewniającej wysoką partycypację społeczeństwa w tworzeniu Strategii Rozwoju Gminy oraz udział wszystkich zainteresowanych środowisk, stron i wysoką fachowość. Praca nad strategią odbyła się przy współudziale grona specjalistów, pracowników i partnerów Gminy Krynki, bazując na ich doświadczeniu, wiedzy i opinii. Partycypacja społeczeństwa w tworzeniu wizji przyszłości gminy za sprawą konsultacji społecznych i badań ankietowych odegrała również ważną rolę. Wpływ społeczeństwa na życie gminy, poza uczestnictwem w formie aktu wyborczego, jest wartością nieocenioną. W procesie kreowania przyszłości gminy, tworzenia dokumentu strategicznego wszyscy mieszkańcy mieli możliwość aktywnego uczestnictwa i wyrażenia opinii na temat kierunków rozwoju gminy w skierowanej do nich ankiecie. Projekt strategii został udostępniony w ramach konsultacji społecznych. Za pomocą tych konsultacji władze gminy przedstawiły mieszkańcom swoje zamierzenia mając na uwadze nawiązanie konstruktywnego dialogu przy współtworzeniu wspólnej rzeczywistości oraz zapewnienie głosu wszystkim zainteresowanym. Jest to swoiste odwołanie się do zasad społeczeństwa obywatelskiego.

Strategia Rozwoju Gminy Krynki została przygotowana na podstawie wieloaspektowej diagnozy, która stanowi analizę stanu obecnego z uwzględnieniem najważniejszych dziedzin mających wpływ na jakość życia mieszkańców. Diagnoza dotyczy procesów i zjawisk, jakie miały miejsce w Gminie Krynki do roku 2014 włącznie, przyjmując do analizy przedział minimum pięcioletni. Wybrane okresy badawcze wiążą się z dostępnością danych na czas pracy nad dokumentem, jak również w niektórych przypadkach okresami (wybranymi latami) dokonywania badań statystycznych przez Główny Urząd Statystyczny.

Przedstawione wyniki diagnozy w wyodrębnionych tematycznie rozdziałach wyrażają stopień zaspokojenia potrzeb mieszkańców gminy, trendy rozwojowe, a także wskazują obszary, w których istnieje konieczność wprowadzenia działań mających na celu ich poprawę. Diagnoza stanu gminy została przygotowana w oparciu o dane statystyczne pozyskane z Głównego Urzędu Statystycznego, Powiatowego i Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Białymstoku, pracowników oraz partnerów Gminy Krynki. Korzystano również z opublikowanych badań, analiz i raportów sytuacji społeczno – gospodarczej dla województwa i kraju.

W kolejnej części dokumentu, na podstawie diagnozy społeczno – gospodarczej, powstała analiza SWOT gminy: silne strony, słabe strony, szanse i zagrożenia. Analiza SWOT jest więc syntezą najważniejszych wniosków wynikających z raportu stanu obecnego gminy, która uwypukliła atuty i mocne strony, ale również pozwoliła wskazać główne problemy do rozwiązania. Analiza SWOT stanowiła fundament do wypracowania celów strategicznych i operacyjnych, tworzących swoisty „scenariusz” działań koniecznych do podjęcia z wykorzystaniem obszarów prorozwojowych, z dużym potencjałem, a także naturalnych zasobów pozostających w dyspozycji gminy. Plany rozwojowe gminy opierające się na czterech filarach - obszarach kluczowych, tj. infrastruktura, kapitał ludzki, gospodarka i środowisko zostały wyartykułowane w formie kierunków działań, których realizacja przyczyni się do osiągnięcia zamierzonego celu. „Scenariusz” ten będzie jednak podlegał ewolucji wraz z postępującymi w sposób ciągły zmianami w środowisku zarówno wewnętrznym jak i zewnętrznym gminy, dlatego niezwykle ważny jest systematyczny monitoring i w razie potrzeby również ewaluacja strategii. W części końcowej dokumentu zaproponowano sposób monitoringu i ewaluacji oraz wskazano przykładowe, rekomendowane mierniki wykonania zadań. Dokument ten bowiem powinien zmieniać się razem z otoczeniem, podlegać aktualizacji i korekcie, żyć i zmieniać się razem z gminą Krynki dla której został stworzony.

III. DIAGNOZA SPOŁECZNO – GOSPODARCZA GMINY

3.1 CHARAKTERYSTYKA GMINY

Położenie i powierzchnia

Gmina Krynki położona jest we wschodniej części województwa podlaskiego, w powiecie sokólskim, nad rzeką Krynką – lewym dopływem Świsłoczy. Graniczy z dwiema jednostkami samorządu terytorialnego: gminami Szudziałowo i Gródek, natomiast od strony wschodniej przylega do Granicy Państwa z Republiką Białorusi. Powierzchnia Gminy wynosi 165,99 km², w tym 44 % stanowią użytki rolne, a 51 % lasy, będące jednocześnie wschodnią częścią Puszczy Knyszyńskiej. Gmina stanowi 8,1 % powierzchni powiatu. Zamieszkuje ją 3271 mieszkańców (dane GUS na 31.12.2014 r.) rozproszonych w 39 miejscowościach: Krynki, Białogorce, Ciumicze, Górany, Górka, Jurowlany, Kruszyniany, Kundzicze, Leszczany, Łapicze, Łosiniany, Nietupa, Nietupa-Kolonia, Nowa Grzybowszczyzna, Nowa Świdziałówka, Ostrów Południowy, Ozierany Małe, Ozierany Wielkie, Plebanowo, Rudaki, Sanniki, Szaciły, Aleksandrówka, Borsukowizna, Chłodne Włoki, Jamasze, Kłyszawka, Nietupskie, Ozierskie, Podlipki, Podszaciły, Rachowik, Seroczyńszczyzna, Słobódka, Stara Grzybowszczyzna, Studzianka, Trejgle, Żylicze. Największą miejscowością jest miasto Krynki, w którym mieszka 2515 osób.

Geograficznie Gmina położona jest w całości w obrębie dwóch mezoregionów: Wzgórza Sokólskie i Wysoczyzna Białostocka, wchodzących w skład makroregionu Niziny Północno – Podlaskiej.

Rysunek 1. Lokalizacja miejscowości na tle Polski.

Źródło: www.gminy.pl

Rysunek 2 Lokalizacja miejscowości na tle województwa podlaskiego.

Źródło: www.gminy.pl

Rysunek 3 Powiat sokólski

Źródło: Strona internetowa Podlaskiego Zarządu Dróg /www.pzdsokolka.internetdsl.pl/

Historia¹

Obszar dzisiejszej gminy Krynki długo pozostawał niezamieszkały - porastała go rozległa puszcza. W średniowieczu był to teren pogranicza, na którym ścierały się wpływy ruskie, mazowieckie, jaćwieskie, później także litewskie i krzyżackie. Z relacji wypraw krzyżackich z końca XIV wieku wynika, że pierwsze osady spotykano dopiero za Świsłoczą i nad Niemnem.

Najstarsza kolonizacja na tym obszarze wywodziła się z ośrodka grodzieńskiego. W XV stuleciu kierunki i zasięg nowego osadnictwa były wytyczone przez główne drogi, które ukształtowały się dla potrzeb zarządzania przez Litwę ziemiami nad Narwią i Bugiem, a następnie po unii krewskiej 1385 r. dla utrzymania stałej łączności między Wilnem i Krakowem. Najważniejszą z nich była droga z Grodna do Brześcia. Wzdłuż tego traktu wzniesiono na początku XV w. dla potrzeb królewskich dwory: Krynki, Kołodziejna i Białowieża. Powstało też szereg wsi, które w ciągu XV wieku przesunęły granicę osadnictwa znad Niemna do linii Kuźnica - Krynki - rzeka Świsłocz.

Szczególny okres w dziejach osadnictwa na omawianym obszarze stanowią lata rządów królowej Bony i przeprowadzonej przez nią „pomiaru włócznej”. W 1524 r. Bona otrzymała prawie całą Puszcę Grodzieńską. W ciągu kilkunastu lat odebrała bądź wykupiła dalsze majątki. W ten sposób w rękach królowej znalazły się rozległe dobra i wielkie puszcze, w których rozpoczęła się ożywiona i prowadzona z wielkim rozmachem działalność gospodarcza, tzw. „pomiaru włóczna”. Polegała ona głównie na przemierzeniu ziemi, komasacji gruntów, ujednoliceniu świadczeń chłopskich, wprowadzeniu trójpółówki i scaleniu rozproszonego osadnictwa w zwarte, duże wsie - ulicówki. W dobie „pomiaru włócznej” i w czasach Zygmunta Augusta zasięg lasów dawnej Puszczy Grodzieńskiej znacznie się skurczył. Zwarte osadnictwo objęło tereny na zachód i południe od Krynek. W połowie XVI w. istniały już m.in. wsie: Sanniki, Kruszyniany, Rudaki, Chomontowce, Ozierany Małe, Ozierany Duże, Ciumicze, Jamasze, Trejgle, Żylicze, Białogorce, Plebanowo, Łosiniany. Rozbudowano też Krynki, które prawa miejskie otrzymały najpierw w 1509 r., a potem w 1569 r. Krynki były uposażone w 166 włók ziemi, na których powstały wsie i przedmieścia miejskie: Porzecze, Wielki Ostrów, Mały Ostrów, Oziarskie i Humniszcze - Łapicze.

---

¹ Za: Strategia Rozwoju Gminy Krynki do roku 2015, Krynki 2005. Zob. „Krynki i okolice” Park Krajobrazowy Puszczy Knyszyńskiej, Supraśl 1994 r.

W wyniku wojen z połowy XVII w. Podlasie i przyległe do niego tereny litewskie poniosły olbrzymie straty ludnościowe. Największym zniszczeniom uległy królewszczyzny, a najbardziej opustoszałą spośród nich była włość kryńska. Znajdowały się tu wsie w całości puste (Białogorce) lub takie, w których ponad połowa włók leżała odłogiem: Łużany (87%), Kruszyniany (72%), Narejki (53%), Żylicze (50%). Najbardziej wyludnione wsie król Jan III Sobieski nadał w 1697 r. rotmistrzom tatarskim i żołnierzom z ich oddziałów w zamian za zaległy żołd. Pułkownik Samuel Murza Krzczowski i jego podkomendni otrzymali wsie Kruszyniany, Nietupę (dziś Białogorce) i Łużany. Dotychczasowych mieszkańców Kruszynian i Łużan przesiedlono do wsi Sanniki, a z Białogorców do wsi Trejgle. We wsiach pod Sokółką osiadły natomiast oddziały rotmistrzów Kieńskiego, Sieleckiego i Olejowskiego. Były to nadania wieczyste, ale z obowiązkiem służby wojennej w oddziałach zaciężnych. Wielkość nadziału ziemi była odpowiednia do pełnionej funkcji wojskowej i zasług. Dowódcy i oficerowie utworzyli na nadanych gruntach folwarki, a towarzysze - gospodarstwa. Osadnicy tatarscy ponownie wykarczowali zarośnięte w znacznej części pola, pobudowali nowe domy i zabudowania gospodarcze. W ciągu XVIII w. stan posiadania Tatarów na tym terenie powiększył się. Należały do nich dodatkowo, w całości lub częściowo: Leszczany, Żylicze, Ozierany, Trejgle, Ciumicze, Talkowszczyzna, Nietupa i Górka.

Druga połowa XVIII w. przyniosła, wraz z rządami Antoniego Tyzenhauza w ekonomii grodzieńskiej, istotne zmiany. Zasadniczej przebudowie uległy wówczas Krynki, a komasacja małych osad przyniosła zanik kilku drobnych wsi. Wykształciła się wówczas ostatecznie sieć osadnicza dzisiejszej gminy Krynki.

3.2 DEMOGRAFIA

WPROWADZENIE

Procesy demograficzne zachodzące w lokalnej społeczności gminy w znacznym i wymiernym stopniu wpływają na poziom potencjału społeczno-ekonomicznego. Dla całego kraju jak i poszczególnych jednostek terytorialnych zmiany demograficzne są jednym z najpoważniejszych wyzwań w nadchodzących latach. Związane są one m.in. z wysokim poziomem migracji wewnętrznych i zewnętrznych, niskim przyrostem naturalnym, spadkiem

dietności i związanym z tym procesem starzenia się społeczeństwa. Dłuższy okres utrzymywania się niskiego współczynnika dietności w połączeniu ze wzrostem średniej długości życia oraz fakt, że pokolenie wyżu demograficznego wchodzi w wiek emerytalny jest ogromnym problemem w odniesieniu do stabilności finansowej systemów emerytalnych oraz rynku pracy.

W skali gminy zmiany ilościowe populacji wpływają na zmiany liczby podatników, jak również determinują popyt na usługi komunalne czy komercyjne. Widać więc, że czynnik demograficzny jest bardzo istotny przy planowaniu rozwoju na przyszłe lata oraz prognozowanie rentowności wielu działań.

Dane demograficzne:

Według stanu na koniec 2014 r. (najbardziej aktualne dane GUS), liczba ludności w Gminie Krynki wyniosła 3271 osób. W mieście Krynki zamieszkiwało 2515 osób, a w obszarze wiejskim gminy 756. Wśród wszystkich mieszkańców gminy było 1607 mężczyzn oraz 1664 kobiet. Bardzo widoczne jest, że sercem gminy jest miejscowość Krynki, którą zamieszkuje ogromna większość obywateli gminy. Gmina charakteryzuje się stałym i corocznym spadkiem liczby mieszkańców. W stosunku do roku 2010, przyjętego w analizach jako bazowy, wyniósł on 97 osoby (2,9%). W tym samym okresie, w powiecie białostockim, ogółem liczba mieszkańców zwiększyła się.

Mimo postępującego i widocznego spadku ludności w gminie Krynki w ciągu ostatnich 5 lat, wskaźnik gęstości zaludnienia w gminie nie uległ zmianie i wynosi dla całej gminy (miasto Krynki i obszary wiejskie) 20 osób na kilometr kwadratowy.

Tabela 2. Liczba ludności gminy Krynki. Z wyszczególnieniem podziału na miasto i obszar wiejski oraz płeć mieszkańców gminy.

LUDNOŚĆ	Ogółem	Miasto Krynki	Część Wiejska Gminy	Mężczyźni	Kobiety

LUDNOŚĆ	Ogółem	Miasto Krynki	Część Wiejska Gminy	Mężczyźni	Kobiety
2014	3271	2515	756	1607	1664
2013	3283	2511	772	1605	1678
2012	3309	2550	759	1620	1689
2011	3317	2554	763	1628	1689
2010	3368	2585	783	1645	1723

Źródło: Opracowano na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

W gminie Krynki współczynnik feminizacji wynosi 104. Oznacza to, że na 100 mężczyzn przypada średnio 104 kobiety. Ludność w wieku produkcyjnym stanowi 62,09% i

jest grupą dominującą. Ludność w wieku poprodukcyjnym stanowi 24,02%, a w wieku przedprodukcyjnym 13,87%. Udział procentowy mieszkańców gminy w wieku przedprodukcyjnym systematycznie maleje - w 2010 roku było to 15,46% mieszkańców gminy. W przeciwieństwie do udziału ludności w wieku poprodukcyjnym, który systematycznie rośnie - w roku 2010 wynosił 22,59% mieszkańców gminy. Świadczy to o szybkim procesie starzenia się gminy i wzrastania obciążenia ekonomicznego i demograficznego. Jeżeli ten trend się nie zmieni to w przyszłości będzie wzrastał współczynnik obciążenia demograficznego tj. liczba osób w wieku nieprodukcyjnym (przed- i poprodukcyjnym) przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym. W gminie Krynki ten współczynnik, jeżeli nie nastąpi zmiana trendów ludnościowych, będzie szybko wzrastał, co jest efektem starzenia się społeczności gminy. Sukcesywny wzrost wskaźnika obciążenia demograficznego odzwierciedla zmiany, jakie obserwujemy w danej jednostce terytorialnej oraz jakie będą nasilać się w przyszłości. Wzrost liczby osób starszych przypadających na osoby pracujące i dzieci wynika z ogólnego postępującego procesu starzenia się społeczeństwa ale w przypadku gminy Krynki dodatkowymi czynnikami pogłębiającymi ten proces jest niekorzystny bilans migracji.

Tabela 3. Podział mieszkańców gminy Krynki ze względu na ekonomiczne grupy wiekowe.

	Wiek przedprodukcyjny	Wiek produkcyjny	Wiek poprodukcyjny
2014	454	2031	786
2013	448	2064	771

	Wiek przedprodukcyjny	Wiek produkcyjny	Wiek poprodukcyjny
2012	486	2062	761
2011	521	2056	740
2010	547	2038	738

Źródło: Opracowano na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Powyższe dane potwierdza analiza zmian jakie postępują w poszczególnych grupach wiekowych mieszkańców gminy Krynki. Grupą, w której najsilniej zaznaczyły się spadki jest młodzież i dzieci gminy Krynki. W grupie wiekowej 15-19 w ciągu ostatnich lat odnotowano spadek o 110 osób. Widać w tym przypadku bardzo dobrze jak szybko następuje starzenie się mieszkańców gminy i brak napływu nowych pokoleń wśród mieszkańców gminy. Natomiast najsilniejsze wzrosty są zauważalne wśród osób w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym. W najbliższej perspektywie czasowej nie będzie to stanowiło problemu, ale świadczy o powolnym procesie starzenia się społeczności gminy Krynki.

Tabela 4. Mieszkańcy gminy Krynki ze względu na przynależność do grup wiekowych w latach 2011- 2014.

Wiek mieszkańców gminy	2014	2013	2012	2011	2010
0-4	121	123	133	129	128
5-9	134	131	122	130	138
10-14	144	136	150	149	159
15-19	119	141	182	218	229
20-24	285	280	268	228	244

Wiek mieszkańców gminy	2014	2013	2012	2011	2010
25-29	224	225	237	256	268
30-34	252	258	244	240	222
35-44	417	413	406	404	414
45-54	434	444	451	471	490
55-59	252	255	254	262	254
60-69	389	377	368	334	327

Wiek mieszkańców gminy	2014	2013	2012	2011	2010
70-79	274	270	271	276	282

Źródło: Opracowano na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Głównymi determinantami liczby ludności są przyrost naturalny oraz saldo migracji. Przyrost naturalny ludności stanowi różnicę między liczbą urodzeń żywych i liczbą zgonów w danym okresie. Wskaźnik ten jest niezbędnym narzędziem monitorowania procesów demograficznych wpływających na sytuację społeczno-ekonomiczną kraju oraz poszczególnych jednostek administracyjnych w jego ramach. Ich poznanie pozwala na zaplanowanie działań mających na celu dostosowanie polityki społecznej do skutków zachodzących zmian i przeciwdziałanie niekorzystnym zjawiskom.

Wskaźnik przyrostu naturalnego obliczanego na 1 000 ludności w Gminie Krynki jest silnie ujemny (-6,7) i znacznie niższy od powiatowego. Oznacza to, iż przyrost naturalny nie wpływa dodatnio na kształtowanie się liczby ludności w gminie, a ujemne wartości tego wskaźnika stymulują starzenie się społeczeństwa. Należy zwrócić uwagę, że w ciągu ostatnich lat ten wskaźnik był na bardzo negatywnym poziomie, dużo niższym od powiatowego i krajowego co wpłynęło na widoczny ubytek ludności gminy i starzenie się społeczności lokalnej.

Skala urodzeń i zgonów w Gminie Krynki utrzymuje się w badanych latach 2010-2014 na zbliżonym poziomie - widocznie negatywnym oscylującym wokół -6 lub niższym. Dla przykładu, liczba urodzeń zarówno w 2012 r., jak i 2013 r. kształtowała się w okolicach 18, natomiast liczba zgonów w 2012 r. wyniosła 43, natomiast w 2013 r. – 35.

Tabela 5. Małżeństwa oraz ruch naturalny w Gminie Krynki.

	Małżeństwa	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny	Współczynni k przyrostu naturalnego
2014	18	25	47	-22	-6,7
2013	17	18	35	-17	-5,1
2012	8	18	43	-25	-7,6
2011	19	22	51	-29	-8,7
2010	16	26	50	-24	-7,1

Źródło: Opracowano na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Za ogólny spadek liczby ludności w Gminie Krynki odpowiada również ujemne saldo

migracji stałej (w roku 2014 było to -4 osoby). Saldo migracji jest to różnica (ujemna lub dodatnia) pomiędzy napływem (imigracja) i odpływem (emigracja) ludności. Migracja jest ważnym elementem zmian demograficznych zachodzących na poziomie krajowym jak i lokalnym, może częściowo zrównoważyć skutki starzenia się społeczeństwa, ale równie dobrze może je pogłębić gdy ludność, zwłaszcza ludzie młodzi, opuszczają na stałe dany region. Współczynnik ma również wpływ na rozmiar zasobów siły roboczej co wpływa wymiennie na rozwój gospodarczy danego regionu.

W kwestii migracji zauważalna jest ogólnopolska tendencja do przemieszczania się ludności z obszarów miejskich na mniej zurbanizowane obszary przyległe. W przypadku gminy Krynki oraz samego miasta Krynki duże znaczenie odgrywa również migracja ekonomiczna. W perspektywie czasowej może to znaleźć przełożenie w jeszcze większym pogorszeniu wyniku zarówno przyrostu naturalnego jak i negatywnym wyniku salda migracji.

Tabela 6. Migracje w Gminie Krynki.

	Migracje wewnętrzne napływ	Migracje zagraniczne imigranci	Migracje wewnętrzne odpływ	Migracje zagraniczne emigracja	Saldo migracji stałej	Saldo migracji zewnętrznej
2014	34	3	38	0	-4	3
2013	26	1	43	0	-17	1

	Migracje wewnętrzne napływ	Migracje zagraniczne imigranci	Migracje wewnętrzne odpływ	Migracje zagraniczne emigracja	Saldo migracji stałej	Saldo migracji zewnętrznej
2012	43	0	31	0	12	0
2011	17	1	40	0	-23	1
2010	27	0	45	0	-18	0

Źródło: Opracowano na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Proces odpływu mieszkańców gminy do miasta wojewódzkiego potwierdzili sami mieszkańcy w przeprowadzonych badaniach ankietowych. W trakcie zorganizowanych konsultacji społecznych zadano respondentom z gminy Krynki pytanie **5.7 Jak oceniasz poziom migracji mieszkańców gminy do miasta wojewódzkiego? Jaka jest jej skala?** Rozkład odpowiedzi na to pytanie przedstawiony jest poniżej w postaci tabeli:

Tabela 7. Ocena poziomu migracji do miasta wojewódzkiego przez mieszkańców gminy Krynki.

5.7 Jak oceniasz poziom migracji mieszkańców gminy do miasta wojewódzkiego? Jaka jest jej skala?

Skala ocen, gdzie 1 jest oceną najniższą, natomiast 5 oceną najwyższą	Częstość	Procent
1	3	2,17
2	6	4,35
3	17	12,32
4	58	42,03
5	41	29,71
Brak odpowiedzi	13	9,42
Ogółem	138	100%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych mieszkańców gminy Krynki

Podsumowanie:

- populacja Gminy Krynki, wynosząca na koniec 2014 roku 3271 mieszkańców, widocznie maleje, co jest rezultatem utrzymującego się od wielu lat silnie ujemnego przyrostu naturalnego i ujemnego salda migracji;
- w gminie występuje współczynnik feminizacji na poziomie 104. Co jest związane z większą liczbą kobiet w gminie w stosunku do mężczyzn oraz tym, że kobiety średnio żyją dłużej niż mężczyźni;
- w gminie Krynki systematycznie maleje liczba dzieci i młodzieży;
- prognozowane zmiany liczby oraz struktury ludności wskazują na systematyczny spadek liczby mieszkańców gminy Krynki, w tym szczególnie osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, a także wzroście liczby mieszkańców w wieku poprodukcyjnym;
- zmiany w strukturze ludności gminy Krynki, polegające na wzroście udziału osób w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym w ogóle populacji, wpisują się w ogólną tendencję starzenia się społeczeństwa, co będzie miało swoje skutki w obszarze polityki społecznej i edukacji;

- migracje, zmiana liczby i struktury ludności mogą w przyszłości stać się problemem m.in. dla finansów publicznych Gminy, tracącej dochody z podatków, a stojącej w obliczu nowych wyzwań demograficznych i gospodarczych.

3.3 OBSZAR SPOŁECZNY

Obszar społeczny obejmuje całokształt obiektywnych warunków, w których człowiek żyje oraz odczuwalną przez poszczególne osoby subiektywną jakość życia. Posiada on zatem charakter wieloaspektowy, obejmując zarówno ekonomiczne, jak i pozaekonomiczne elementy funkcjonowania danej społeczności. W ramach szeroko rozumianych warunków życia społecznego, w ujęciu pozaekonomicznym oraz z wyłączeniem zagadnień związanych ze środowiskiem naturalnym, poniższe opracowanie obejmuje obszary tematyczne, do których należą: aktywność obywatelska (organizacje pozarządowe i ich współpraca z władzami lokalnymi i uczestnictwo w wyborach samorządowych), służba zdrowia, opieka społeczna, oświata oraz bezpieczeństwo.

Organizacje pozarządowe

Podjęcie decyzji najbliższej obywateli należało do fundamentów budowania polityki unijnej od początku stosowania zasady subsydiarności (pomocniczości). W chwili obecnej, zgodnie z programowaniem przewidzianym do 2020 r. (w tym Program Europa dla Obywateli), duża waga przykładana jest do działań służących pobudzeniu inicjatyw obywatelskich. Szczególnie istotną kwestią jest podjęcie wysiłków w celu zaangażowania obywateli Unii w proces decyzyjny, zarówno na poziomie unijnym, jak i krajowym. Z tego punktu widzenia współpraca pomiędzy organami władzy centralnej i lokalnej, a organizacjami pozarządowymi jest wymogiem koniecznym.

Ogólne ramy współpracy z organizacjami pozarządowymi w powiecie sokólskim określa przyjęta 29 października 2015 r. uchwała w sprawie Rocznego programu współpracy Powiatu Sokólskiego z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na rok 2016.

W gminie Krynki został stworzony Projekt rocznego programu współpracy Gminy Krynki z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie, na rok 2016 (Załącznik

Nr 1 do zarządzenia Nr 68/2015 Burmistrza Krynek z dnia 1 września 2015 r.). W ramach projektu zarządzono konsultacje społeczne, których przeprowadzenie zaplanowano w terminie od 1 września 2015 r. do 14 września 2015 r. Projekt Roczno programu współpracy przewiduje realizację następujących celów szczegółowych:

- poprawa jakości życia, poprzez pełniejsze zaspokajanie potrzeb mieszkańców gminy;
- integracja podmiotów realizujących zadania publiczne;
- prezentacja dorobku organizacji pozarządowych i promowanie ich osiągnięć;
- wzmocnienie potencjału organizacji pozarządowych;
- racjonalne wykorzystanie publicznych środków finansowych;
- wspieranie inicjatyw, rozwiązań zwiększających świadomość społeczeństwa.

Przedmiotem współpracy gminy z organizacjami pozarządowymi jest realizacja zadań publicznych wymienionych w art. 4 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2010 r. Nr 234 poz. 1536 ze zm.). Przyjęto, że zadania priorytetowe w 2016 r. dotyczyły będą:

1. Pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej, wyrównanie szans tych rodzin i osób:

- 1) rozwój usług i aktywności na rzecz mieszkańców w środowisku lokalnym, w tym szczególne zapewnienie usług socjalnych,
- 2) zapewnienie możliwości funkcjonowania ośrodków wsparcia i świadczenie usług opiekuńczych oraz specjalistycznych usług opiekuńczych dla mieszkańców,
- 3) aktywizację osób uzależnionych od pomocy społecznej.

2. Upowszechnienie kultury fizycznej i sportu poprzez:

- 1) prowadzenie zajęć sportowych,
- 2) organizowanie imprez sportowo-rekreacyjnych, turniejów, olimpiad oraz innych imprez o podobnym charakterze,
- 3) wspieranie udziału sportowych reprezentacji w imprezach i zawodach sportowych o zasięgu ponad gminnym.

3. Działania na rzecz osób niepełnosprawnych.

- 1) rozwój zawodowy osób niepełnosprawnych poprzez między innymi szkolenia, treningi poradnictwo, doradztwo zawodowe, współpracę z pracownikami,
- 2) prowadzenie ośrodków wsparcia i rehabilitacji społecznej,
- 3) integracja osób niepełnosprawnych poprzez między innymi szkolenia, warsztaty, treningi wspierające niezależne funkcjonowanie,
- 4) poradnictwo dotyczące problemów i uprawnień osób niepełnosprawnych oraz ich rodzin,

5) poprawa stanu fizycznego i psychicznego osób niepełnosprawnych między innymi poprzez warsztaty, spotkania terapeutyczne, działania profilaktyczne, usprawniające i rehabilitacyjne.

Współpraca gminy z podmiotami Rocznego programu oparta będzie na zasadach: pomocniczości, suwerenności stron, partnerstwa, efektywności, uczciwej konkurencji i jawności. Może ona przybierać formy finansowe i pozafinansowe. Współpraca finansowa polegała będzie na powierzaniu wykonywania zadań publicznych, wraz z udzielaniem dotacji na finansowanie ich realizacji oraz wspieranie wykonywania zadań publicznych, wraz z udzieleniem dotacji na dofinansowanie ich realizacji. Współpraca pozafinansowa odbywała się będzie przede wszystkim w zakresie organizacyjnym oraz informacyjnym, m.in. poprzez udostępnianie organizacjom pozarządowym pomieszczeń i merytorycznego wspierania w postaci szkoleń, konferencji i konsultacji.

Finansowanie zadań publicznych zleconych do realizacji organizacjom pozarządowym odbywało się będzie w ramach budżetu gminy na rok 2016. Po upływie terminu realizacji Rocznego programu zostanie on poddany ocenie na sesji rady gminy, poprzez przedstawienie przez Burmistrza Krynek w terminie do 30 kwietnia 2017 r. sprawozdania z jego realizacji.

Tabela 8. Stowarzyszenia i fundacje działające na terenie gminy Krynk.

Lp.	NGO	CELE I OBSZARY DZIAŁAŃ
1	Stowarzyszenie "Kresy Podlasia" w Krynkach 11-go Listopada 53 16-120 Krynk gmina: Krynk powiat: sokólski województwo: podlaskie e-mail kresy.podlasia@strona. pl rok powstania 2014 Rejestry:	- działalność międzynarodowa, - wspólnoty lokalne, - aktywność społeczna - działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności lokalnych

	<p>KRS: 0000506570 REGON: 200851832</p> <p>Organizacja nie prowadzi działalności gospodarczej</p>	
2	<p>Stowarzyszenie "Mecenas"</p> <p>Graniczna 1 16-120 Krynki Polska gmina: Krynki powiat: sokólski województwo: podlaskie rok powstania 2013 Tel.: 606 364 836 E-mail: biuro@stowarzyszenie-mecenas.pl Strona: stowarzyszenie-mecenas.pl KRS: 0000481970 REGON: 200816505 NIP: 545-18-14-150 Organizacja nie prowadzi działalności gospodarczej</p>	<p>Inicjowanie, promocja, wspieranie, upowszechnianie lub pogłębianie i zrównoważony rozwój: a) demokratycznego państwa prawnego, społeczeństwa obywatelskiego i dialogu społecznego, b) inicjatyw w zakresie prawidłowej legislacji, praworządności, legalizmu i przestrzegania prawa oraz świadomości prawnej obywateli, ochrony praw człowieka, obywateli i konsumentów, c) mieszkańców i obywateli Rzeczypospolitej Polskiej, ze szczególnym uwzględnieniem członków, kadry, instytucji i osób współpracujących ze stowarzyszeniem, d) instytucji sektora publicznego, prywatnego i społecznego, tj. urzędów publicznych, przedsiębiorstw, organizacji pozarządowych i podmiotów ekonomii społecznej, e) dialogu i współpracy środowisk publicznych, społecznych, gospodarczych i akademickich, w tym urzędów publicznych szczebla centralnego i samorządowego z partnerami, tj. szkołami, uczelniami, przedsiębiorcami, organizacjami społecznymi i gospodarczymi, f) systemu edukacji i nauki z uwzględnieniem edukacji przedszkolnej,</p>
3	<p>Fundacja Drabina</p> <p>Grochowa 9 16-120 Krynki Polska gmina: Krynki powiat: sokólski</p>	<p>Działanie na rzecz ogółu społeczeństwa poprzez rozwój i promocję działań pożytku publicznego, w szczególności:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wspierania i upowszechniania kultury fizycznej i sportu, 2. Rozwój turystyki, krajoznawstwa i wypoczynku, 3. Upowszechnianie i popularyzacja

	<p>województwo: podlaskie rok powstania 2014 KRS: 0000499492 REGON: 200838984 NIP: 545-18-14-374</p> <p>Organizacja nie prowadzi działalności gospodarczej</p>	<p>kultury, sztuki i dziedzictwa narodowego, 4. Ochrona środowiska, 5. Rozwój nauki, edukacji i wychowania, 6. Działalność z zakresu pomocy społecznej, 7. Promocja i organizacja wolontariatu, 9. Działania na rzecz integracji między państwami oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społeczeństwami, 10. Upowszechnianie i ochrona wolności i praw człowieka oraz swobód obywatelskich, a także działań wspomagających rozwój demokracji.</p>
4	<p>Stowarzyszenie na rzecz Osób Niepełnosprawnych i Wykluczonych Społecznie "Drabina" Grochowa 9 16-120 Krynki Polska gmina: Krynki powiat: sokólski województwo: podlaskie rok powstania 2009 tel.: 511 760 235 E-mail: s.drabina@wp.pl Strona: www.drabina-krynki.pl KRS: 0000332564 REGON: 200286237 NIP: 545-17-87-909</p>	<p>Stowarzyszenie działa głównie na terenie Gminy Krynki. Jego działanie skierowane jest do społeczności lokalnej, głównie do dzieci, młodzieży oraz osób niepełnosprawnych. Organizuje warsztaty twórcze, prowadzi zajęcia socjoterapeutyczne, jest inicjatorem wielu imprez kulturalnych na terenie miasta. Prowadzi pedagogizację rodziców oraz wczesne wspomaganie rozwoju dziecka. Wspiera rodziny w trudnej sytuacji życiowej, szerzy ideę wolontariatu oraz upowszechnia kulturę fizyczną wśród mieszkańców Krynek.</p> <p>Celem Stowarzyszenia jest prowadzenie działalności terapeutyczno-edukacyjnej, kulturalnej i sportowej, zwłaszcza w zakresie organizowania zajęć i warsztatów twórczych dla osób niepełnosprawnych, dzieci i młodzieży, szczególnie z rodzin dysfunkcyjnych, a także wspieranie osób dotkniętych wykluczeniem społecznym oraz rodzin w trudnej sytuacji życiowej.</p> <p>Stowarzyszenie realizuje swoje cele poprzez:</p> <p>a. organizowanie warsztatów twórczych dla osób niepełnosprawnych, dzieci i młodzieży, szczególnie</p>

	Organizacja nie prowadzi działalności gospodarczej	<p>zajęć artystycznych, sportowych, rękodzielniczych;</p> <p>b. prowadzenie zajęć terapeutycznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz osób niepełnosprawnych;</p> <p>c. prowadzenie zajęć socjoterapeutycznych dla dzieci i młodzieży, szczególnie z rodzin dysfunkcyjnych;</p> <p>d. organizowanie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka;</p> <p>e. pedagogizacja rodziców;</p> <p>f. wspieranie rodzin w trudnej sytuacji życiowej;</p> <p>g. wspieranie osób dotkniętych wykluczeniem społecznym;</p> <p>h. organizowanie kursów, szkoleń i poradnictwa specjalistycznego;</p> <p>i. organizowanie imprez, programów i wydarzeń z zakresu kultury, sztuki, tradycji i kultury regionu m.in. przeglądów, koncertów, wystaw;</p> <p>j. upowszechnianie kultury fizycznej wśród dzieci, młodzieży oraz osób niepełnosprawnych i starszych m.in. poprzez organizowanie zajęć, imprez i wydarzeń o charakterze sportowym i turystycznym;</p> <p>k. wydawanie czasopism, broszur, poradników związanych z celami Stowarzyszenia;</p> <p>l. promocję i organizowanie wolontariatu;</p> <p>m. współpracę z instytucjami i organizacjami o podobnym profilu działalności;</p>
5	Fundacja Villa Sokrates Sokółska 9 16-120 Krynki Polska gmina: Krynki	1. Zachowanie, pielęgnowanie i propagowanie dorobku pisarza i publicysty Sokrata Janowicza, 2. Sprzyjanie krajowym i międzynarodowym działaniom i kontaktom twórczym pisarzy, wydawców, dziennikarzy, artystów i naukowców na rzecz kultury białoruskiej jak też kultury polskiej i

	<p>powiat: sokólski województwo: podlaskie Rok powstania: 2009 KRS: 0000337556 REGON: 200324179 NIP: 545-17-95-234</p> <p>Organizacja nie prowadzi działalności gospodarczej</p>	<p>ogóлноeuropejskiej, 3. Podtrzymanie i rozwój tożsamości kulturowej Białorusinów w Polsce, 4. Wspieranie i realizowanie działań mających na celu ochronę historycznie ukształtowanego kulturowego i przyrodniczego krajobrazu regionu wschodniej Białostoczczyzny, 5. Rozwijanie i umacnianie idei równorzędnego partnerstwa w relacjach polskich i białoruskich (mniejszości białoruskiej) elit i środowisk intelektualnych oraz działań na rzecz budowy otwartego lokalnego społeczeństwa obywatelskiego i rozwoju samorządności lokalnej, 6. Przełamywanie barier społecznych w wielokulturowym społeczeństwie regionu.</p>
6	<p>Stowarzyszenie Kulturalne "Terra Incognita" Zaulek Szpitalny 13 16-120 Krynki Polska gmina: Krynki powiat: sokólski województwo: podlaskie Rok powstania 2010 Tel.: 510 958 506 E-mail: stowarzyszenie.terra.in cognita@gmail.com Strona: stowarzyszenieterrainc ognita.pl.tl KRS: 0000370680 REGON: 200403000</p>	<p>- nauka, kultura, ekologia, - sztuka, ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego</p>

	<p>NIP: 545-18-05-145</p> <p>Organizacja nie prowadzi działalności gospodarczej.</p>	
7	<p>Stowarzyszenie "Idźmy Razem" Aleja Szkolna 10 16-120 Krynki Polska gmina: Krynki powiat: sokólski województwo: podlaskie Rok powstania 2006 Tel.: 85 722 86 48 Faks: 85 722 86 48</p> <p>Organizacja nie prowadzi działalności gospodarczej</p>	<p>1. Dążenie do tego, aby wszystkie dzieci miały równe szanse edukacyjne tylko dzięki ich uzdolnieniom i pracowitości, a nie stopniem zamożności rodziców lub pochodzeniem społecznym czy środowiskowym, 2. Inicjowanie i podejmowanie różnorodnych działań, mających na celu poprawę stanu zdrowia dzieci, głównie chorych, sprawnych inaczej, sierot, z rodzin niepełnych, najuboższych, 3. Rzecznictwo obywatelskiej aktywności i pomocy na rzecz oświaty, 4. Inspirowanie różnych form działania osób fizycznych i prawnych wspomagających szkołę, dążenie do rzeczywistego uspołecznienia szkoły, 5. Współdziałanie z różnymi instytucjami, organizacjami, stowarzyszeniami, fundacjami, którym bliskie są cele naszego stowarzyszenia.</p>
8	<p>Stowarzyszenie na rzecz Osób Niepełnosprawnych Umysłowo Garbarska 16 16-120 Krynki Polska gmina: Krynki powiat: sokólski</p>	<ul style="list-style-type: none"> - przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, działalność wspierająca, - pomoc społeczna, w tym pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywanie ich szans, - działalność na rzecz osób niepełnosprawnych

	<p>województwo: podlaskie Tel.: 85 722 85 50 Organizacja nie prowadzi działalności gospodarczej</p>	
9	<p>Ochotnicza Straż Pożarna w Krynkach Gen. Józefa Bema 9 16-120 Krynki Polska gmina: Krynki powiat: sokólski województwo: podlaskie Rok powstania 1991 Tel.: 85 722 85 50 KRS: 0000257952 REGON: 200072750 NIP: 545-17-64-133 Organizacja nie prowadzi działalności gospodarczej</p>	<p>Misja</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Prowadzenie działalności mającej na celu zapobieganie pożarom oraz współdziałanie w tym zakresie z Państwową Strażą Pożarną, organami samorządowymi i innymi podmiotami. 2. Udział w akcjach ratowniczych przeprowadzanych w czasie pożarów, zagrożeń ekologicznych związanych z ochroną środowiska oraz innych klęsk i zdarzeń. 3. Informowanie ludności o istniejących zagrożeniach pożarowych i ekologicznych oraz sposobach ochrony przed nimi. 4. Rozwijanie wśród członków ochotniczej straży pożarnej kultury fizycznej i sportu oraz prowadzenia działalności kulturalno-oświatowej i rozrywkowej. 5. Wykonywanie innych zadań wynikających z przepisów o ochronie przeciwpożarowej. 6. Działania na rzecz ochrony środowiska.
10	<p>Stowarzyszenie "Ocalić Od Zapomnienia Podlaskie" w Kruszynianach Kruszyniany 32 16-120 Kruszyniany</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozwój obszarów wiejskich, 2. Identyfikacja, promocja oraz współpraca i wspieranie producentów produktów lokalnych, 3. Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz kulturowego dziedzictwa regionów, 4. Aktywizacja mieszkańców społeczności lokalnych, 5. Likwidacja barier związanych z dostępem do edukacji społeczności

	<p>Polska</p> <p>Rok powstania 2014</p> <p>gmina: Krynki</p> <p>powiat: sokólski</p> <p>województwo: podlaskie</p> <p>KRS: 0000504336</p> <p>REGON: 200853943</p> <p>Organizacja nie prowadzi działalności gospodarczej</p>	<p>lokalnych zwłaszcza dzieci i młodzieży, 6. Wspieranie przedsiębiorczości, 7. Integracja przedstawicieli różnych sektorów życia społecznego: organizacji pozarządowych, samorządów i przedstawicieli biznesu, 8. Zaspokajanie zbiorowych jak i indywidualnych potrzeb wspólnoty mieszkańców danej społeczności lokalnej szeroko rozumiana poprawa jakości życia, 9. Tworzenie więzi lokalnych integrujących społeczeństwo lokalne i regionalne, 10. Wykorzystywanie naturalnych i kulturowych zasobów regionów do pozyskiwania dodatkowych źródeł dochodów przez lokalnych mieszkańców, 11. Poprawa jakości życia mieszkańców obszarów wiejskich, w tym: praca i pomoc na rzecz wyrównywania szans dla osób ubogich, niepełnosprawnych, rencistów i emerytów, 12. Niesienie pomocy osobom, które zostały pokrzywdzone w wypadkach drogowych z nie własnej winy, 13. Prowadzi działania integrujące dla osób z uzależnieniami, przeciwdziałające wykluczeniu społecznemu tych osób, 14. Niesienie pomocy ofiarom klęsk żywiołowych i innych katastrof, 15. Prowadzenie działań profilaktycznych przeciwdziałających patologiom społecznym.</p>
11	<p>Regionalne Centrum Kultury Tatarów Polskich Asman</p> <p>Kruszyniany 58</p> <p>16-120 Kruszyniany</p> <p>Polska</p> <p>gmina: Krynki</p> <p>powiat: sokólski</p> <p>województwo:</p>	<p>- Nauka, kultura, ekologia,</p> <p>- Kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego</p>

<p>podlaskie</p> <p>Rok powstania 2009</p> <p>Tel.: 85 749 40 52</p> <p>KRS: 0000329959</p> <p>REGON: 200278083</p> <p>NIP: 545-17-84-673</p> <p>Organizacja nie prowadzi działalności gospodarczej</p>	
---	--

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze strony internetowej <http://bazy.ngo.pl>.

Uczestnictwo w wyborach

Wpływ społeczeństwa na rozwój polityki jest wartością podnoszoną do rangi priorytetów zarówno na poziomie wytycznych krajowych jak i unijnych programów ukierunkowanych na aktywizację obywateli. Jednym z pozytywnych przejawów aktywności obywatelskiej jest stopień partycypacji w wyborach. Z punktu widzenia funkcjonowania i ewolucji gminy pierwszorzędą rolę, w następczym procesie kreowania przyszłości gminy, odgrywają wybory samorządowe.

W przeprowadzonych 21 listopada 2010 r. wyborach samorządowych (I tura) frekwencja wyborcza w skali kraju wyniosła 47,32%. II tura (ponowne głosowanie w wyborach wójtów, burmistrzów i prezydentów miast) odbyła się 5 i 19 grudnia 2010 r.

Biorąc pod uwagę ten punkt odniesienia, jak również ogólną frekwencję wyborczą w I turze, na terenie województwa podlaskiego oraz powiatu sokólskiego, należy pozytywnie ocenić zaangażowanie mieszkańców gminy Krynki w proces wyboru władz lokalnych. Frekwencja uzyskana w gminie Krynki oraz wynik głosowania pozwoliły na rozstrzygnięcie wyborów samorządowych już w I turze. Zgodnie z danymi Państwowej Komisji Wyborczej frekwencja przewyższyła wynik uzyskany na poziomie województwa o 12,3 %, a na poziomie powiatu o 7,88%. Poniżej przedstawione zostało zestawienie szczegółowych danych dotyczących wyborów samorządowych, w ujęciu regionalnym.

Tabela 9. Wybory samorządowe przeprowadzone 21 listopada 2010 r.

FREKWENCJA W WOJEWÓDZTWACH					
Nazwa	Liczba wyborców	Liczba kart oddanych	Liczba obwodów głosowania	Liczba obwodów głosowania z których spłynęły dane	Frekwencja
podlaskie	962 214	461 143	877	877	47,93%
PODLASKIE - FREKWENCJA W POWIATACH					
Nazwa	Liczba wyborców	Liczba kart oddanych	Liczba obwodów głosowania	Liczba obwodów głosowania z których spłynęły dane	Frekwencja
sokólski	59 431	31 110	58	58	52,35%
SOKÓLSKI - FREKWENCJA W GMINACH					
Nazwa	Liczba wyborców	Liczba kart oddanych	Liczba obwodów głosowania	Liczba obwodów głosowania z których spłynęły dane	Frekwencja
Krynki	2841	1711	4	4	60,23%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z oficjalnej strony internetowej Państwowej Komisji Wyborczej, <http://pkw.gov.pl/>.

Kolejne wybory samorządowe odbyły się 16 listopada 2014 r. (I tura) oraz 30 listopada 2014 r. (II tura). Zgodnie z Obwieszczeniem Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 23 listopada 2014 r. o zbiorczych wynikach wyborów wójtów, burmistrzów i prezydentów miast na obszarze kraju ogólna frekwencja wyborcza wyniosła w I turze 47,4%. II tura wyborów wykazała niższy wskaźnik frekwencji osiągając wynik 39,97 % (Obwieszczenie Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 1 grudnia 2014 r. uzupełniające obwieszczenie z dnia 23 listopada 2014 r. o zbiorczych wynikach wyborów wójtów, burmistrzów i prezydentów miast na obszarze kraju). W tych wyborach samorządowych w gminie Krynki nie było konieczne przeprowadzenie II tury. Stopień uczestnictwa w wyborach lokalnych także tym

razem wykazał duże zaangażowanie obywateli w proces wyboru władz lokalnych, mimo że frekwencja była niższa niż w poprzednich wyborach samorządowych. Zgodnie z danymi Państwowej Komisji Wyborczej frekwencja przewyższyła wynik uzyskany na poziomie województwa o 16,19 %, a na poziomie powiatu o 10,37 %.

Poniżej przedstawione zostało zestawienie szczegółowych danych dotyczących wyborów samorządowych w I turze, w ujęciu regionalnym zgodnie ze stanem podawanym przez Państwową Komisję Wyborczą na godz. 17.30.

Tabela 10. Wybory samorządowe przeprowadzone 16 listopada 2014 r. (I tura).

FREKWENCJA W WOJEWÓDZTWACH					
Nazwa	Liczba wyborców	Liczba kart oddanych	Liczba obwodów głosowania	Liczba obwodów głosowania z których spłynęły dane	Frekwencja
podlaskie	956 768	395 608	911	911	41,35
PODLASKIE - FREKWENCJA W POWIATACH					
Nazwa	Liczba wyborców	Liczba kart oddanych	Liczba obwodów głosowania	Liczba obwodów głosowania z których spłynęły dane	Frekwencja
sokólski	58 398	27 540	66	66	47,17
SOKÓLSKI - FREKWENCJA W GMINACH					
Nazwa	Liczba wyborców	Liczba kart oddanych	Liczba obwodów głosowania	Liczba obwodów głosowania z których spłynęły dane	Frekwencja
Krynki	2 840	1634	4	4	57,54

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z oficjalnej strony internetowej Państwowej Komisji Wyborczej, <http://pkw.gov.pl/>.

Służba zdrowia

Na terenie gminy Krynki działa Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej – Poradnia Lekarzy Rodzinnych Sp.p. przy ul. Grodzieńskiej 40, 16-120 Krynki. Placówka otwarta jest od poniedziałku do piątku w godzinach 8.00 – 18.00.

Rodzaj: Poradnia (gabinet) lekarza POZ

Specjalizacja: Medycyna rodzinna

Ponadto na terenie gminy Krynki działają:

1. Samodzielny Publiczny Zakład Pielęgnacyjno-Opiekuńczy
ul. Grodzieńska 40
16-120 Krynki
Zakład działa całą dobę
2. Stacja opieki „Caritas” Archidiecezji Białostockiej
ul. Grodzieńska 40
16-120 Krynki
Placówka otwarta jest od poniedziałku do piątku od godziny 8.00 do 18.00.
3. Indywidualna Specjalistyczna Praktyka Stomatologiczna
ul. Grodzieńska 40
16-120 Krynki

Mieszkańcy gminy Krynki w większości ocenili dostęp do placówek ochrony zdrowia jako zadowalający. W badaniu zadano respondentom z gminy Krynki pytanie **5.1 Jak oceniasz dostępność do usług ochrony zdrowia w gminie (podstawowa opieka medyczna, apteki, stomatolog)?** Rozkład uzyskanych odpowiedzi zaprezentowany jest poniżej w postaci tabeli:

Tabela 11. Ocena dostępności do usług ochrony zdrowia w gminie (podstawowa opieka medyczna, apteki, stomatolog).

5.1 Jak oceniasz dostępność do usług ochrony zdrowia w gminie (podstawowa opieka medyczna, apteki, stomatolog)?		
Skala ocen, gdzie 1 jest oceną najniższą, natomiast 5 oceną	Częstość	Procent

najwyższą		
1	22	15,94
2	17	12,32
3	42	30,43
4	47	34,06
5	8	5,80
Brak odpowiedzi	2	1,45
Ogółem	138	100%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych mieszkańców gminy Krynki

Opieka Społeczna

Podstawowe zadania z zakresu opieki społecznej realizowane są w gminie Krynki przez Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Krynkach. Gminna jednostka organizacyjna zajmuje się w szczególności:

- przyznawaniem i wypłacaniem przewidzianych ustawą świadczeń,
- pracą socjalną,
- prowadzeniem i rozwojem niezbędnej infrastruktury socjalnej,
- analizą i oceną zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej,
- realizacją zadań wynikających z rozpoznanych potrzeb społecznych,
- rozwijaniem nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

W ramach swojej działalności Ośrodek realizuje zadania z zakresu pomocy społecznej zlecone gminie oraz zadania własne gminy, określone w ustawie z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz.U. Nr 64, poz. 593).

Tabela 12. Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej oraz wskaźnik deprivacji lokalnej w latach 2007- 2015.

	Liczba rodzin korzystających z pomocy	Liczba osób w rodzinie	Wskaźnik deprivacji
2007	192	646	brak danych
2008	185	612	brak danych
2009	172	568	173,34
2010	168	506	149,94
2011	175	535	160,99
2012	196	583	176,19
2013	204	575	175,14
2014	195	549	169,36
2015	186	515	prognoza 169

Źródło: Dane przekazane przez Urząd Miejski w Krynkach.

Tabela 13. Powody przyznania pomocy społecznej (w 2014r.).

Powody	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie
Ubóstwo	177	495
Bezdomność	4	5
Bezrobocie	155	429
Niepelnosprawność	44	117
Długotrwała lub ciężka choroba	19	34
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	35	132
- w tym rodziny wielodzietne	7	45
- w tym rodziny niepełne	20	56
Alkoholizm	2	3
Zdarzenie losowe	1	1

Źródło: Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Krynkach.

Tabela 14. Liczba osób niepełnosprawnych bezrobotnych, z uwzględnieniem poziomu wykształcenia dla obszaru gminy Krynki na koniec 2014 r.

Wykształcenie	Liczba osób niepełnosprawnych bezrobotnych
Wyższe	0
Policealne i średnie zawodowe	3
Średnie ogólnokształcące	1
Zasadnicze zawodowe	3
Gimnazjalne, podstawowe i podstawowe nieukończone	4

Źródło: Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Krynkach.

Pomoc społeczna udzielana była w gminie Krynki głównie ze względu na ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność, bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych, alkoholizm oraz potrzebę ochrony macierzyństwa.

W trakcie zorganizowanych konsultacji społecznych zadano respondentom z gminy pytanie **5.5 Jaka jest skala występowania w gminie biedy?** Rozkład odpowiedzi na to pytanie przedstawiony jest poniżej w postaci tabeli:

Tabela 15. Ocena skali występowania w gminie biedy.

5.5 Jak jest skala występowania w gminie biedy?		
Skala ocen, gdzie 1 jest oceną najniższą, natomiast 5 oceną najwyższą	Częstość	Procent
1	3	2,17
2	9	6,52

3	57	41,30
4	30	21,74
5	26	18,84
Brak odpowiedzi	13	9,42
Ogółem	138	100%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych mieszkańców gminy Krynki

W ramach swojej działalności MGOPS realizował projekt pt. *Rozwój społeczny gminy Krynki*. Projekt powstał w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki Priorytet VII. Promocja integracji społecznej Działanie 7.1. Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji Poddziałanie 7.1.1. Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez ośrodki pomocy społecznej i był współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego oraz budżetu państwa. Realizacja projektu miała miejsce w okresie od 01.01.2015r do 30.06.2015 r. Zakładał on uczestnictwo 15 Beneficjentów Ostatecznych. W jego ramach prowadzone były działania mające na celu zwiększenie aktywności zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym z powodu bezrobocia, korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, poradnictwo i wsparcie psychologiczne, doradztwo zawodowe, szkolenie zawodowe.

Oświata

Struktura edukacyjna w gminie Krynki obejmuje Zespół Szkół Samorządowych w Krynkach. W jego ramach którego funkcjonuje:

- Przedszkole Samorządowe – 2 oddziały – w roku szkolnym 2014/2015 uczęszczało do niego 42 dzieci w tym 20 starszaków,
- Oddział przedszkolny sześciolatków (klasa „0”) – 1 oddział – w roku szkolnym 2014/2015 uczęszczało 23 uczniów,
- Szkoła Podstawowa – 7 oddziałów – w roku szkolnym 2014/2015 uczęszczało 125 uczniów,

- Gimnazjum – 3 oddziały – w roku szkolnym 2014/2015 uczęszczało 70 uczniów,
- Szkolne Schronisko Młodzieżowe – funkcjonujące w okresie wakacji; skorzystało z niego przez blisko 2 miesiące (od 01 lipca do 23 sierpnia 2015) 40 osób.

Łącznie w roku szkolnym 2014/2015 wychowaniem przedszkolnym było objętych 65 dzieci w wieku od 3 do 6 lat oraz 195 uczniów Szkoły Podstawowej i Gimnazjum.

W Zespole Szkół Samorządowych w roku szkolnym 2014/2015 pracowało 32 nauczycieli, w tym 24 w pełnym wymiarze godzin i 8 w niepełnym wymiarze tj. 3,95 etatu. Dwóch nauczycieli przebywało na urlopie zdrowotnym, jeden nauczyciel przebywa na urlopie bezpłatnym.

Administracja ZSS liczyła 3 osoby zaś obsługa – 10 osób.

Sezonowo pracowało 3 palaczy + 1 zatrudniony na 1/2 etatu oraz 3 osoby na stażu opłaconym przez Powiatowy Urząd Pracy w Sokółce (pomoc kuchenna i 2 opiekunki dziecięce).

W roku szkolnym 2014/2015 realizowano wiele zadań wynikających z ustawowych obowiązków jednostki samorządu terytorialnego na rzecz gminy i szkół. Najważniejszym zrealizowanym zadaniem było zabezpieczenie Zespołowi Szkół Samorządowych środków finansowych na prowadzenie działalności, w tym na wynagrodzenia pracowników, eksploatację budynków oraz na stypendia uczniom za dobre wyniki w nauce.

Realizując obowiązki określone w art. 17 ustawy o systemie oświaty prowadzone było dowożenie lub refundacja rodzicom wydatków związanych z tymże obowiązkiem. Dowożeniem objęci byli uczniowie zamieszkali w znacznej odległości od ZSS w Krynkach.

W ubiegłym roku szkolnym 9 uczniów korzystało z dowożenia do szkoły busiem będącym własnością Gminy Krynki; 21 uczniów było dowożonych gimbusiem „Żaczek”(własność Gminy Krynki); 5 uczniom zostały zakupione bilety PKS celem dotarcia do ZSS w Krynkach.

Zgodnie z dyspozycją art. 90b i art. 90m ustawy o systemie oświaty wspomagano uczniów w formie stypendiów szkolnych i zasiłków szkolnych. Z tej formy wsparcia korzystali uczniowie szkoły podstawowej i gimnazjum jak również szkół ponadgimnazjalnych, którzy zamieszkują na terenie gminy Krynki. Kryterium dochodowe uprawniające do uzyskania pomocy określone było w kwocie 456 zł na jednego członka rodziny. Na powyższe zadanie wykorzystano dotację celową z budżetu Wojewody Podlaskiego w kwocie 173 200,00 zł.

Kolejnym zadaniem o charakterze pomocowym było wsparcie w zakresie zakupu podręczników w ramach Rządowego Programu „Wyprawka szkolna”. Z tej formy pomocy

skorzystali uczniowie ze Szkoły Podstawowej oraz Gimnazjum, będący w trudnej rodzinnej sytuacji finansowej zaś na realizację powyższego zadania uzyskano środki finansowe z dotacji Wojewody Podlaskiego w kwocie 6 140,00 zł.

Całość pomocy materialnej dla uczniów zamknęła się kwotą 179 340,00 zł.

W okresie roku szkolnego 2014/2015 wykonanych zostało kilka prac remontowych. Prace wykonał zatrudniony w szkole konserwator.

Do najważniejszych remontów i zadań wykonanych w latach 2009-2015 należały: remont i modernizacja oraz wyposażenie kilku sal lekcyjnych, sali komputerowej, zakup sprzętu elektronicznego oraz mebli i szafek uczniowskich, ułożenie terakoty w głównym wejściu szkoły, modernizacja kuchni, przeprowadzenie termomodernizacji szkoły.

Ze stołówki w roku szkolnym 2014/2015 korzystało 125 uczniów Szkoły Podstawowej, 60 uczniów Gimnazjum, 42 wychowanków Przedszkola i 45 pracowników Zespołu Szkół Samorządowych w Krynkach. Ogółem wydawano dziennie 272 posiłki. MGOPS w Krynkach opłacał obiady 129 uczniom Szkoły Podstawowej i Gimnazjum w Krynkach oraz 22 dzieciom z Przedszkola. W kuchni zatrudnione były 3 kucharki oraz 1 pomoc kuchenna – stażysta, na którego środki pozyskano z PUP w Sokółce.

Ogólnie koszt posiłków dla uczniów szkoły Podstawowej, Gimnazjum oraz dzieci młodszych objętych programem „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” stanowił kwotę 81 649,00 zł w tym: 72 571,00 zł z otrzymanej dotacji i 9 078,00 zł ze środków własnych. Doposażono też stołówkę szkolną na kwotę 4 458,00 zł ze środków własnych gminy.

Wydatki na oświatę od wielu lat stanowią znaczną kwotę w ogólnych wydatkach budżetu gminy. W roku budżetowym 2014 do budżetu gminy wpłynęła subwencja oświatowa w wysokości 1 680 160,00 zł zaś na rok 2015 subwencję oświatową naliczono w wysokości 1 569 111,00 zł. Poniżej zestawiono wydatki na zadania z zakresu oświaty.

Tabela 16. Wydatki na zadania z zakresu oświaty w gminie Krynki.

L.p.	Cel i opis wydatków	II półrocze 2014 roku	I półrocze 2015 roku
1	Przedszkole w Krynkach	119 591,61	133 077,30
2	Oddział przedszkolny (klasa „0”)	35 617,55	29 014,84
3	Szkoła Podstawowa w Krynkach	683 232,45	810 586,37
4	Gimnazjum w Krynkach	277 502,02	302 388,41
5	Dokształcanie nauczycieli	1 956,03	4 300,00
6	Stołówka szkolna	67 226,62	78 582,64
7	Świetlica szkolna	51 972,37	42 092,17
8	Szkolne Schronisko Młodzieżowe	2 190,91	0,00
9	Dowożenie uczniów do szkół	84 968,01	91 183,20
SUMA		1 324 257,57	1 491 224,93

Wyżej wymienione poniesione wydatki w roku szkolnym 2014/2015 dają łączną kwotę 2 815 482,50 zł co przy wydatkach budżetowych w analogicznym okresie w wysokości 10 094 594,17 zł stanowi 27,89 % wszystkich wydatków z budżetu gminy.

Wyniki sprawdzianu i egzaminu zewnętrznego w roku szkolnym 2014/2015 przedstawiają się następująco:

- sprawdzian w klasie VI – wynik szkoły w części ogólnej 62% (przy wyniku województwa i kraju 67%) – stanin 4, wynik niżej średni, z języka polskiego – 68% (województwo – 72%, kraj – 73%), z matematyki – 56% (województwo – 61%, kraj – 61%), z języka angielskiego – 73%; stanin 4, wynik niżej średni. (województwo – 77%, kraj – 78%),
- egzamin gimnazjalny - język polski – wynik szkoły 59%, stanin 4 – wynik niżej średni, powiat – 60%, województwo – 62%, kraj – 62%, historia i wos – wynik szkoły 66%, stanin 6 – wynik wyżej średni, powiat – 63%, województwo – 65%, kraj – 64%, matematyka – wynik szkoły 46%, stanin 5 – wynik średni, powiat – 46%, województwo – 50%, kraj – 48%, przedmioty przyrodnicze – wynik szkoły 47%, stanin 5 – wynik średni, powiat – 49%, województwo – 51%, kraj – 50%, język angielski w zakresie podstawowym – wynik szkoły

54%, stanin 3– wynik niski, powiat – 65%, województwo – 68%, kraj – 67%, język angielski w zakresie rozszerzonym – wynik szkoły 29%, stanin 6 – wynik wyżej średni, powiat – 42%, województwo – 49%, kraj – 48%.

W ocenie mieszkańców gminy Krynki liczba obiektów oświatowych w gminie utrzymuje się na poziomie dobrym i bardzo dobrym (łącznie 63,04% respondentów). Osoby uczestniczące w konsultacjach społecznych dobrze oceniły również ofertę edukacyjną oraz poziom edukacji w gminie.

W badaniu zadano respondentom z gminy Krynki pytanie **1.1 Jak oceniasz liczbę obiektów oświatowych w gminie (przedszkola, szkoły)? Czy ich liczba jest wystarczająca?** Rozkład uzyskanych odpowiedzi zaprezentowany jest poniżej w postaci tabeli:

Tabela 17. Ocena liczby obiektów oświatowych w gminie Krynki (przedszkola, szkoły).

1.1 Jak oceniasz liczbę obiektów oświatowych w gminie (przedszkola, szkoły)? Czy ich liczba jest wystarczająca?		
Skala ocen, gdzie 1 jest oceną najniższą, natomiast 5 oceną najwyższą	Częstość	Procent
1	8	5,80
2	8	5,80
3	27	19,57
4	31	22,46
5	56	40,58
Brak odpowiedzi	8	5,80
Ogółem	138	100%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych mieszkańców gminy Krynki

W badaniu zadano respondentom z gminy zadano pytanie **1.2 Jak oceniasz ofertę edukacyjną szkół prowadzonych przez gminę? Czy jest wystarczająca?** Rozkład uzyskanych odpowiedzi przedstawia się następująco:

Tabela 18. Ocena oferty edukacyjnej szkół prowadzonych przez gminę Krynki.

1.2 Jak oceniasz ofertę edukacyjną szkół prowadzonych przez gminę? Czy jest wystarczająca?		
Skala ocen, gdzie 1 jest oceną najniższą, natomiast 5 oceną najwyższą	Częstość	Procent
1	6	4,35
2	16	11,59
3	24	17,39
4	44	31,88
5	29	21,01
Brak odpowiedzi	19	13,77
Ogółem	138	100%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych mieszkańców gminy Krynki

W trakcie zorganizowanych konsultacji społecznych zadano respondentom z gminy Krynki pytanie **1.3 Jak oceniasz poziom edukacji w gminie (jakość kształcenia, dostępność zajęć dodatkowych dla uczniów, zajęcia wyrównawcze)?**. Rozkład odpowiedzi na to pytanie przedstawiony jest poniżej w postaci tabeli:

Tabela 19. Ocena poziomu edukacji w gminie Krynki.

1.3 Jak oceniasz poziom edukacji w gminie (Jakość kształcenia, dostępność zajęć
---

dodatkowych dla uczniów, zajęcia wyrównawcze)?		
Skala ocen, gdzie 1 jest oceną najniższą, natomiast 5 oceną najwyższą	Częstość	Procent
1	5	3,62
2	16	11,59
3	30	21,74
4	49	35,51
5	25	18,12
Brak odpowiedzi	13	9,42
Ogółem	138	100%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych mieszkańców gminy Krynki

Dobra ocena poziomu edukacji w Gminie Krynki koresponduje z osiągnięciami uczniów. Uczniowie Zespołu Szkół Samorządowych w analizowanym okresie byli laureatami i finalistami wielu konkursów przedmiotowych i mistrzostw szkolnych. W roku szkolnym 2014/2015 uczniowie placówki odnieśli następujące sukcesy:

Gimnazjum:

Laureaci: 1 osoba – z historii

Finaliści: 1 osoba – z biologii,

- Uczniowie klasy III Gim (2 osoby) – awans do etapu rejonowego – Wojewódzki Konkurs Biologiczny,
- Uczniowie klasy I i III Gim (2 osoby) – awans do etapu rejonowego – Wojewódzki Konkurs Historyczny,
- Uczniowie klasy I i III Gim (2 osoby) – awans do etapu rejonowego, (1 osoba) – finalista – Konkurs „Losy żołnierza i dzieje oręża polskiego w latach 972-1514. Od Cedyni do Orszy”,
- Uczennica klasy III Gim – IV miejsce – Olimpiada Promocji Zdrowego Stylu Życia PCK,

- Uczniowie klasy III Gim (2 osoby) – awans do etapu rejonowego - Olimpiada Promocji Zdrowego Stylu Życia PCK,
- Uczennice klasy II Gim (4 osoby) – II miejsce – Konkurs „Poznajemy Parki Krajobrazowe Polski”,
- Uczniowie klasy I Gim (2 osoby) – etap wojewódzki – wyróżnienie – Mozaika Podlasia. W poszukiwaniu wspólnoty pogranicza,
- Uczniowie klasy I Gim (3 osoby) – awans do etapu rejonowego – Pożary.

Szkoła Podstawowa:

- Uczniowie klasy VI SP (4 osoby) – awans do etapu rejonowego – wojewódzki konkurs z języka polskiego,
- Uczniowie klasy VI SP (3 osoby) - awans do etapu rejonowego - konkurs „Poznaj zwierzęta chronione w Parku Krajobrazowym Puszczy Knyszyńskiej”,
- Uczennica klasy VI SP – I miejsce – konkurs plastyczny „Ekoludki ratują Park Krajobrazowy Puszczy Knyszyńskiej”,
- Uczeń klasy IV SP – II miejsce - konkurs plastyczny „Ekoludki ratują Park Krajobrazowy Puszczy Knyszyńskiej”,
- Uczennica klasy IV SP – III miejsce – konkurs plastyczny „Ekoludki ratują Park Krajobrazowy Puszczy Knyszyńskiej”,
- Uczniowie klas IV – VI SP (5 osób) – wyróżnienie - konkurs plastyczny „Ekoludki ratują Park Krajobrazowy Puszczy Knyszyńskiej”,
- Uczennica klasy VI SP – I miejsce – IV Przegląd Poezji Śpiewanej „Jesień poezją malowana”,
- Uczennica klasy III SP – II miejsce – IV Przegląd Poezji Śpiewanej „Jesień poezją malowana”,
- Uczennica klasy VI SP – III miejsce – IV Przegląd Poezji Śpiewanej „Jesień poezją malowana”,
- Uczennica klasy VI SP – awans do etapu rejonowego – Wojewódzki Konkurs Przyrodniczy,
- Uczniowie klasy VI SP (3 osoby) – awans do etapu rejonowego – Turniej wiedzy pożarniczej,

Sukcesy szkoły:

- Uczniowie klas IV i V SP zajęli I miejsce w powiecie oraz awansowali do półfinału wojewódzkiego w Powiatowych Igrzyskach w Badmintonie;
- Uczennice klas IV i V SP zajęły V miejsce w Mistrzostwach Grupy Północnej w Badmintonie – półfinał wojewódzki;
- Uczniowie klasy IV i V SP zajęli III miejsce i awansowali do finału wojewódzkiego w Mistrzostwach Grupy Północnej w Badmintonie – półfinał wojewódzki;
- Uczennice klas II i III Gim zajęły IV miejsce w Mistrzostwach Grupy Północnej w Badmintonie – półfinał wojewódzki;
- Uczniowie klas I i III Gim zajęli III miejsce w Mistrzostwach Grupy Północnej w Badmintonie – półfinał wojewódzki;
- Uczennice klas III i IV SP zajęły I miejsce w powiecie oraz awansowały do półfinału wojewódzkiego w Powiatowych Igrzyskach w Szachach;
- Uczniowie klas II i IV SP zajęli II miejsce w powiecie i awansowali do półfinału wojewódzkiego w Powiatowych Igrzyskach w Szachach;
- Uczennice klasy IV SP zajęły IV miejsce w Mistrzostwach Grupy Północnej w Szachach – półfinał wojewódzki;
- Uczniowie klas IV i V SP zajęli V miejsce w Igrzyskach Województwa Podlaskiego w Badmintonie;
- Uczniowie klas I, II i III Gim zajęli I miejsce w powiecie oraz awansowali do półfinału wojewódzkiego w Powiatowej Gimnazjadzie w Badmintonie;
- Uczniowie klas I i III Gim zajęli II miejsce w powiecie w Powiatowej Gimnazjadzie w Szachach;
- Uczniowie klas I i III Gim zajęli VI miejsce w Mistrzostwach Grupy Północnej w Szachach – półfinał wojewódzki;
- Uczniowie klas II, III, IV SP oraz II i III Gim zajęli IV miejsce w Mistrzostwach Grupy Północnej w Szachach – półfinał wojewódzki;
- Uczennica klasy IV SP zajęła I miejsce w powiecie oraz uzyskała awans do półfinału wojewódzkiego;
- Uczennica klasy IV SP zajęła IV miejsce w Mistrzostwach Grupy Północnej w Szachach;
- Uczennice klas II i III Gim zajęły I miejsce w powiecie oraz uzyskały awans do półfinału wojewódzkiego w Powiatowej Gimnazjadzie w Szachach;

- Uczniowie klas I i III Gim zajęli II miejsce w powiecie oraz uzyskali awans do półfinału wojewódzkiego w Powiatowej Gimnazjadzie w Szachach;
- Uczniowie klas IV i V SP uzyskali awans do półfinału wojewódzkiego w Powiatowych Igrzyskach w Biegach Przełajowych;
- Uczniowie klas IV i V SP uzyskali awans do finału wojewódzkiego w Mistrzostwach Grupy Północnej w Biegach Przełajowych – półfinał wojewódzki;
- Uczniowie klas IV i V SP zostali finalistami Igrzysk Województwa Podlaskiego w Biegach Przełajowych.

Bezpieczeństwo

Każdy mieszkaniec gminy musi mieć zapewnione bezpieczeństwo mienia i życia. Z uwagi na podział administracyjny Polski nad bezpieczeństwem mieszkańców czuwa Policja, Straż Pożarna oraz Pogotowie Ratunkowe.

W związku z powyższym Gmina Krynki współpracuje z miejscowym, etatowym posterunkiem policji. Posterunek zatrudnia 5 policjantów: kierownika, asystenta ds. kryminalnych dzielnicowego terenu gminy Krynki i dzielnicowego terenu gminy Szudziałowo oraz policjanta ogniwa patrolowo – interwencyjnego. Prewencyjne działania Policji opierają się na realizacji następujących programów: Bezpieczna droga do szkoły, Bezpieczne wakacje, Bezpieczne ferie, Patrol szkolny, Nie bądźmy obojętni i Nieletni. Policjanci z Krynek współpracują także z Funkcjonariuszami Placówki Straży Granicznej w Krynkach (np. w 2014 r. pełnili wspólnie 51 służb).

Na omawianym terenie podobna liczba zdarzeń kryminalnych notowana jest zarówno na obszarze wiejskim jak i miejskim. Poniższe zestawienie obrazuje kategorie przestępstw w gminie Krynki w jakich toczyły się dochodzenia w latach 2013 i 2014.

Tabela 20. Kategorie przestępstw w gminie Krynki w latach 2013 i 2014.

Przestępstwa:	2013	2014
Kradzież mienia	15	8
Kradzież z włamaniem	7	2
Zniszczenie mienia	4	5
Przeciwko życiu i zdrowiu	8	4

Znęcanie się nad rodziną	1	3
Przestępstwa drogowe	20	4
Inne	8	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Informacji o stanie bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie gminy Krynki za okres od 01.01.2014 r. do 31.12.2014 r.

Ponadto w 2014 r. na terenie gminy Krynki odnotowano 3 czyny karalne, popełnione przez nieletnich, tj. o 1 więcej niż w roku wcześniejszym. W związku z tym prowadzone są działania prewencyjne ukierunkowane na zwalczanie przestępczości wśród nieletnich, takie jak rozmowy z nieletnimi i ich rodzicami oraz spotkania organizowane w Zespole Szkół Samorządowych w Krynkach.

W ocenie mieszkańców gminy Krynki występowanie w gminie przestępczości i przemocy w rodzinie nie stanowi problemu dużej wagi. Respondenci wskazali, że skala występowania w gminie tych zjawisk utrzymuje się na niskim i średnim poziomie. W trakcie zorganizowanych konsultacji społecznych zadano respondentom z gminy Krynki pytanie **5.4 Jaka jest skala występowania w gminie przestępczości i przemocy w rodzinie?** Rozkład odpowiedzi na to pytanie przedstawiony jest poniżej w postaci tabeli:

Tabela 21. Ocena skali występowania w gminie Krynki przestępczości i przemocy w rodzinie.

5.4 Jaka jest skala występowania w gminie przestępczości i przemocy w rodzinie? (1-niska do 5- wysoka)		
Skala ocen, gdzie 1 jest oceną najniższą, natomiast 5 oceną najwyższą	Częstość	Procent
1	12	8,70
2	29	21,01
3	58	42,03
4	15	10,87
5	3	2,17

Brak odpowiedzi	21	15,22
Ogółem	138	100%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych mieszkańców gminy Krynki

Przygraniczne położenie gminy Krynki sprawia, że władze gminy muszą uwzględniać możliwość wystąpienia potencjalnego zagrożenia bezpieczeństwa w zakresie zjawiska nielegalnej imigracji. W związku z przygranicznym położeniem na terenie powiatu sokólskiego funkcjonuje przejście graniczne z Białorusią w Kuźnicy Białostockiej, a w odległości ok. 20 km od Krynek przejście graniczne Bobrowniki – Bierestowica.

Przejście graniczne w Kuźnicy Białostockiej powstało dzięki umowie między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Białoruskiej. Przejście jest czynne przez całą dobę. Dopuszczony jest ruch osób oraz środków transportowych i przewóz towarów bez względu na ich obywatelstwo lub przynależność państwową oraz mały ruch graniczny. Przejście graniczne obsługuje Placówka Straży Granicznej w Kuźnicy.

Przejście graniczne w Bobrownikach powstało dzięki umowie między rządem Rzeczypospolitej Polskiej a rządem Republiki Białoruskiej. Czynne jest przez całą dobę. Dopuszczony jest ruch osób, środków transportowych i towarów bez względu na ich obywatelstwo lub przynależność państwową oraz mały ruch graniczny. Odprawy osób oraz środków transportu prowadzone są na terytorium RP. Przejście graniczne obsługuje Placówka Straży Granicznej w Bobrownikach.

Na terenie Gminy ma siedzibę Placówka Straży Granicznej w Krynkach (16-120 Krynki, ul. Bema 68, Tel. 85 71 26 722, krynki@strazgraniczna.pl). Placówkę SG w Krynkach utworzono w dniu 01.02.1995 r. Położona jest w odległości 2,5 km od linii granicy państwowej. Ochronia odcinek granicy państwowej o długości 19,77 km. Od północy sąsiaduje z Placówką SG w Szudziałowie, a od południa z Placówką SG w Bobrownikach. Linia granicy państwowej przebiega lądem w terenie pofałdowanym w 20% zalesionym oraz rzeką graniczną Świsłocz.

Istotne znaczenie w dziedzinie bezpieczeństwa gminy ma także współpraca jednostkami OSP. Jak wynika z poniższego zestawienia, liczba jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej wynosi 2. Warto zauważyć, że jest to najmniej wśród wszystkich gmin powiatu sokólskiego.

Tabela 22. Liczba jednostek OSP w poszczególnych gminach powiatu sokólskiego.

Lp.	Gmina	Ilość jednostek OSP		Razem
		typu S	typu M	
1	Sokółka	3	4	7
2	Janów	3	8	11
3	Korycin	2	2	4
4	Krynki	1	1	2
5	Kuźnica	3	-	3
6	Sidra	3	5	8
7	Szudziałowo	3	2	5
8	Dąbrowa Bł.	5	8	13
9	Suchowola	8	7	15
10	Nowy Dwór	2	3	5
RAZEM		33	40	73

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Informacja o realizacji zadań z zakresu ochrony przeciwpożarowej na szczeblu gmin powiatu sokólskiego oraz działalności ochotniczych straży pożarnych w 2014 roku, Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Sokółce, Sokółka 2015.

Zwiększeniu bezpieczeństwa w omawianym obszarze będą sprzyjały działania podejmowane na poziomie województwa, ukierunkowane na usprawnienie i modernizację przejść granicznych Polski północno-wschodniej.

3.4 OBSZAR KULTURY I REKREACJI

Kultura

Obszar kultury w gminie Krynki, jego rozwój i rodzaj obiektów dziedzictwa kulturowego, zdeterminowany jest położeniem gminy w regionie przygranicznym. Istotnym elementem życia społecznego w tym regionie jest wielokulturowość, wielonarodowość i wielowyznaniowość. Społeczność gminy obejmuje Polaków, Białorusinów i Tatarów. Na obszarze gminy nadal kultywowane są tradycje, obyczaje i kuchnia regionalna. Współistnienie narodowości i kultur przejawia się między innymi w zróżnicowanej

architekturze obiektów sakralnych, tradycjach religijnych, muzyce oraz miejscowym dialekcie.

Organizacja życia kulturalnego w gminie Krynki powierzona jest Gminnemu Ośrodkowi Kultury w Krynkach (GOK) oraz Bibliotece Publicznej Gminy Krynki. Gminny Ośrodek Kultury, zwany dalej GOK jest gminną instytucją upowszechniania kultury. Siedziba GOK mieści się w Krynkach przy ul. Grodzieńskiej 7, a terenem działania jest gmina Krynki. W skład GOK wchodzi dom kultury przy ul. Grodzieńskiej 7, dom kultury przy ul. Piłsudskiego 5, Ośrodek Sportu i Rekreacji przy ul. Kościelnej 24. GOK posiada osobowość prawną i samodzielnie prowadzi gospodarkę finansową. Podstawowym zadaniem GOK jest:

- rozpoznawanie, rozbudzanie oraz zaspokajanie potrzeb i aspiracji kulturalnych społeczeństwa Gminy Krynki;
- działania w zakresie upowszechniania różnych dziedzin kultury i sztuki (amatorskiej i profesjonalnej);
- edukacja kulturalna i wychowanie przez sztukę;
- wspieranie amatorskiego ruchu artystycznego;
- promocja dorobku kulturalnego gminy;
- propagowanie sportu, turystyki i rekreacji;
- wspomaganie i współdziałanie z innymi instytucjami i osobami w zakresie działalności kulturalnej, artystycznej, edukacyjnej i wychowawczej na terenie gminy Krynki.

GOK w Krynkach realizuje w szczególności wystawy amatorów plastyków, twórców ludowych, koncerty zespołów własnych i zaproszonych; stałe zajęcia kół zainteresowań, imprezy artystyczne, rozrywkowe, rekreacyjne i sportowe, spektakle teatralne.

GOK może prowadzić działalność gospodarczą, z której przychody przeznaczone są na realizację celów statutowych i pokrywanie kosztów działalności bieżącej, w szczególności polegającej na:

- 1) świadczeniu usług wynajmowania i dzierżawy pomieszczeń i innych składników majątkowych,
- 2) sprzedaży pocztówek, folderów,
- 3) ogniska muzyczne
- 4) kursy językowe,
- 5) sprzedaż wytworów powstałych na zajęciach stałych kół zainteresowań,
- 6) noclegi.

Gminnym Ośrodkiem kieruje dyrektor powoływany na czas nieokreślony przez Burmistrza Gminy.

Burmistrz Gminy sprawuje nadzór administracyjno-finansowy nad GOK. Organem informacyjno-instruktażowym i doradczym jest Wojewódzki Ośrodek Animacji Kultury w Białymstoku. Działalność GOK jest finansowana z dochodów własnych, dotacji finansowych przekazywanych przez Radę Gminy oraz z innych źródeł.

Siedzibą Biblioteki są Krynki, a terenem działania Gmina Krynki. Nadzór administracyjno-finansowy nad organizacją i funkcjonowaniem Biblioteki sprawuje Burmistrz Gminy Krynki. Biblioteka korzysta z pomocy fachowej Książnicy Podlaskiej im. Ł. Górnickiego w Białymstoku oraz Powiatowej Biblioteki Publicznej w Sokółce. Biblioteka służy rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb czytelniczych i informacyjnych mieszkańców gminy, upowszechnianiu wiedzy i nauki, rozwojowi kultury. Do jej podstawowych zadań należy:

- gromadzenie, opracowywanie i przechowywanie materiałów bibliotecznych, ze szczególnym uwzględnieniem materiałów dotyczących własnego regionu.
- udostępnianie zbiorów bibliotecznych na miejscu, wypożyczanie do domu oraz prowadzenie wypożyczeń międzybibliotecznych.
- prowadzenie działalności informacyjno-bibliograficznej.
- popularyzacji książki i czytelnictwa.
- współdziałanie z bibliotekami innych sieci, instytucjami upowszechniania kultury, organizacjami i towarzystwami w rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb oświatowych i kulturalnych społeczeństwa.
- doskonalenie form pracy bibliotecznej.

Działalność Biblioteki finansowana jest z dotacji Gminy oraz innych źródeł. Źródłami środków finansowych są: dotacje z budżetu Gminy, darowizny, spadki, zapisy, inne dozwolone prawem oraz dotacje z budżetu Państwa.

Obsługę finansową Biblioteki prowadzi Referat Finansowy Gminy.

Inicjatywy kulturalne w gminie Krynki są organizowane zarówno przez GOK i Bibliotekę jak i oddolnie przez mieszkańców.

W Gminnym Ośrodku Kultury w Krynkach prowadzone są następujące zajęcia:

- zajęcia edukacyjne dla dzieci i młodzieży (nauka gry na pianinie, gitarze klasycznej oraz nauka języka angielskiego, koło plastyczne, koło teatralne),
- zajęcia chóru „Pogodna Jesień”- próby w soboty
- zajęcia zespołu wokально-instrumentalnego „Lotosy” – próby we czwartki
- zajęcia zespołu wokального „Exit”- próby w piątki

- zajęcia młodzieżowego zespołu wokalnego „Koleżanki” – próby w soboty
- zajęcia dziecięcego zespołu wokalno-instrumentalnego „Zaranka”- próby w sobotę
- sala bilardowa
- kafejka internetowa.

GOK prowadzi również od lat cykliczne imprezy:

- a) Wieczór Kolęd (styczeń),
- b) Ferie zimowe i zajęcia wakacyjne dla dzieci i młodzieży – cykl zajęć edukacyjnych, rekreacyjno – sportowych i artystycznych tj.
  - zajęcia kulinarne, plastyczne, teatralne, spotkania z ciekawymi ludźmi , zabawy integracyjne, kareoke. gry planszowe, wyjazdy na lodowisko, wyjścia na basen, gry zespołowe,turnieje sportowe: szachy, karasinka(miejscowa gra w karty), bilard, piłkarzyki, warcaby.
- c) Misajed – spotkania z tradycjami wielkanocnymi (marzec),
- d) Dzień Kobiet (marzec),
- e) Warsztaty pisankarskie i ozdób wielkanocnych (pająki, kwiaty z bibuły) - marzec/kwiecień,
- f) Akademie upamiętniające święta narodowe - Uchwalenia Konstytucji 3 Maja oraz odzyskania Niepodległości przez Polskę (11 listopada),
- g) Rocznice Powstania styczniowego na Grodzieńszczyźnie – Borsukowina (maj)
- h) Piknik Rodzinny (czerwiec)
- i) Dni Krynek – festyn pod nazwą „Wieczór Czterech Kultur” (lipiec)
- j) Egzotyczne Spotkania ze Sztuką – wystawy fotograficzne, poezja , malarstwo, poezja śpiewana (sierpień),
- k) „Szara Godzina” – spotkanie warsztatowe z historia, tradycją, muzyką i kuchnią lokalną (październik/listopad)
- l) Dzień Seniora (listopad),
- m) Betlejemskie Światło Pokoju – Jasełka, ekumeniczne spotkanie mieszkańców Krynek przed Św. Bożego Narodzenia (grudzień).

Ponadto omawianym okresie Gminny Ośrodek Kultury w Krynkach zorganizował następujące projekty:

- a) projekt „Wieczór Czterech Kultur 2013” na ogólną kwotę 21 000 zł, w tym 15.453,65 zł ze środków unijnych, realizowany w terminie od 22-10-2012 r. do 18.10.2013 r., działania z Osi 4 LEADER, 4.1/413 wdrażanie lokalnych strategii rozwoju (małe projekty) mające na celu podniesienie jakości życia ludności na obszarze objętym LSR. W

ramach projektu dokonano wynajęcia zespołów folklorystycznych (muzycznych i tanecznych), promujących mniejszości narodowe (tatarską, żydowską, białoruską). Kosztem był występ 6 zespołów folklorystycznych po 60 minut występu przez każdy z nich. Podczas imprezy zostały przeprowadzone turnieje i zawody sportowe. Były to:

- turniej szachowy w trzech kategoriach wiekowych – puchar za zajęcie I miejsca w poszczególnych kategoriach (3 szt.);
  - zawody wędkarskie – (kategoria „open”) - 3 puchary za I, II i III miejsce w kategorii „najwięcej złowionych ryb” oraz 1 puchar „za największą złowioną rybę” (4 szt.);
  - turniej gry w karty „karasinka” (kategoria „open”) – rozgrywki w parach – po 2 puchary za I, II i III miejsce (6 szt.);
  - turniej piłki nożnej dla dzieci i młodzieży (kat. „open”) – puchary za miejsca I-IV (4 szt.);
  - rajd rowerowy (1 rajd w kategorii „open”) – puchary za miejsca I, II i III (3 szt.).
- Kosztem był zakup nagród (puchary-trofea) w ilości 20 sztuk dla zwycięzców w poszczególnych turniejach i zawodach.

b) projekt „Zespół EXIT – dawne pieśni Krynek i okolic” na ogólną kwotę 24 422,31 zł, w tym 16.212,80 zł z funduszy unijnych - Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich lata 2007-2013, Oś 4 LEADER, działanie 4.1/413 Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju (małe projekty) mające na celu: Zachowanie lokalnego dziedzictwa kulturowego i historycznego, Poprawianie, zachowanie lub oznakowanie lokalnego dziedzictwa kulturowego i historycznego, kultywowanie: miejscowych tradycji, obrzędów i zwyczajów; języka regionalnego i gwary; tradycyjnych zawodów i rzemiosła. Projekt realizowany był w terminie od 24-06-2013 r. do 21-11-2014 r. W ramach projektu zrealizowano działania:

- zakup syntezatora (pianina cyfrowego), który służy zespołowi EXIT do opracowań zapisów nutowych, wykorzystanie do prób i podczas koncertów oraz do opracowań podkładów muzycznych,
- zakup mikrofonów bezprzewodowych, które wykorzystywane są podczas prób i występów zespołu,
- zakup sprzętu nagłaśniającego, służy do odpowiedniego nagłośnienia podczas koncertów w budynkach jak i w plenerze,
- zakup strojów dla zespołu – 9 sztuk, zakładanych na koncerty i wydarzenia artystyczne związane z regionem i pieśniami z Krynek i okolic.

- wydanie śpiewnika „Pieśni dawne Krynek i okolic” w ilości 500 szt., który służy promowaniu, zachowaniu, odtworzeniu lokalnego dziedzictwa kulturowego,
- wydanie płyty „Pieśni dawne Krynek i okolic”. – 500 szt. która służy promowaniu, zachowaniu, odtworzeniu lokalnego dziedzictwa kulturowego.

Ponadto na terenie Gminy organizowane są cyklicznie imprezy: Święto Wody (impreza plenerowa organizowana w centrum Krynek w czerwcu), Wieczór Czterech Kultur - festyn kulturalno-sportowy odbywający się w ostatnią sobotę lipca w ramach Dni Krynek, Europarada Orkiestr Dętych, Sabantui - tatarskie święto ludowe odbywające się w czerwcu oraz Festiwal Kultury i Tradycji Tatarów Polskich (połowa sierpnia) - obie odbywają się w Kruszyńianach; Egzotyczne Spotkania ze Sztuką, czyli warsztaty literacko-plastyczne odbywające się w Górcie.

Dnia 14 listopada 2015 r. zostało oficjalnie otwarte Centrum Edukacji i Kultury Muzułmańskiej w Kruszyńianach. To pierwsza tego placówka w kraju. Jej zadaniem jest prezentowanie kultury i historii społeczności tatarskiej. Głównym celem tego projektu jest:

- promocja najcenniejszych zabytków i kultury tatarskiej adresowana do potencjalnych turystów w Polsce i za granicą,
- wspieranie organizacji imprez kulturalnych społeczności tatarskiej,
- rozwijanie się turystyki kulturowej i etnicznej, skierowanej zwłaszcza na poznawanie dziedzictwa kulturowego Tatarów polskich.

Szczególnym walorem tego projektu jest jego autentyczny (nieceplowski) charakter z uwagi na prowadzenie Centrum Edukacji i Kultury Muzułmańskiej Tatarów Polskich przez czynną Muzułmańską Gminę Wyznaniową w Kruszyńianach złożoną z potomków rodów tatarskich zamieszkujących Podlasie. Ważnym elementem oferty edukacyjnej Centrum mają być tzw. Zielone Szkoły - zyskujący na znaczeniu element edukacji młodego pokolenia. Oprócz prezentacji zbiorów muzealnych, w tym militariów oraz prezentacji multimedialnej historii i kultury tatarskiej, będzie możliwość udziału w warsztatach prowadzonych przez studentów uczelni wyższych oraz wolontariuszy Centrum. Centrum wspierać będzie także badania naukowe we współpracy z Instytutem Etnologii i Antropologii Kulturowej Uniwersytetu Warszawskiego oraz Instytutem Historii Uniwersytetu w Białymstoku. Każdego roku organizowane będą w Centrum konferencje, na których prezentowane będą

rezultaty badań placówek naukowych. Ponadto Centrum organizować będzie praktyki studenckie, a także warsztaty interkulturowe dla studentów każdej z uczelni wyższych.²

Mieszkańcy gminy Krynki zarówno jakość usług o charakterze kulturalnym, jak i atrakcyjność wydarzeń kulturalno-rozrywkowych ocenili jako utrzymujące się na poziomie średnim i dobrym ora bardzo dobrym. W badaniu zadano respondentom z gminy Krynki zadano pytanie **1.6 Jak oceniasz jakość usług świadczonych przez obiekty kulturalne na terenie gminy (świetlice, biblioteki, domy kultury, muzea itp.)?**. Rozkład uzyskanych odpowiedzi przedstawia się następująco:

Tabela 23. Ocena jakości usług świadczonych przez obiekty kulturalne na terenie gminy Krynki (świetlice, biblioteki, domy kultury, muzea itp.).

1.6 Jak oceniasz jakość usług świadczonych przez obiekty kulturalne na terenie gminy? (świetlice, biblioteki, domy kultury)		
Skala ocen, gdzie 1 jest oceną najniższą, natomiast 5 oceną najwyższą	Częstość	Procent
1	11	7,97
2	17	12,32
3	24	17,39
4	50	36,23
5	26	18,84
Brak odpowiedzi	10	7,25
Ogółem	138	100%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych mieszkańców gminy Krynki.

W trakcie zorganizowanych konsultacji społecznych zadano respondentom z gminy Krynki pytanie **1.7 Jak oceniasz jakość i różnorodność wydarzeń kulturalno- rozrywkowych**

² Źródło: www.krynki.com.

odbywających się na terenie gminy?. Rozkład odpowiedzi na to pytanie przedstawiony jest poniżej w postaci tabeli.

Tabela 24. Ocena jakości i różnorodności wydarzeń kulturalno- rozrywkowych odbywających się na terenie gminy Krynki.

1.7 Jak oceniasz jakość i różnorodność wydarzeń kulturalno- rozrywkowych odbywających się na terenie gminy?		
Skala ocen, gdzie 1 jest oceną najniższą, natomiast 5 oceną najwyższą	Częstość	Procent
1	6	4,35
2	21	15,22
3	37	26,81
4	48	34,78
5	17	12,32
Brak odpowiedzi	9	6,52
Ogółem	138	100%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych mieszkańców gminy Krynki

Obiekty dziedzictwa kulturowego

1. Pierwszym i najbardziej charakterystycznym zabytkiem Krynek jest układ przestrzenny z XVIII wieku zaprojektowany przez Antoniego Tyzenhauza po pożarach Krynek w 1775 r. Składa się z szeciobocznego rynku i dwunastu promieniście wybiegających ulic.

2. Kościół pod wezwaniem św. Anny.

Murowana świątynia została wybudowana w 1913 roku na miejscu wcześniejszego, drewnianego kościółka. Autorem projektu był jeden z ówczesnych najwybitniejszych

architektów - Stefan Szyller (autor m.in. mostu i wiaduktu Poniatowskiego w Warszawie). Kościół zbudowany został w stylu neogotyckim. Barokowe wyposażenie wnętrza świątyni pochodzi z XVII i XVIII wieku i zostało częściowo przeniesione z rozebranego obiektu drewnianego. Dwie strzeliste wieże, podłużne witrażowe okna, trzy dębowe ołtarze oraz 15 – głosowe organy nadają niezwykle charakter tej świątyni.

3. Dzwonnica przy kościele św. Anny.

Powstała pod koniec XIX w. Ma ona kształt bramy i została wzniesiona w stylu neogotyckim. W swoim wnętrzu mieści trzy dzwony o imionach: św. Józef, św. Anna i św. Teresa. Wybudowana została przez ks. Jana Kiersnowskiego.

4. Drewniana plebania z naczółkowym dachem z 1912 roku (przy ul. Nowej).

5. Cerkiew prawosławna pw. Narodzenia NMP

Według przekazów historycznych pierwsza cerkiew w Krynkach została wybudowana na początku XVI wieku. W 1804 roku drewniana cerkiew Narodzenia Najświętszej Marii Panny spłonęła wraz z całym wyposażeniem i dokumentami. Odbudowaną w 1828 roku cerkiew drewnianą postanowiono w roku 1864 zamienić na murowaną. Powstała budowla w stylu eklektycznym, z przewagą elementów neoromańskich w połączeniu z bizantyjskimi, charakterystycznym dla architektury tego okresu. Wybudowana została przez ks. Grzegorza Proniewskiego.

W 1914 roku Niemcy zamienili świątynię w magazyn wojskowy. Dzięki staraniom parafian, niedługo po tym przywrócono porządek w cerkwi, która służy kryńskim parafianom do dziś.

6. Drewniana kaplica św. Antoniego z 1872 roku na cmentarzu prawosławnym.

Najmłodsza bożnica -"Kaukaski Beth Midrasz". Nazwa pochodzi od biednej żydowskiej dzielnicy "Kaukaz" (z Kaukazu sprowadzano skóry do miejscowej garbarni). Obiekt został wzniesiony w I połowie XIX wieku. Jest to obiekt murowany, dwukondygnacyjny, z czterospadowym dachem. Okna z półkolistymi zwieńczeniami rozmieszczono nieregularnie. Budynek posiada ozdobny fryz i gzymsy. Zniszczona podczas II wojny światowej. W 1955 roku została odremontowana i zaadaptowana na kino ("Krokus"). Podczas przebudowy zniesiono konstrukcję bimy i zamurowano otwory babińców. Całkowita kubatura obiektu wynosiła 1 536 m². Obecnie mieści się tu GOK.

7. Przy ulicy Czystej zachowała się "Bożnica Słonimskich Chasydów".

Jest to obiekt ceglany, wzniesiony w II połowie XIX wieku. Dwukondygnacyjny budynek z półokrągłymi oknami i czterospadowym dachem. W części zachodniej przybudówka. Kiedyś mieściła się tu także szkoła religijna. W latach 80-tych XIX wieku została częściowo spalona, a następnie odbudowana. Dziś jest to magazyn gospodarczy.

8. Cmentarz żydowski z okresu od XVII do XX w.

Jeden z najstarszych zachowanych na Podlasiu zabytków po Żydach. Cmentarz "Beth Ha Kworet" składa się z "cmentarza starego" założonego na mocy przywileju króla Jana Kazimierza z 12 stycznia 1662 roku i "cmentarza nowego" (XIX / XX w.).

Ruiny Wielkiej Synagogi z 1756 r.

9. Wielka Synagoga wybudowana była w XVIII wieku.

Była to pierwsza bożnica drewniana w Krynkach. W jej pomieszczeniach w 1687 roku obradował Sejm Żydów Litewskich - WAAD. W pożarze Krynek, w 1754 roku główna bóżnica została spalona. Za konsensem ks. Zienkiewicza i biskupa wileńskiego w 1756 r. została erygowana nowa. Zbudowano ją w stylu klasycystycznym. Obiekt był już murowany i otynkowany na rzucie prostokąta. Do jej budowy wykorzystano ciosy granitowo-narzutowych na zaprawie wapiennej. Z cegły wykonano jedynie glify i nadproża okienne.

10. Pozostałości Zespołu Dworskiego park De Virionów (XVIII – XIX w.)

Park dworski - założenie ogrodowe z XVIII - XX wieku z ruinami budynku gospodarczego z XIX wieku w dawnym majątku de Virionów.

Kruszyniany są ważnym miejscem dla polskich Tatarów. We wsi znajduje się meczet, który został zbudowany pod koniec XVII lub na początku XVIII wieku.

Meczet jest drewniany, nieco większy od bohonickiego. Posiada dwie wieże z kopułami i niewielki minaret. Część męska od żeńskiej oddzielona jest drewnianą ścianą, jednak do każdej z nich prowadzi oddzielne wejście. Oba przedsionki, w których można zostawić obuwie zostały dobudowane nieco później. Prawdopodobnie pierwotnie świątynia ich nie posiadała. Na ścianach wiszą muhiry podarowane przez odwiedzających gości lub ręcznie robione przez kobiety tatarskie. Podłogę wyściełają kolorowe dywany. Meczet otoczony jest obramowaniem z kamienia. Przed wejściem rosną stare wysokie drzewa, dodające temu miejscu powagi i swoistego uroku.

Mizar oddalony jest od świątyni o około 100m. Prowadzi do niego polna droga. Leży na wzniesieniu porośniętym lasem. Otoczony jest kamiennym murem, przed wejściem znajduje się brama z tabliczką informacyjną, a na jej szczycie charakterystyczny element – półksiężyc. Starsza część znajduje się w centralnej części, jest porośnięta krzakami. Najstarszy kamień nagrobny jaki udało się odczytać, pochodzi z 1744 r., następne zaś z 1790 r. i z pierwszej połowy XIX w.

Obok miejsc związanych z obecnością Tatarów wieś ta posiada nowo wybudowaną cerkiew oraz cmentarz prawosławny.

Turystyka i rekreacja

Potencjał turystyczny i rekreacyjny gminy Krynki należy postrzegać w kontekście jej środowiska naturalnego, które stanowi szczególną atrakcję dla gości z kraju i zagranicy. Bogactwo przyrody tego obszaru niepowtarzalnie komponuje się z pięknem krajobrazów.

Obszar Gminy Krynki to doskonałe miejsce do aktywnego wypoczynku. Ze względu na unikalny charakter środowiska naturalnego szczególną atrakcję turystyczną stanowią szlaki turystyczne.

Turyści chcący poznać kulturę i tradycję obszaru Polski północno-wschodniej mogą również odbyć podróż szlakami kulturowego piękna regionu. Jest to oferta wykraczająca poza teren Gminy Krynki, niemniej umożliwia poznanie gminy w szerszym kontekście regionalnym. Do najciekawszych atrakcji turystycznych w tej kategorii należą:

1. Szlak Ekumeniczny – starosłowińska bogini Dziewanna.
2. Szlak Tatarski Duży – zielony. Szlak interesujący etnograficznie. Biegnie przez dawne dobra królewskie w ekonomii grodzieńskiej, przez wsie, dawne folwarki tatarskie (Nietupę, Talkowszczyznę), które w 1679 r. Jan III Sobieski nadał Tatarom. Łączy dwa najstarsze, funkcjonujące ośrodki muzułmańskie w Polsce – Kruszyniany i Bohoniki.
3. Szlak Tatarski Mały – niebieski. Bierze początek w Kruszynianach, dalej przez Józefowo i Królowe Stojło prowadzi do Stacji Waliły. Ciekawa krajobrazowo i kulturowo trasa łączy miejscowości związane historycznie z osadnictwem tatarskim na północnym Podlasiu oraz upamiętnione wydarzeniami Powstania Styczniowego.

4. Szlak ekumeniczno – historyczno - przyrodniczy – złoty, który przebiega wokół zbiornika Ozierany. Zaczyna się 1,5 km od Kruszynian przy drodze do Łosinian. Oryginalne monumentalne rzeźby z „bajkową” kapliczką Św. Eustachego, słowiańskie miejsca religijne, kompleks wiat – u Łobody (lokalnego potwora), oraz prawie 17 hektarowa tafla wody, to tylko niektóre z atrakcji.

5. Szlak rowerowy Krynki – Królowy Most. Główne punkty szlaku to: Kruszyniany (meczet, mizar, drzewa pomnikowe, kuchnia tatarska), cerkiew w Grzybowszczyźnie. To tu mieszkał niepiśmienny chłop Eliasz Klimowicz – samozwańczy Prorok Elias, który najpierw wybudował cerkiew, a potem zamierzał stworzyć nieopodal nową stolicę świata - Wierszalin.

Walory przyrodnicze:

- Puszcza Knyszyńska - ze względu na rozległe lasy sosnowo-świerkowe o swoistym mikroklimacie, malownicze trasy widokowe oraz sieć znakowanych szlaków wabi rzesze turystów zarówno z kraju, jak i z zagranicy. Do niedawna pozostawała ona w cieniu Puszczy Białowieskiej, Augustowskiej i Bagien Biebrzańskich. Dzięki temu obszar ten nie uległ znacznemu zagospodarowaniu.

- Wzgórza Sokólskie – obszar chronionego krajobrazu - ciągną się wzdłuż wschodniej granicy Polski, od Lipska aż do Krynek, a ukształtowane zostały w najstarszym stadium przedostatniego zlodowacenia środkowopolskiego. Od wsi Jałówka przez Rozedrankę do Podkamionki biegnie wał morenowy. Najwyższe wzniesienia wału, zwane przez miejscową ludność Karpackimi Górami, sięgają 229. m n.p.m.

- Rezerwat przyrody „Nietupa”, który jest ostoją bobrów. Bytujące tu osobniki pochodzą w większości z naturalnych populacji z dorzecza Niemna. W dolinie rzeki Nietupa żyje obecnie kilkanaście par tych zwierząt. W miejscach ich bytowania obserwuje się liczne fosy, tamy i żeremia, a także charakterystyczne "zgryzy" na pniach drzew. Oprócz licznych siedlisk bobrów, w rezerwacie obserwować również można wiele gatunków rzadkich ptaków. Z uwagi na niewielkie zaludnienie i sprzyjające warunki terenowe, obszar ten stał się naturalną ostoją gatunku, stąd poszczególne osobniki migrują na coraz to nowe tereny.

Dolinę Nietupy porasta roślinność terenów bagiennych i wilgotnych a rzeka na dużym odcinku charakteryzuje się naturalnym przepływem. Walory te spowodowały, że oprócz

bobrów, dogodne warunki lęgowe znalazło wiele gatunków rzadkich ptaków. W rezerwacie i jego okolicach występuje około 120 gatunków ptaków. Do najbardziej interesujących należą: bocian czarny, rybołów, orlik krzykliwy, błotniak stawowy, błotniak łąkowy, sieweczka rzeczna, bekas, rycyk, kszuk, dubelt i orzechówka.

Silvarium

Poczopek to kolejna atrakcja okolic Krynek. Jest efektem pracy Nadleśnictwa w Krynkach. Obiekt stanowi leśny park po obszarze którego można swobodnie się poruszać.

Kierując się wzdłuż lasu można podziwiać przyrodę, drewniane pomniki oraz punkty informacyjne zlokalizowane wśród drzew. Wychodząc z lasu naszym oczom ukazuje się przepiękna okolica, która stanowi samo centrum tego miejsca. To w tym miejscu zlokalizowana jest największa liczba atrakcji Poczopka. Można tutaj zobaczyć między innymi liczne malownicze mostki nad małą rzeczką, ciekawe rzeźby z drewna i kamienia, drewniane chatki oraz przepiękną aleję drzew, którą leśnicy nazwali "Alejką Feng Shui". Atrakcją tego miejsca jest również Park Megalitów czyli wędrujące skały. Jest to zbiór potężnych głazów narzutowych ułożonych w formie celtyckiego kręgu lub w inny ciekawy sposób. Poczopek oferuje ponadto Leśne Wędrownice. Są to wyznaczone ścieżki, poprowadzone w taki sposób, by pokazać najpiękniejsze zakątki otaczających lasów.

Gmina Krynki posiada dobrze zorganizowaną infrastrukturę agroturystyczną, w ramach której ofert jest rozszerzana z każdym kolejnym rokiem. Agroturystyka stanowi jedną z szans poprawy sytuacji ekonomicznej mieszkańców gminy. Poniżej zaprezentowane jest zestawienie aktualnych danych, dotyczących oferty agroturystycznej.

Tabela 25. Wykaz obiektów świadczących usługi hotelarskie na terenie gminy Krynki.

Nazwa obiektu	Adres/kontakt	Kategoria (np. pensjonat, zajazd, kwatera prywatna itp.)	Dostępność (całoroczny, sezonowy)	Liczba miejsc/pokoi	Usługi dodatkowe

„PLANTY”	Świdziałówka 29 16-120 Krynki	Agroturystyka	Całoroczny	9 / 4	
„Dworek pod lipami”	Kruszyniany 51 16-120 Krynki	Zajazd	Całoroczny	20 / 5	Parking, bilard, ogródek piwny
„Tatarska Jurtą”	Kruszyniany 58 16-120 Krynki	Agroturystyka	całoroczny	4 / 2	Parking, restauracja tatarska
W chlewie”	Kundzicze 7 16-120 Krynki	Agroturystyka	Sezonowy	4 / 2	
Gospodarstwo Agroturystyczne	Kruszyniany 32 16-120 Krynki	Agroturystyka	sezonowy	13 / 5	
Kwatera agroturystyczna	Kundzicze 25 16-120 Krynki	Kwatera prywatna	Całoroczny	4 / 2	
„Dom na krańcu świata”	Łapicze 3 16-120 Krynki	Kwatera prywatna	Całoroczny	8 / 2	
„Na końcu świata”	Kruszyniany 32	Agroturystyka	Całoroczny	18 / 5	

	16-120 Krynki				
„Leśna cisza”	Leszczany 24A	Agroturystyka	Sezonowy	12 / 5	
PERŁA – Kruszyniany	Kruszyniany 43 16-120 Krynki	Agroturystyka	Całoroczny	6 / 2	
„Gościniec Borsukowina”	Nowa Świdziałówka 36	Agroturystyka	Sezonowy	6 / 2	
Kwatera agroturystyczna „Natura”	Łapicze 27 16-120 Krynki	Kwatera agroturystyczna	Sezonowy	14 / 5	
Gospodarstwo agroturystyczne „Łowisko ryb u Stacha”	Białogorce 1 16-120 Krynki	Agroturystyka	Sezonowy	10 / 4	
Agroturystyka „Żylicze”	Żylicze 1 16-120 Krynki	Agroturystyka	Sezonowy	6 / 2	
Pole namiotowe i kwatera agroturystyczna „EKO TURYSTYKA”	Łapicze 36 16-120 Krynki	Kwatera agroturystyczna Pole namiotowe	Sezonowy	6 / 1	
Schronisko młodzieżowe	ul. Aleja Szkolna 10	Schronisko młodzieżowe	Sezonowy	22 miejsca	

	16-120 Krynki				
Baza noclegowa	ul. Wojska Polskiego 4 16-120 Krynki	Baza noclegowa	Całoroczny	Pokoje 1, 2, 3 osobowe	

Źródło: Urząd Miejski w Krynkach.

Z badania przeprowadzonego podczas konsultacji społecznych wynika, że mieszkańcy gminy Krynki nie w pełni uświadamiają sobie potencjał jaki gmina posiada pod względem turystycznym. Większość respondentów oceniła atrakcyjność turystyczną gminy, jako utrzymującą się na poziomie średnim, dobrym i bardzo dobrym. Oznacza to, że powinny być podjęte starania ukierunkowane na zaangażowanie społeczności w promowanie gminy Krynki.

W trakcie zorganizowanych konsultacji społecznych zadano respondentom z gminy Krynki pytanie *1.8 Jak oceniasz atrakcyjność turystyczną gminy? (ilość i jakość zabytków, miejsc atrakcyjnych pod względem przyrodniczym, stan środowiska naturalnego, obszary chronione i rezerваты)*. Rozkład odpowiedzi na to pytanie przedstawiony jest poniżej w postaci tabeli:

Tabela 26. Ocena atrakcyjności turystycznej gminy Krynki (ilość i jakość zabytków, miejsc atrakcyjnych pod względem przyrodniczym, stan środowiska naturalnego, obszary chronione i rezerваты).

1.8 Jak oceniasz atrakcyjność turystyczną gminy? (Ilość i jakość zabytków, miejsc atrakcyjnych pod względem przyrodniczym, stan środowiska naturalnego, obszary chronione i rezerваты, ścieżki przyrodnicze i edukacyjne)		
Skala ocen, gdzie 1 jest oceną najniższą, natomiast 5 oceną najwyższą	Częstość	Procent
1	3	1,09
2	11	3,99

3	42	15,22
4	39	14,13
5	34	12,32
Brak odpowiedzi	9	3,26
Ogółem	138	100%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych mieszkańców gminy Krynki

W trakcie zorganizowanych konsultacji społecznych zadano respondentom z gminy Krynki pytanie **1.9 Jak oceniasz poziom bazy turystyczno- wypoczynkowej w gminie (baza noclegowa, gastronomiczna)?**. Rozkład odpowiedzi na to pytanie przedstawiony jest poniżej w postaci tabeli oraz wykresu.

Tabela 27. ocena poziomu bazy turystyczno- wypoczynkowej w gminie Krynki (baza noclegowa, gastronomiczna).

1.9 Jak oceniasz poziom bazy turystyczno- wypoczynkowej w gminie (baza noclegowa, gastronomiczna)?		
Skala ocen, gdzie 1 jest oceną najniższą, natomiast 5 oceną najwyższą	Częstość	Procent
1	14	5,07
2	24	8,70
3	48	17,39
4	29	10,51
5	15	5,43
Brak odpowiedzi	8	2,90
Ogółem	138	100%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych mieszkańców gminy Krynki

W badaniu zadano respondentom z gminy Krynki pytanie **1.10 Jak oceniasz promocję gminy, mającą na celu pozyskanie potencjalnych turystów?**. Rozkład uzyskanych odpowiedzi przedstawia się następująco:

Tabela 28. Ocena promocji gminy, mającej na celu pozyskanie potencjalnych turystów.

1.10 Jak oceniasz promocję gminy mającą na celu pozyskanie potencjalnych turystów?		
Skala ocen, gdzie 1 jest oceną najniższą, natomiast 5 oceną najwyższą	Częstość	Procent
1	19	6,88
2	42	15,22
3	40	14,49
4	21	7,61
5	6	2,17
Brak odpowiedzi	10	3,62
Ogółem	138	100%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych mieszkańców gminy Krynki

Obszar lokalnych warunków sprzyjających rekreacji wciąż pozostaje obszarem, w którym pożądane są dalsze działania w zakresie zróżnicowania dostępnej oferty. Pomimo dotychczasowych starań władz gminy Krynki, jej mieszkańcy ocenili tę ofertę jako pozostającą na poziomie niskim i średnim. W badaniu ankietowym zadano respondentom z gminy Krynki pytanie **1.11 Jak oceniasz ofertę spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla dzieci, młodzieży dorosłych i seniorów?**. Rozkład uzyskanych odpowiedzi zaprezentowany jest poniżej w postaci tabeli:

Tabela 29. Ocena oferty spędzania wolnego czasu na terenie gminy Krynki dla dzieci, młodzieży dorosłych i seniorów.

1.11 Jak oceniasz ofertę spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla dzieci, młodzieży, dorosłych i seniorów?		
Skala ocen, gdzie 1 jest oceną najniższą, natomiast 5 oceną najwyższą	Częstość	Procent
1	17	6,16
2	35	12,68
3	46	16,67
4	16	5,80
5	12	4,35
Brak odpowiedzi	12	4,35
Ogółem	138	100%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych mieszkańców gminy Krynki

3.5 OBSZAR ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

Infrastruktura i środowisko

Warunki klimatyczne

Gmina Krynki, leży we „wschodniej” dzielnicy klimatycznej. Na obszarze tym średnia roczna temperatura powietrza wynosi 6,5-7,00 C, okres wegetacyjny trwa 190 - 205 dni, czas zalegania pokrywy śnieżnej wynosi 80-87 dni, liczba dni przymrozkowych to ok. 110-138 dni, roczna suma opadów wynosi do 550-600 mm, dominują wiatry zachodnie (Rysunek 4).

Rysunek 4. Dzielnice rolniczo-klimatyczne Polski wg R. Gumińskiego.

Dzielnice rolniczo-klimatyczne

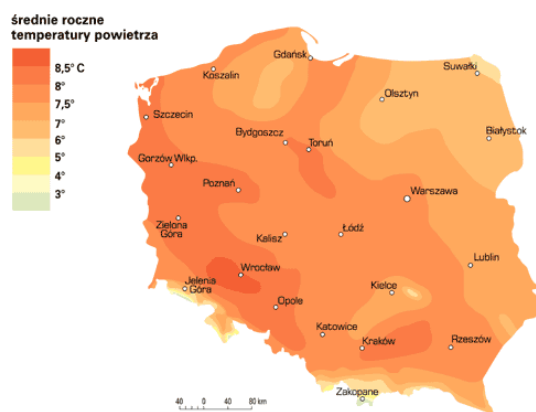
I.	Szczecińska	XII.	Lubelska
II.	Zachodniobałtycka	XIII.	Chełmska
III.	Wschodniobałtycka	XIV.	Wrocławska
IV.	Pomorska	XV.	Częstochowsko-Kielecka
V.	Mazurska	XVI.	Tarnowska
VI.	Nadnotecka	XVII.	Sandomiersko-Rzeszowska
VII.	Środkowa	XVIII.	Podlaska
VIII.	Zachodnia	XIX.	Podkarpacka
IX.	Wschodnia	XX.	Sudecka
X.	Łódzka	XXI.	Karpcka
XI.	Radomska		

Źródło: www.acta-agrophysica.org

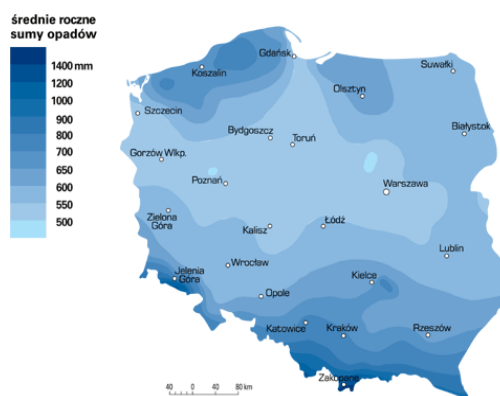
Warunki klimatyczne gminy Krynki są korzystne ze względu na rozkład opadów meteorologicznych, skupionych głównie w okresie wegetacyjnym (70%). Okresy deficytowe w wilgoć przypadają zazwyczaj w maju lub czerwcu. Niekorzystne dla roślin są późne wiosenne i wczesne jesienne przymrozki.

Rysunek 5. Średnia temperatura, opady, długość okresu wegetacji oraz liczba dni przymrozkowych na terenie Polski.

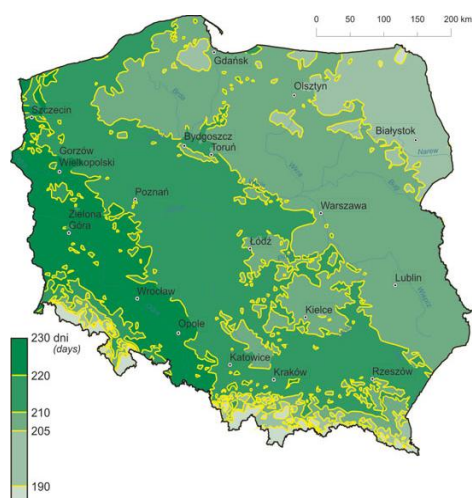
Średnia temperatura roczna

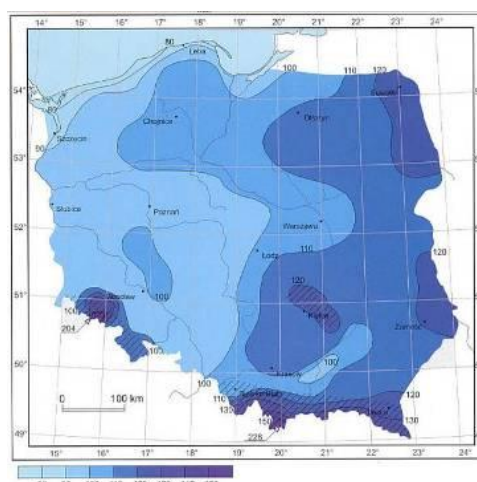
Średnie roczne opady

Średnia długość okresu wegetacji

Liczba dni przymrozkowych ($t_{\min} < 0^{\circ}\text{C}$)

Źródło: opracowane na podstawie : www.wiking.edu.pl, .acta-agrophysica.org, www.imgw.pl

Puszcza Knyszyńska położona na częściowo na terenie gminy Krynki, jako duży kompleks leśny, w znacznym stopniu wpływa na modyfikację klimatu. Wnętrze i bezpośrednie sąsiedztwo lasu charakteryzuje się zmniejszoną amplitudą temperatur, zwiększoną ilością opadów, niższą prędkością wiatru i dłuższą zalegającą pokrywą śnieżną.

Rzeźba terenu.

Obszar gminy położony jest w obrębie dwóch mezoregionów: Wysoczyzny Białostockiej i Wzgórz Sokólskich położonych w obrębie Niziny Podlaskiej. Obszar ten charakteryzuje się dużym urozmaicheniem form rzeźby terenu. Jest on pagórkowaty, miejscami znacznie zróżnicowany hipsometrycznie, od 120,00 m n.p.m. w dolinie rzeki Nietupa do 197,6 m n.p.m. w pobliżu Krynek. Występujące tu formy rzeźby powstawały w czasie stadiału północnopolaskiego. Wśród stosunkowo płaskich i nieco falistych powierzchni gliny zwałowej występujących od Nietupy po Ostrów Południowy. Od Łosinian po dolinę Nietupy występują wzgórza i pasma moren czołowych recesyjnych oraz kemów.

Budowa geologiczna.

Gmina Krynki leży na platformie wschodnioeuropejskiej w obrębie wyniesienia mazursko-suwańskiego. Wyniesienie mazursko-suwańskie zbudowane jest ze skał archaicznych i proerozoicznych, reprezentowanych przez różnego typu granitoidy. Strop skał prekambryjskich nawiercony został w okolicy Kruszynian na głębokości ok. 230 m n.p.m..

Wyżej występują osady jury środkowej i górnej o miąższości ok. 100m oraz kredy odejmujące piętra od albu do mastrychtu i trzeciorzędu. Powierzchnia czwartorzędowa wykazuje ogólne nachylenie z południa ku północy.

Na całym niemal obszarze gminy występują osady rzeczne i jeziorne interstadiału oddzielającego stadiał maksymalny od mazowiecko-podlaskiego. Osady te rozpoczynają się mułkami około 30 m. miąższości. Wyżej leżą piaski drobno- i średnioziarniste z drobnym żwirem o miąższości do 35 m. Osady wodnolodowcowe rozpoczynające profil stadiału mazowiecko-podlaskiego reprezentowane są przez piaski ze żwirem- dolne. Występują one rozległymi płacami na utworach interstadialnych i miejscami na glinie zwałowej stadiału maksymalnego. Miąższość ich w tym rejonie dochodzi do 20 m.

Osady wodnolodowcowe w zachodniej części gminy pokrywa glina zwałowa stadiału mazowiecko-podlaskiego. Jest to glina szarobrazowa, piaszczysta, lokalnie ilasta. Miąższość jej wynosi tutaj 36 m.

Wyżej na powierzchni terenu w zachodniej i wschodniej części gminy występuje glina zwałowa stadiału północno mazowieckiego, osiągająca niewielkie miąższości kilku metrów. Na powierzchni też, między Krynkami a Kruszynianami występują piaski ze żwirem i głazami budujące wzgórza moren czołowych oraz kemów. Kemy licznie występują na północ i południowy wschód od Krynek.

Holocen reprezentowany jest przez piaski i mady rzeczne występujące powszechnie w dolinach Nietupy i Świsłoczy oraz namuły wypełniające rozległe zagłębienie bezodpływowe na zachód od Kruszynian.

Zasoby wodne

Wody powierzchniowe

Gmina Krynki położona jest w zlewni rzeki Niemen. Przez gminę przepływają rzeki:

- Krynka - 4,5 km , lewobrzeżny dopływ Świsłoczy (Białoruś), powierzchnia zlewni 16,5 km².
- Nietupa – 20 km,
- Świsłocz -.graniczna rzeka Polska – Białoruś, długość na obszarze gminy Krynki – 8 km.

Na terenie gminy Krynki istnieje około 20 śródlęśnych oczek wodnych oraz cztery zbiorniki retencyjne:

- w okolicy wsi Kruszyniany - zbiornik retencyjny o lustrze wody ok. 18 ha
- we wsi Szaciły - zbiornik o lustrze wody ok. 1,3 ha.
- w okolicy wsi Białogorce - zbiornik o lustrze wody ok. 1,5 ha.
- w Krynkach - zbiornik o lustrze wody ok. 3,5 ha.

Zbiorniki retencyjne pełnią rolę obiektów utrzymujących bioróżnorodność, nawadniają uprawy rolne i leśne, wpływają na poprawę średniej wilgotności, zabezpieczają tereny leśne przeciw-pożarowo, zbierają nadmiar wód opadowych, są siedliskiem ptaków i zwierząt, służą jako wodopoje dla dzikiej zwierzyny. Pełnią również funkcje rekreacyjne służąc mieszkańcom i turystom.

Wody podziemne

Wody podziemne o znaczeniu użytkowym występują głównie w piaszczysto - żwirowych utworach czwartorzędowych i trzeciorzędowych oraz w węglanowych utworach kredowych. Wodonośność utworów kredowych i trzeciorzędowych na terenie gminy jest słabo rozpoznana.

Warunki występowania wód podziemnych w obrębie czwartorzędu są bardzo skomplikowane, wynikające przede wszystkim z nieciągłości warstw wodonośnych. Tym niemniej utwory czwartorzędowe stanowią główne źródło ujmowania wód podziemnych dla celów użytkowych na obszarze gminy.

W obrębie tych utworów wyróżnia się kilka poziomów wodonośnych charakteryzujących się zróżnicowaną zasobnością i zasięgiem przestrzennym.

- Wyróżnione poziomy wodonośne to :

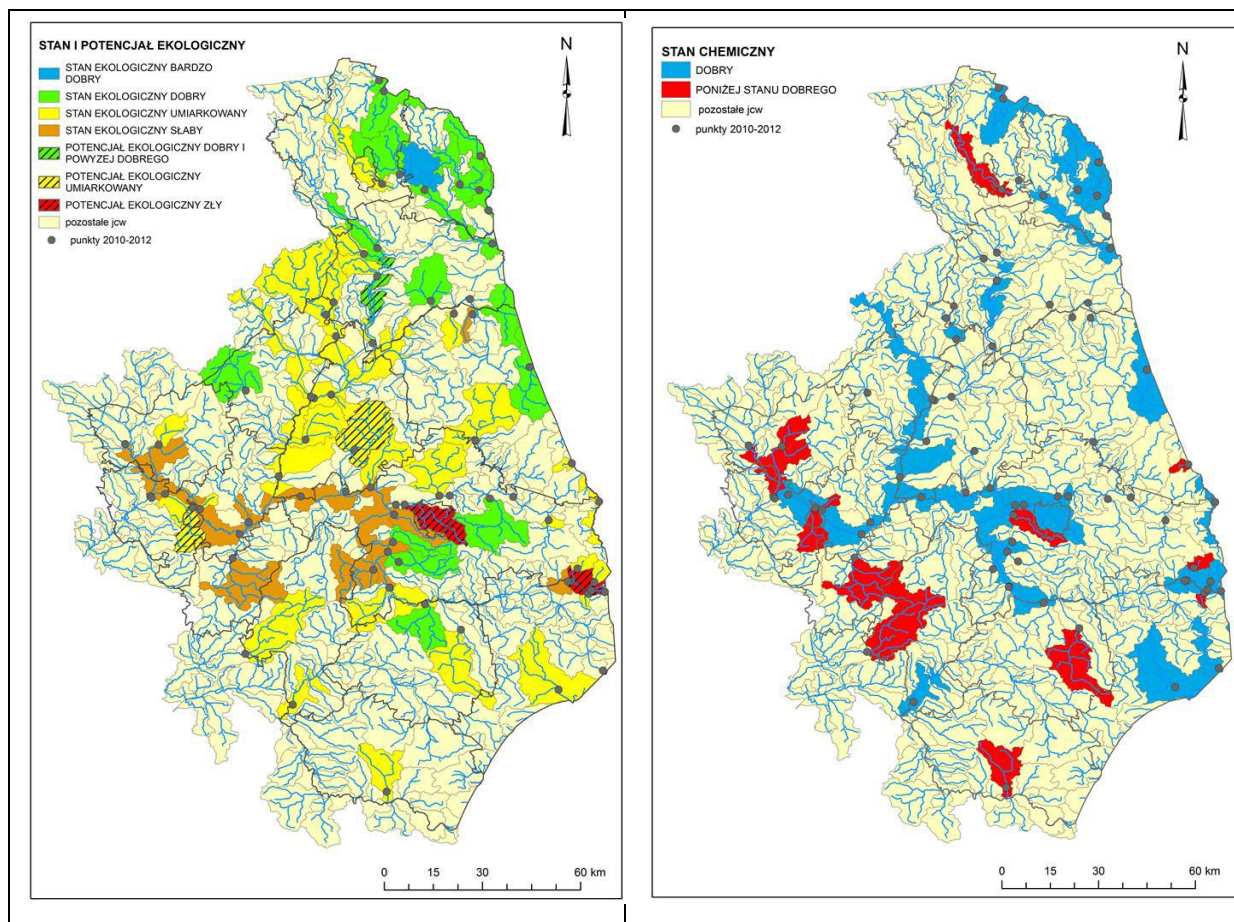
- poziom wodonośny spągowy (najniższy),
- środkowy poziom wodonośny międzymorenowy,
- przypowierzchniowy poziom wodonośny.

Wody z ujęć czwartorzędowych, a w szczególności z poziomu wodonośnego międzymorenowego, są podstawowym źródłem zaopatrzenia ludności w wodę na terenie gminy Krynki. Warstwy tego poziomu tworzą naprzemianległe z glinami piaski i żwiry znajdujące się na znacznych głębokościach. Rzeczywistą głębokość zalegania warstw wodonośnych i ich wydajność przedstawiają istniejące ujęcia wód podziemnych.

Wody poziomu przypowierzchniowego występują w aluwiach rzecznych oraz w utworach wodnolodowcowych.

Stan ekologiczny jednolitych części wód powierzchniowych w gminie Krynki w latach 2010-2012 oceniony został jako dobry, podobnie jak stan chemiczny (6).

Rysunek 6. Stan ekologiczny i chemiczny jednolitych części wód powierzchniowych w województwie podlaskim w latach 2010-2012.

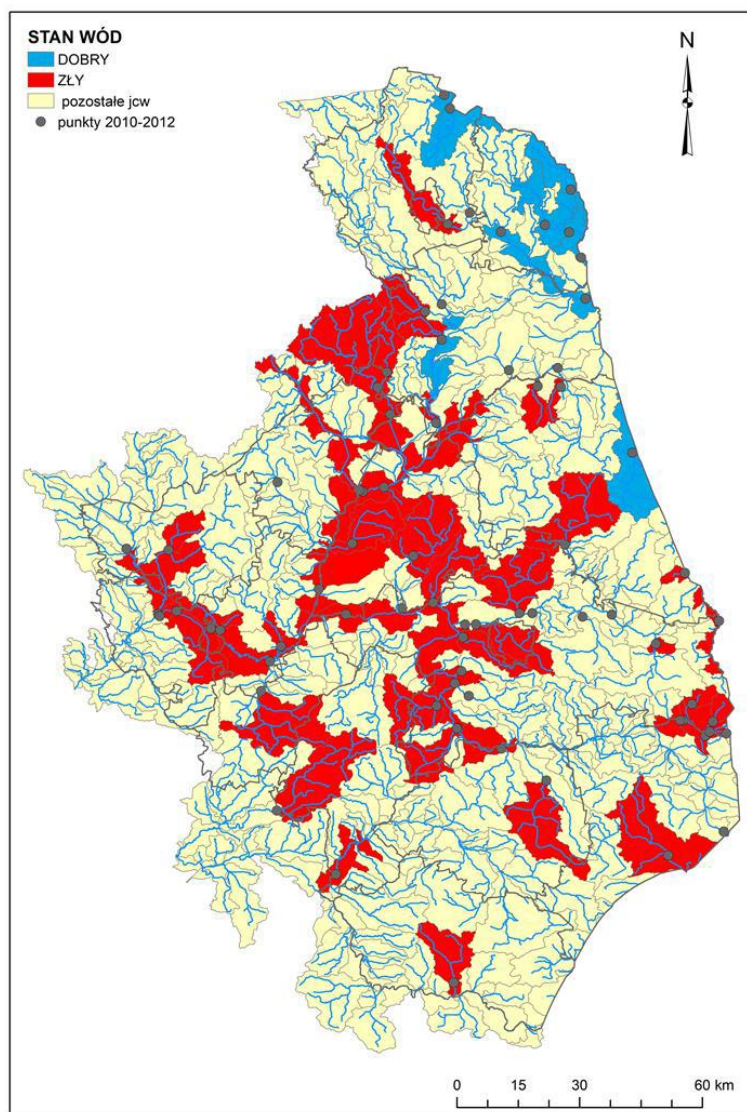
Źródło: Ocena stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego, stanu chemicznego i stanu wód powierzchniowych województwa podlaskiego w latach 2010-2012, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, Białystok 2013.

Stan ekologiczny jest oceniany na podstawie wyników klasyfikacji zbadanych elementów biologicznych, fizykochemicznych i hydromorfologicznych. Stan chemiczny wód natomiast klasyfikuje się na podstawie chemicznych wskaźników jakości wód. Wartości biologicznych elementów jakości wód powierzchniowych w gminie Krynki, a także występujące w nich zbiorowiska organizmów wskazują na znaczne zmiany w stosunku do wartości tych elementów występujących w warunkach niezakłóconych. Wskaźniki chemiczne brane pod uwagę przy klasyfikacji stanu chemicznego, o których mowa w art. 38a ust. 3, pkt 1 lit. D ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne (Dz. U. 2005, poz. 2019, z późn. zmianami) w gminie Krynki, osiągają zgodność ze środowiskowymi normami jakości

ustanowionymi z wykorzystaniem danych o toksyczności ostrej i chronicznej, zarówno w stosunku do taksonów właściwych dla danego typu wód powierzchniowych, jak i dla innych gatunków wodnych, dla których dane są dostępne, a w szczególności dla glonów i makrofitów, ryb oraz rozwielitek .

Rysunek 7. Stan wód jednolitych części powierzchniowych w województwie podlaskim w latach 2010-2012.

Źródło: Ocena stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego, stanu chemicznego i stanu wód powierzchniowych województwa podlaskiego w latach 2010-2012, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, Białystok 2013.

Gleby

Na terenie gminy Krynki nie ma gleb klasy I i II. Większość gruntów ornych zaliczanych jest do klasy bonitacyjnej IV i V. Na ogólną powierzchnię gruntów ornych w gminie stanowiącą 4 684ha, składają się gleby klasy III - 920ha, gleby klasy IV – 1 941 ha, gleby klasy V – 1 284ha i gleby klasy VI – 539ha. Ogólna powierzchnia użytków rolnych w gminie wynosi 6 483ha.

Obszary gleb o najwyższych walorach przyrodniczych i najwyższej wartości produkcyjnej, zaliczane w przewadze do III b klasy bonitacyjnej użytków ornych występują głównie w północnej części gminy. Zwarte kompleksy tych gleb występują na zachód i na północ od wsi Krynki.

Obszary gleb o dużych walorach przyrodniczych i średniej wartości produkcyjnej, zaliczone do IV a i IV b klasy bonitacyjnej użytków ornych. Są to gleby zajmujące znaczne powierzchnie, a ich przestrzenne rozmieszczenie jest zgodne z występowaniem gleb o najwyższej wartości.

Obszar gleb o małych walorach przyrodniczych i niskiej wartości produkcyjnej, zaliczony w przewadze do V i VI klasy bonitacyjnej użytków ornych, występuje głównie w środkowej i południowej części gminy.

Lasy

Lasy w gminie Krynki zajmują prawie połowę powierzchni ogólnej (lesistość w roku 2014 wynosiła 51% powierzchni gminy i charakteryzuje się tendencją rosnącą). Południowo-zachodnią część obszaru gminy stanowią lasy dużego, zwartego kompleksu Puszczy Knyszyńskiej. Widoczna koncentracja lasów występuje w zachodniej części gminy, pas nadgraniczny we wschodniej części zajmują w znacznym stopniu zalesienia porolne okresu powojennego.

Funkcją gospodarczą lasów państwowych na terenie gminy Krynki jest produkcja wysokiej klasy surowca drzewnego. Podstawę prowadzenia gospodarki w lasach państwowych stanowią plany urządzeniowe gospodarstwa leśnego Nadleśnictwa Krynki.

Główna funkcja lasów prywatnych to również produkcja surowca drzewnego, przede wszystkim na potrzeby własne właścicieli. Pełnią one jednocześnie funkcję krajobrazową oraz ostoję dla dzikiego ptactwa i zwierzyny. Gospodarka leśna w lasach prywatnych

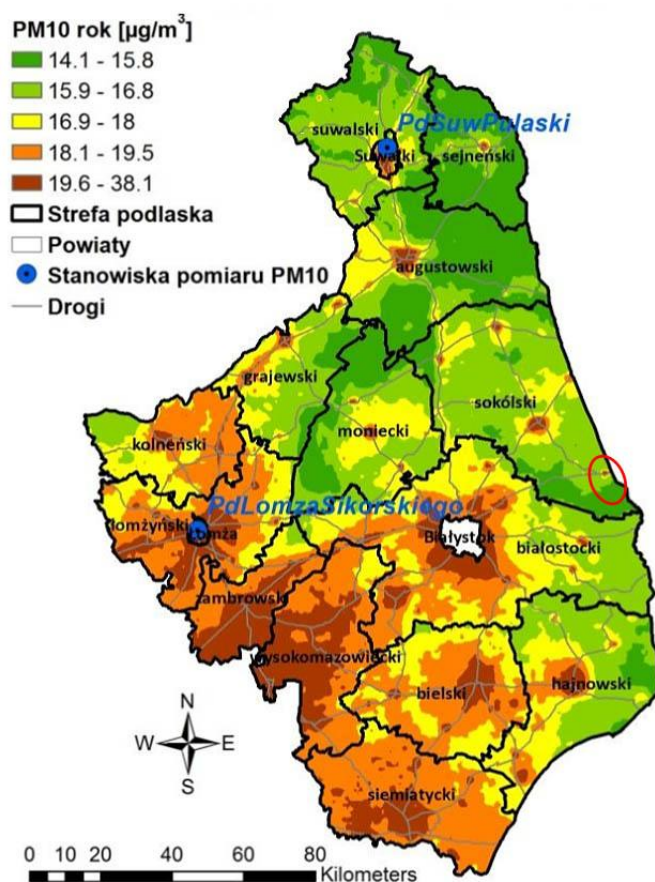
prowadzona jest w oparciu o uproszczone plany urządzenia lasów poszczególnych obrębów wsi.

Powietrze

Jakość powietrza atmosferycznego zależy przede wszystkim od emitowanych substancji powstających wyniku działalności człowieka. Główne rodzaje i ilości zanieczyszczeń emitowanych do atmosfery powstają w wyniku spalania różnego rodzaju paliw. Substancje chemiczne wprowadzane do powietrza w największych ilościach to: CO₂, SO₂, NO₂, pył, CO. Głównymi zanieczyszczeniami powietrza są: dwutlenek siarki, dwutlenek azotu oraz pyły.

Gmina Krynki charakteryzuje się czystym powietrzem atmosferycznym. Jedynie w zakresie poziomu imisji pyłu zawieszonego PM₁₀, mogą występować nieznaczne, sezonowe przekroczenia (Rysunek 8).

Rysunek 8. Stężenia pyłu zawieszonego PM₁₀ o okresie uśredniania wyników rok w strefie podlaskiej pochodzące z łącznej emisji wszystkich typów w 2012 r.

Źródło: Program ochrony powietrza dla strefy podlaskiej, TOM II – pył zawieszony PM10, Białystok 2013

Źródłem zanieczyszczeń pyłowych są w największym stopniu kotłownie i paleniska indywidualne. Średnie stężenie zanieczyszczeń emitowanych do powietrza w okresie zimowym jest kilka razy wyższe niż w okresie letnim.

W dokumencie *Informacja Podlaskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska o stanie środowiska na terenie powiatu białostockiego*, nie stwierdzono występowania na terenie gminy Krynki dużych emitentów zanieczyszczeń powietrza.

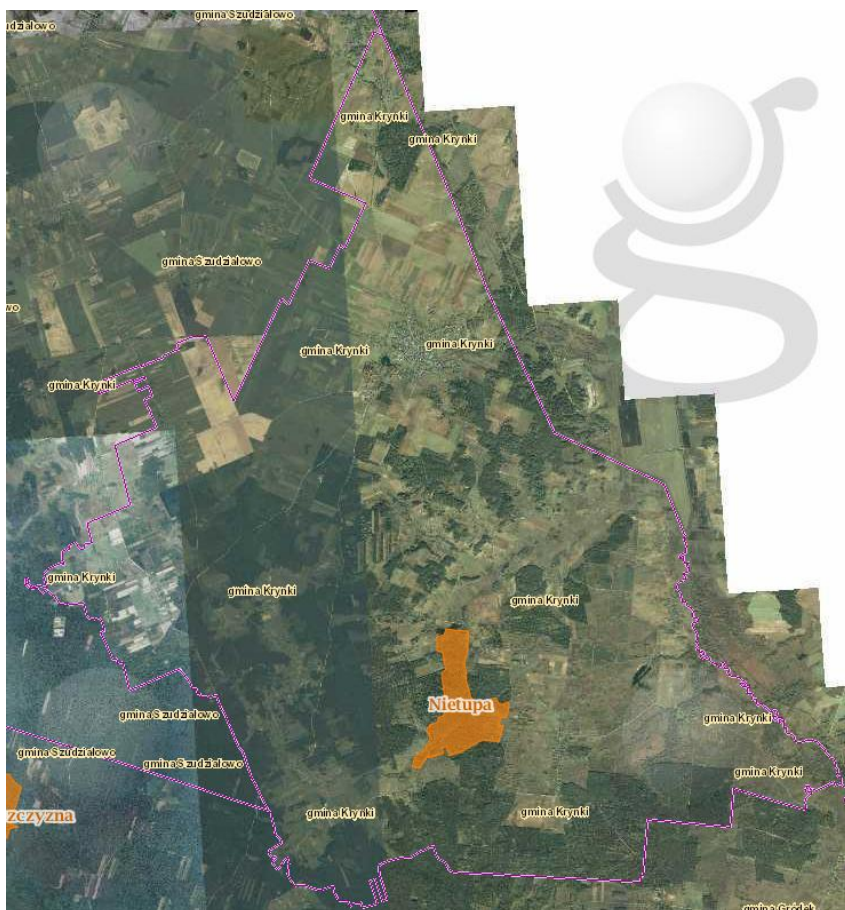
Ochrona przyrody

Różne części gminy Krynki objęte są następującymi formami ochrony przyrody: rezerwat, park krajobrazowy, obszar chronionego krajobrazu, obszar Natura 2000 (siedliskowy i ptasi).

Rezerwat Nietupa

Najważniejszą formę ochrony przyrody stanowi rezerwat Nietupa, którego lokalizację przedstawia poniższy rysunek.

Rysunek 9. Lokalizacja Rezerwatu Nietupa

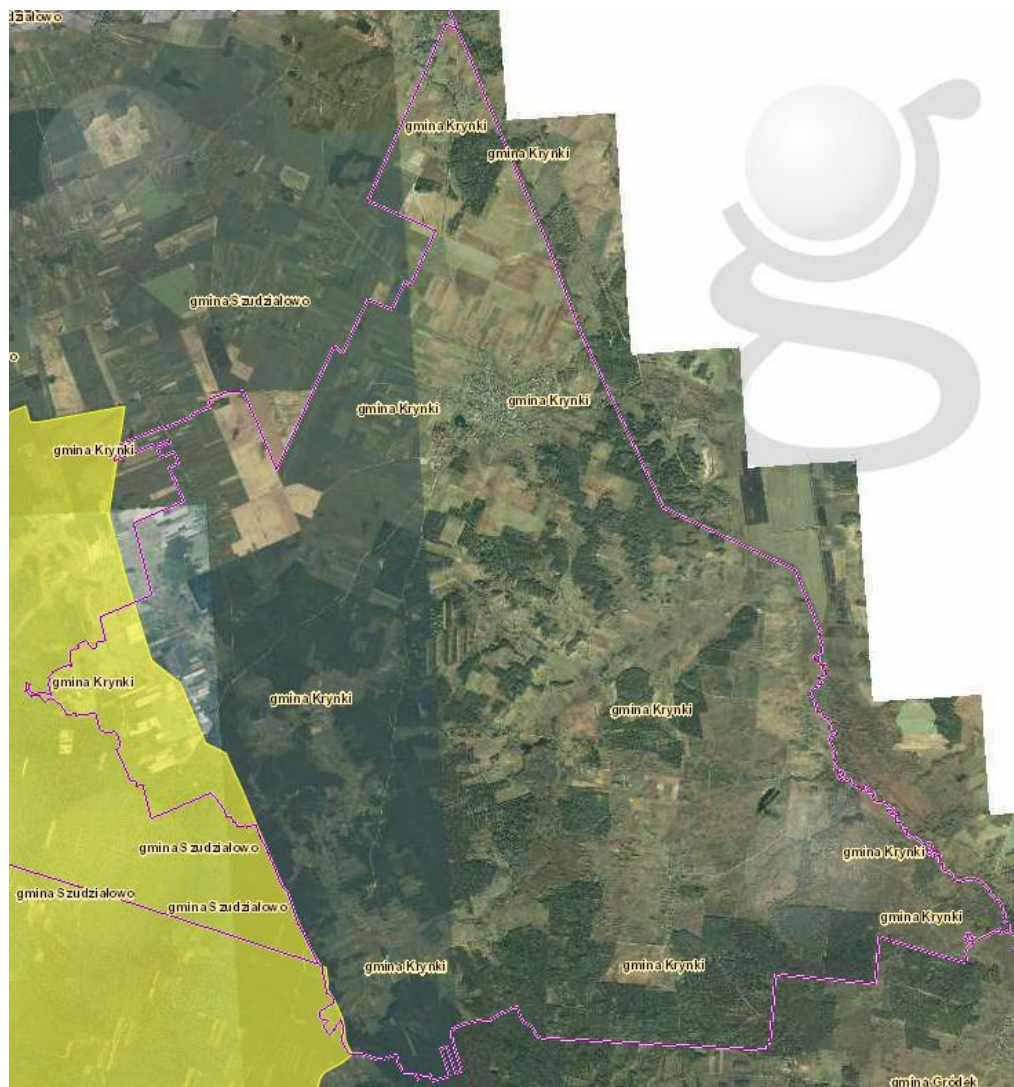
Źródło: Interaktywna mapa obszarów chronionych, <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>

Pierwotnym celem ochrony było zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych ostoi bobra w zabagnionej dolinie rzeki Nietupa. Obecnie cel ochrony jest nieaktualny, a bobry liczniej występują poza rezerwatami niż w ich obrębie. Zalewane tereny mają niepodważalny wpływ na stosunki wodne w najbliższej okolicy. Inwentaryzacja przyrodnicza z 2004 roku wykazała, że na terenie rezerwatu występuje aż pięć typów siedliskowych lasu. Największą powierzchnię zajmuje ols typowy oraz las mieszany bagienny. Licznie występują rośliny objęte ochroną prawną, między innymi: widłak jałowcowaty, wawrzynek wilczelyko, mchy torfowce. Rezerwat stanowi ostoję szeregu gatunków ptaków, a jego położenie sprawia, że jest on doskonałym miejscem do osiedlania się ptaków, których część należy do gatunków skrajnie rzadkich w skali całego kraju. Rezerwat posiada aktualny Plan Ochrony Rezerwatu (Rozp. Woj.Podl. Nr 6/07 z dnia 03.08.2007r.).

Park Krajobrazowy Puszczy Knyszyńskiej im. Profesora Witolda Sławińskiego

Kolejną formą ochrony przyrody na terenie gminy jest Park Krajobrazowy Puszczy Knyszyńskiej im. Profesora Witolda Sławińskiego. Jego niewielki fragment znajduje się w zachodniej części gminy (Rysunek 10).

Rysunek 10. Lokalizacja parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej im. Profesora Witolda Sławińskiego

Źródło: Interaktywna mapa obszarów chronionych, <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>

Powierzchnia całkowita Parku wynosi 126 702 ha (w tym otulina 52 255 ha), co oznacza że jest to największy park krajobrazowy w Polsce. Celem powołania Parku była ochrona naturalnych zespołów leśnych, dolin rzecznych, licznie występujących obszarów źródłiskowych oraz różnorodnych form polodowcowej, falistej rzeźby terenu, z morenowymi pagórkami i zagłębieniami wytopiskowymi.

Około 8% powierzchni Parku przypada na lasy, które w dużym stopniu zachowały charakter naturalny. Jest to las monumentalny zbliżony do południowej tajgi z dużą ilością starych i potężnych drzew. Dominują bory sosnowe i sosnowo-świerkowe. W północnej i

południowej części Puszczy występują grądy, a wzdłuż dolin rzek i strumieni rosną łągi jesionowo-olszowe i olsy. Grunty orne zajmują 13% powierzchni Parku, łąki i pastwiska 7%, inne tereny (zabudowa, drogi, wody) 2%. W Parku rosną 843 gatunki roślin naczyniowych (około 38% całej flory naczyniowej Polski). Spośród 13 gatunków częściowo chronionych występujących na terenie Parku, 11 występuje w lasach i 2 na łąkach. Do tej pory stwierdzono na terenie Puszczy występowanie 7 gatunków paprotników objętych ochroną prawną.

Fauna płazów i gadów występujących na terenie Parku nie odbiega od charakterystycznej dla innych regionów Polski północno-wschodniej. Na jego terenie bytuje 5 gatunków gadów.

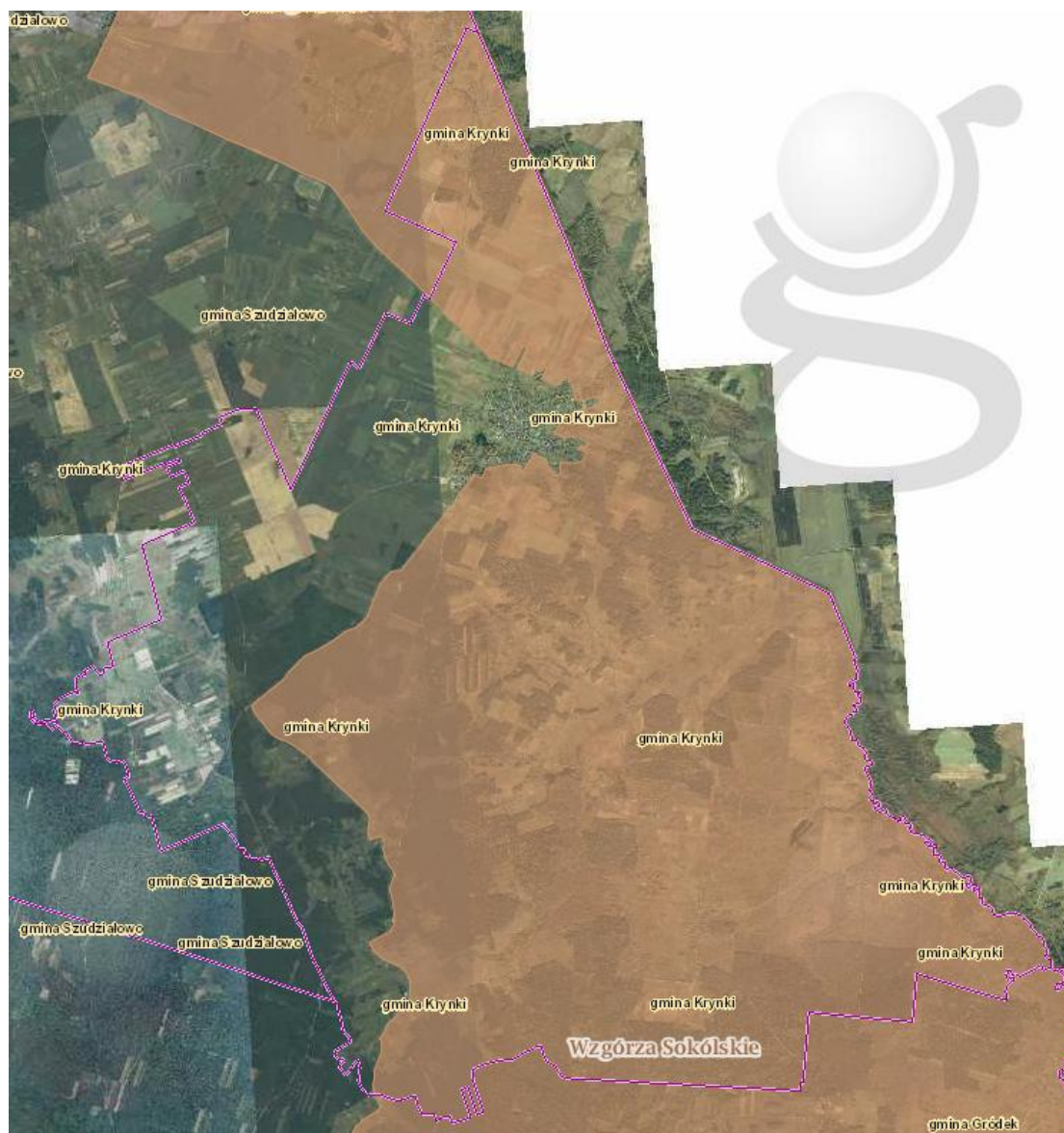
Na terenie Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej stwierdzono występowanie 153 gatunków ptaków, z czego najprawdopodobniej 143 są gatunkami lęgowymi. Stanowi to ok. 68% wszystkich ptaków współcześnie lęgowych w Polsce. Wśród tak dużej liczby kilka to gatunki dominujące. Spośród ptaków zagrożonych wyginięciem w skali kraju na terenie Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej gniazduje 25 gatunków

Obszar chronionego krajobrazu Wzgórza Sokólskie

Znaczną część powierzchni gminy zajmuje obszar chronionego krajobrazu Wzgórza Sokólskie.

Rysunek 11. Lokalizacja Obszaru chronionego krajobrazu Wzgórz Sokólskie

Źródło: Interaktywna mapa obszarów chronionych, <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>

Obszar ten znajduje się na wschód od Puszczy Knyszyńskiej. Rozciągnięty jest wzdłuż granicy polsko-białoruskiej od Krynek do okolic Bobrownik. Zajmuje powierzchnię 38 742 ha. Cechuje się bardzo urozmaiconą rzeźbą terenu. Wysokie wzgórza pochodzenia lodowcowego – moreny, kemy i ozy - upodabniają ten region do północnej suwalszczyzny, z tą różnicą że brak jest tu jezior.

Najwyższe wzniesienia, znajdujące się na wschód od Sokółki, dochodzą nawet do 235 m. n.p.m. W części południowej Obszaru dominują lasy – drzewostany wschodniego skraju

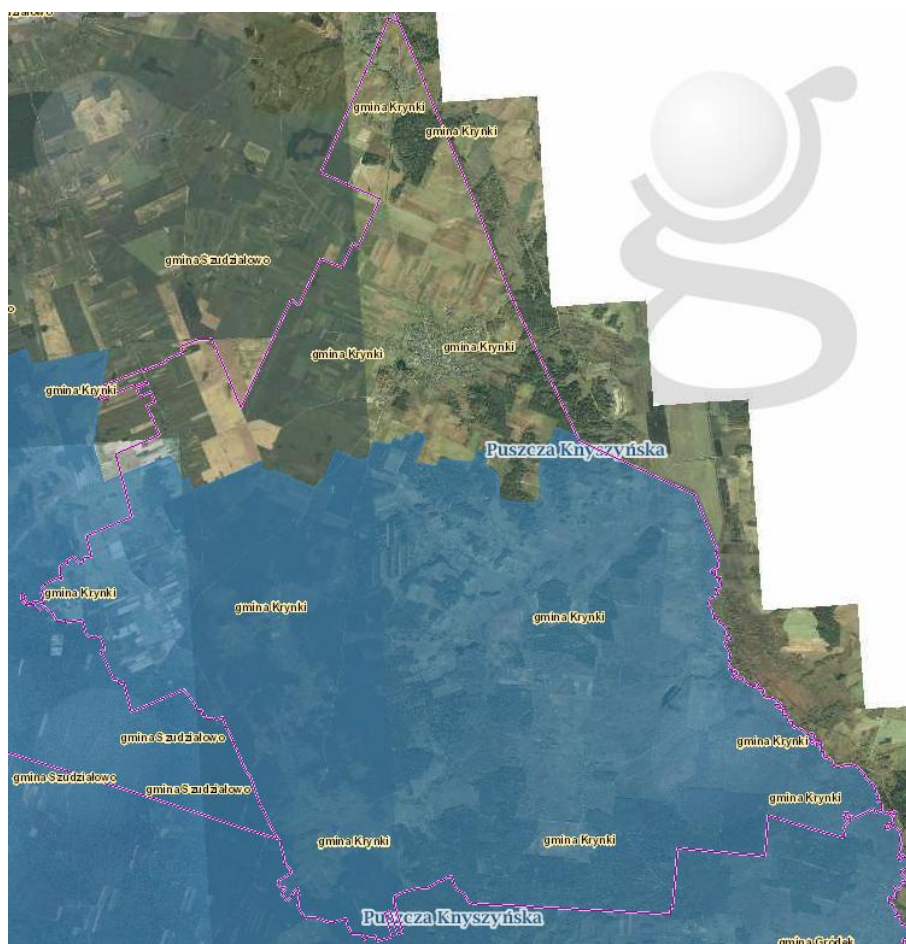
Puszczy Knyszyńskiej oraz młode lasy na ziemiach porolnych. Krajobraz urozmaicają niewielkie ciek wodne i rzeczki, z których najważniejsze to Świsłocz (rz. graniczna) i Nietupa. Część północna Obszaru, mniej zalesiona, to tereny pagórkowate stanowiące mozaikę pól, łąk i niewielkich lasów. To również miejsce występowania knyszyńskich żubrów. Krajobraz Wzgórz Sokólskich to także podlaskie wsie o charakterystycznej zabudowie drewnianej a także drewniana architektura kościołów, cerkwi prawosławnych i meczetów.

Obszary Natura 2000

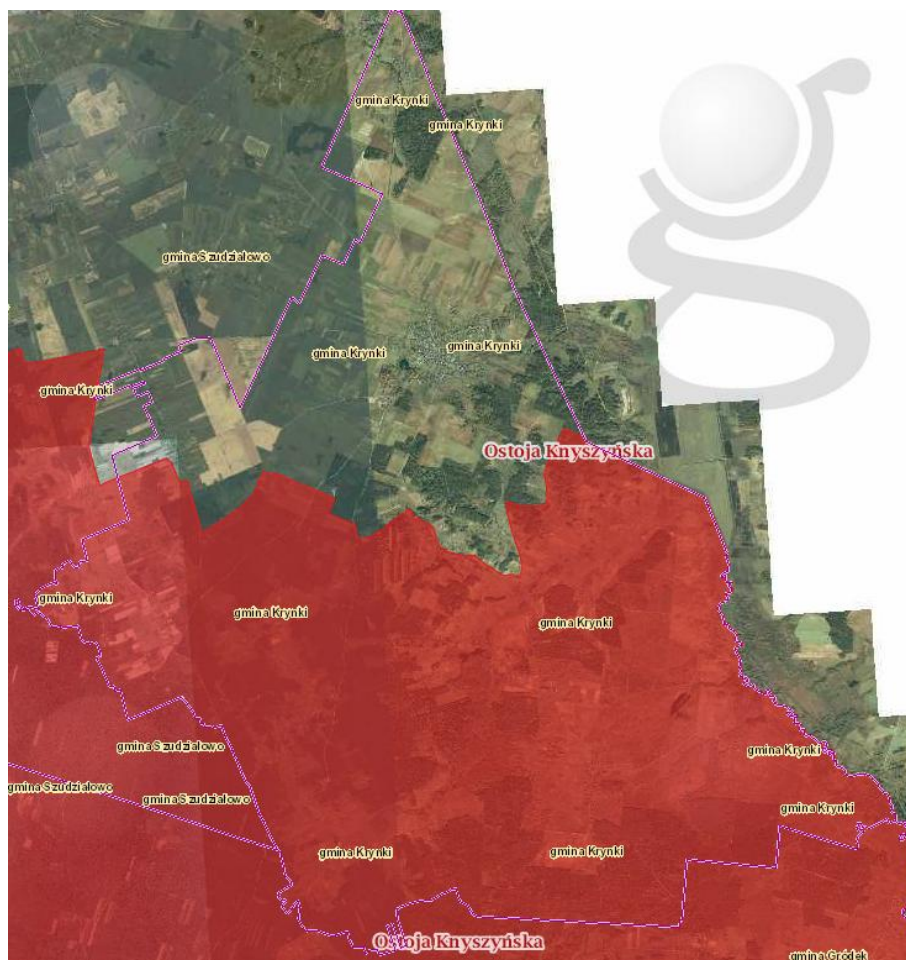
Na terenie gminy Krynki występują dwa rodzaje obszarów Natura 2000:

- Obszar specjalnej ochrony ptaków Puszcza Knyszyńska (PLB200003)
- Specjalny obszar ochrony siedlisk Ostoja Knyszyńska (PLH200006)

Rysunek 12. Lokalizacja obszarów Natura 2000 na terenie gminy Krynki.

Źródło: Interaktywna mapa obszarów chronionych, <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>

Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000 PLB200003 „Puszcza Knyszyńska” został wyznaczony rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2004 roku w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. Nr 229, poz. 2313) i służy ochronie dziko żyjących gatunków ptaków oraz utrzymaniu ich siedlisk w nienaruszonym stanie. Na poniższym rysunku przedstawiono jego lokalizację na terenie gminy Krynki.

Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000 PLB200003 „Puszcza Knyszyńska” został wyróżniony ze względu na występowanie 37 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Rady 79/409/EWG i 14 gatunków wymienionych w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt. W okresie lęgowym obszar ten zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej gatunków ptaków. Są to: błotniak łąkowy *Circus pygargus*, błotniak zbożowy *Circus cyaneus*, bocian czarny *Ciconia nigra*, trzmielojad *Pernis apivorus*, orlik krzykliwy *Aquila pomarina*, gadożer *Circus gallicus*, cietrzew *Tetrao tetrix*,

dubelt *Gallinago media*, dzięcioł biało-grzbiety *Dendrocopos leucotos*, dzięcioł trójpalczasty *Picoides tridactylus*, puchacz *Bubo bubo*, sowa błotna *Asio flammeus*, włochatka *Aegolius funereus* i kraska *Coracias garrulus*. W stosunkowo wysokim zagęszczeniu występuje też zimorodek *Alcedo atthis* (www.natura2000.gdos.gov.pl). Do zagrożeń OSO Natura 2000 „Puszcza Knyszyńska” zaliczono presję turystyczno-rekreacyjną, zanieczyszczenia wód, spadek zwierciadła wód gruntowych w wyniku melioracji osuszających sieci rzeczne, naturalną sukcesję roślinności i fragmentację obszaru w wyniku budowy autostrad.

Puszcza Knyszyńska jako Specjalny Obszar Ochrony (SOO) PLH 200006 „Ostoja Knyszyńska” została wyróżniona ze względu na występowanie cennych przyrodniczo 12 typów siedlisk, w tym 8 typów siedlisk nieleśnych i 4 typów siedlisk leśnych wymienionych w Załączniku I, 39 gatunków ptaków, których dotyczy Artykuł 4 Dyrektywy Rady 79/409/EWG i wymienionych w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG oraz 1 gatunek regularnie występujących ptaków migrujących nie wymieniony w Załączniku I Dyrektywy Rady. Wśród pozostałych grup zwierząt za cenne przyrodniczo uznano 7 gatunków ssaków, 1 gatunek płaza, 3 gatunki ryb, 6 gatunków bezkręgowców – wszystkie wymienione w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Spośród gatunków roślin wymienionych w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG na liście SOO znalazło się 7 gatunków zielnych roślin naczyniowych.

Ostoja Knyszyńska obejmuje rozległy kompleks leśny Puszczy Knyszyńskiej, w której dominują drzewostany iglaste o charakterze subborealnym. Największe powierzchnie porastają bory brusznicowe, sosnowo-świerkowe bory mieszane świeże i trzcinnikowososnowe bory mieszane świeże. Lasy liściaste Puszczy to przede wszystkim grądy, olsy, sosnowo-brzozowe lasy bagienne, a w dolinach rzecznych łągi jesionowo-olszowe i olszowo-świerkowe. Cechą charakterystyczną Puszczy Knyszyńskiej jest współlistnienie zbiorowisk subborealnych (grąd *Tilio-Carpinetum*, grud świerkowy *Tilio-Piceetum*, las mieszany wysoczyznowy *Melitti-Carpinetum*, świerczyna na torfie *Sphagno-Piceetum*, bór mechowiskowy *Carici chordorrhizae-Pinetum*) oraz zbiorowisk o charakterze. Bogata flora Puszczy Knyszyńskiej z istotnym udziałem gatunków borealnych i górskich to około 835 gatunków roślin naczyniowych, w tym 43 gatunki objęte ochroną gatunkową, a 6 gatunków wyróżnionych jest na liście Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Ostoja Knyszyńska jest jednym z najważniejszych obszarów występowania w Polsce rzepika szczeciniastego *Agrimonia pilosa*, a z fauny - wilka *Canis lupus*, rysia *Lynx lynx* i żubra *Bison bonasus* wymienionych w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG.

Pozostałe formy ochrony przyrody

W gminie Krynki poddano pod ochronę jako użytki ekologiczne pod nazwą „BAGNO-RUDAKI” tereny wodno-błotne w dolinie Świsłoczy w okolicy Rudaki i Łosiniany. Jest to obszar lasu, wód, łąk, pastwisk i nieużytków o pow. 46,81 ha, którego celem ochrony jest zachowanie unikatowego typu środowiska-bagna ze stanowiskami chronionych i rzadkich gatunków roślin i zwierząt.

Na terenie gminy znajdują się następujące pomniki przyrody:

- Lipa szerokolistna (Rejon Dróg Publicznych),
- Dąb (Urząd Gminy),
- Klon pospolity (Parafia Rzymsko-Katolicka) 3 szt.,
- Lipa (Parafia Rzymsko-Katolicka),
- Grupa drzew: 3 klony, 2 brzozy, 2 lipy (Kruszyniany),
- Brzozy (PGR Krynki) 3 szt.,
- Aleja lipowa (Nadleśnictwo Krynki) 18 drzew,
- Brzoza (Skarb Państwa),
- Sosna pospolita (Nadleśnictwo Krynki),
- Aleja drzew 35 lip drobnolistnych (Żylicze, Nadleśnictwo Krynki),
- Grupa drzew: jesion, wiąz (Borsukowizna),
- Grupa drzew; dwie lipy drobnolistne (Borsukowizna),
- Aleja drzew: 33 lipy drobnolistne (Żylicze),
- Klon (Żylicze),
- Lipa drobnolistna (Żylicze),
- Aleja drzew: 34 lip drobnolistne (AWRSP Suwałki),
- Sosna zwyczajna (Nadleśnictwo Krynki).

Transport

Sieć dróg kołowych

System komunikacji stanowi jeden z podstawowych elementów zagospodarowania układu przestrzennego gminy. Dostępność komunikacyjna gminy jest jednym z kluczowych czynników rozwoju społeczno-gospodarczego gminy. Planowanie działań związanych z rozwojem obszaru powinno opierać się w dużej mierze o upowszechnienie dostępu do dóbr i usług komunikacyjnych, które są podstawą egzystencji społeczności lokalnej.

Sieć drogową na terenie Gminy Krynki tworzą drogi wojewódzkie, powiatowe oraz gminne. Zarządców dróg, do właściwości których należą sprawy z zakresu planowania budowy, modernizacji, utrzymania i ich ochrony przedstawia tabela 30 .

Tabela 30. Zarządcy dróg na terenie gminy Krynki.

Kategoria drogi	Zarządca drogi	Zarządca ruchu	Własność drogi
Gminna	Burmistrz gminy Krynki	Starosta powiatu sokólskiego	samorząd gminy Krynki
Powiatowa	Zarząd powiatu sokólskiego	Starosta powiatu sokólskiego	samorządu powiatu sokólskiego
Wojewódzka	zarząd województwa Podlaskiego	Marszałek Województwa podlaskiego	samorządu województwa podlaskiego

Źródło: opracowano na podstawie ustawy o drogach publicznych (Dz.U. z 2015r. poz. 460) oraz ustawy prawo o ruchu drogowym (Dz.U. z 2005r. Nr 108, poz.908 z późn. zm.)

Przez teren gminy przebiegają dwa ciągi dróg o statusie dróg wojewódzkich: Droga 676 Białystok – Supraśl – Krynki – Granica Państwa oraz Droga 674 Sokółka – droga 676. Ich łączna długość wynosi 6,12 km

Przez teren gminy przebiega 49,56 km dróg powiatowych:

- Babiki – Usnarz Górny – Jurowlany – Krynki
- Szudziałowo – Sukowicze – Harkawicze – Jurowlany
- Szudziałowo – Ostrów Płn. – Ostrów Płd. – Ostrów Nowy – Świdziałówka Nowa – Górany – Grzybowszczyzna – Leszczany
- Krynki – Ostrów Płd.
- droga 03 138 – Górany
- Krynki – Kruszyniany – Łużany – Bobrowniki
- Łapicze – droga 03 140
- Trejgle – Plebanowo – Nietupa – Kundzicze – Górka – droga 03 140
- Sanniki – Ciumicze - droga 03 142
- Kruszyniany – Sanniki – Szaciły – Nietupa

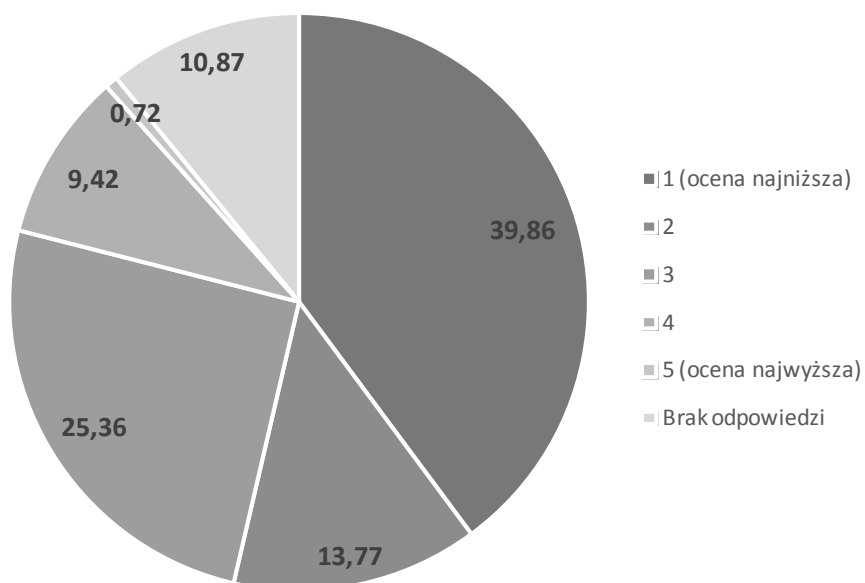
- Trejgle – Białogorce – Ozierany Wlk. – Łosiniany – Chomontowce – Bobrowniki
- Kruszyniany – Łosiniany
- Waliły Stacja – Nietupa – Seroczyn – Krynki

Łączna długość dróg gminnych wynosi 56 km. W przeważającej większości są to drogi nieutwardzone (82% całości dróg gminnych), z czego 41 km przypada na drogi gruntowe (w tym drogi żwirowe). Drogi asfaltowe stanowią jedynie 14% wszystkich dróg gminnych i mają łączną długość 14 km. Na terenie gminy występują jeszcze drogi brukowe, choć ich udział jest nieznaczny i wynosi jedynie 3%.

Stan ogólny dróg gminnych jest niezadowalający, co oznacza, że istnieją w tym zakresie są duże potrzeby modernizacyjne, w tym w szczególności konieczność utwardzenia części dróg oraz remontu istniejących. Aktualny układ komunikacyjny gminy Krynki jest stosunkowo dobrze rozwinięty. Zastrzeżenia natomiast może budzić niedostosowanie sieci dróg (na wielu odcinkach) do obecnych standardów technicznych i wymogów ruchu (wąskie drogi, nieutwardzona nawierzchnia, zły stan techniczny nawierzchni itp.). Na terenie gminy brak jest też dobrej organizacji ruchu pieszego i rowerowego (niewiele jest chodników, brak ścieżek rowerowych).

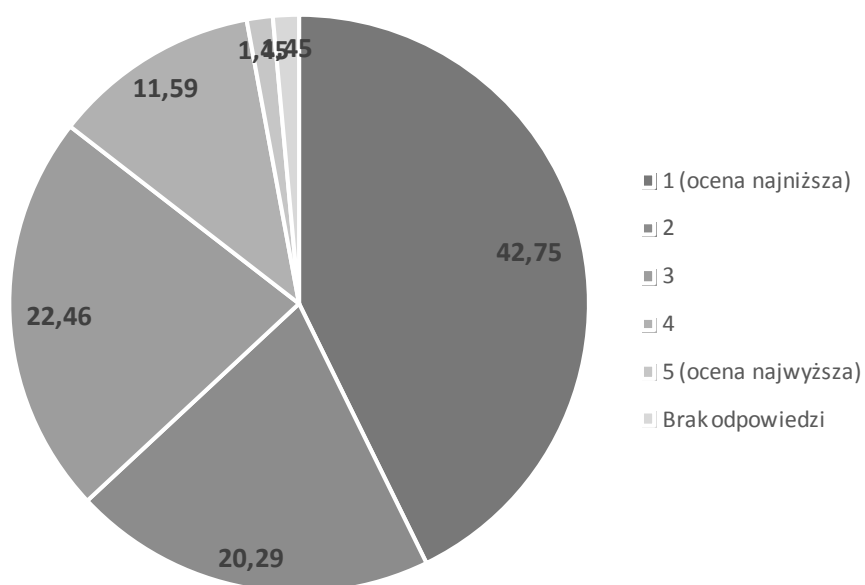
W przeprowadzonej, w ramach konsultacji społecznych, ankiecie większość respondentów (54%) negatywnie oceniło stan dróg w gminie, a jedynie nieco ponad 10% uważa że stan ten jest zadowalający (Wykres 1).

Wykres 1. Struktura odpowiedzi na pytanie „Jak oceniasz stan dróg w gminie?” [%].

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiety przeprowadzonej w toku konsultacji społecznych

Wykres 2. Struktura odpowiedzi na pytanie Jak oceniasz małą infrastrukturę drogową w gminie (ciągi pieszo- rowerowe, oświetlenie, przystanki, itp.)? [%].

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiety przeprowadzonej w toku konsultacji społecznych

Jeszcze gorzej niż stan dróg została oceniona jakość małej infrastruktury drogowej. Aż 63% respondentów oceniło ją jako niezadowalającą.

Transport publiczny

Obecnie na terenie Gminy nie ma transportu publicznego leżącego w kompetencji Gminy. Jedynym przewoźnikiem funkcjonującym na terenie Gminy jest PKS, jednak gmina nie ma wpływu na ustalanie trasy przejazdu, przystanki znajdują się na drogach powiatowych i wojewódzkich i nadzór nad nimi sprawują zarządcy dróg. Większość mieszkańców gminy korzysta z prywatnych środków transportu.

Szereg miejscowości położonych na terenie gminy Krynki posiada dostęp publicznym transportem zbiorowym tylko w dni nauki szkolnej. Na terenie gminy są także miejscowości, do których transport publiczny nie dociera w ogóle.

Energetyka

Energia elektryczna

Rozprowadzenie energii elektrycznej do poszczególnych odbiorców odbywa się poprzez układ sieci SN 15 kV. Linie SN 15 kV wychodzą z RPZ – tów w Białymstoku i Sokółce. W Krynkach istnieje rozdzielnia SN 15/15 kV. Na terenie gminy istnieje 25 stacji transformatorowych, w tym 1 wieżowa. Przez teren gminy nie przebiegają linie wysokich napięć.

Ciepłownictwo

W Gminie Krynki nie ma scentralizowanego systemu ciepłowniczego, a zaopatrzenie obiektów w ciepło odbywa się w sposób indywidualny poprzez źródła ciepła zasilające poszczególne obiekty. Na terenie gminy funkcjonuje kotłownia opalana węglem kamiennym zaopatrująca w ciepło 10 Wspólnot Mieszkaniowych na terenie Gminy Krynki. W 2013 roku jedynie 6 mieszkań na terenie Gminy Krynki posiadało podłączenie do sieci gazowej.

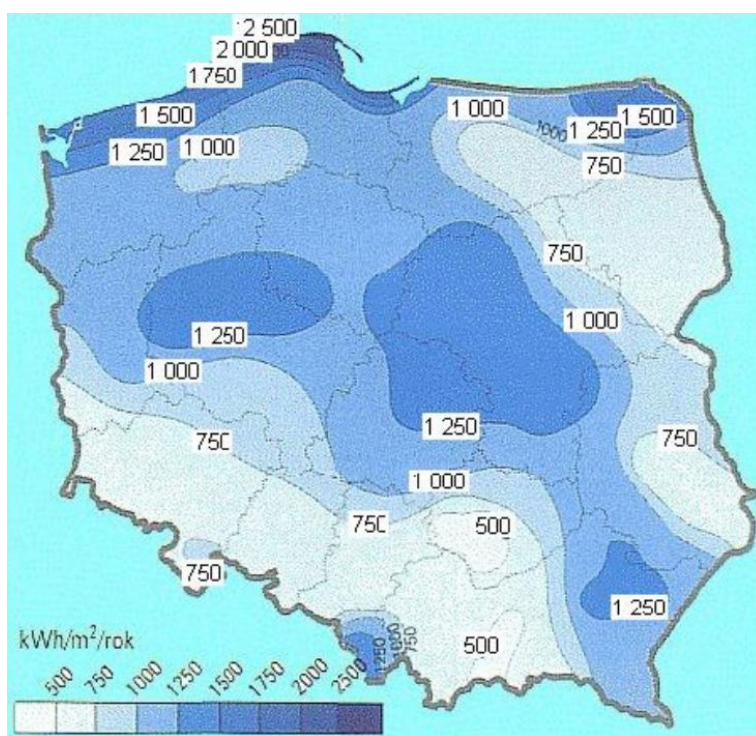
Odnawialne źródła energii

Gmina Krynki dysponuje potencjałem energetycznym w odniesieniu do odnawialnych źródeł energii. Źródła takiej energii na terenie gminy mogą pochodzić ze:

- energii wiatru
- energii słonecznej
- słomy, siana i innej biomasy nieleśnej,
- biomasy roślin uprawnych,
- biogazu rolniczego,

Gmina Krynki leży w niezbyt korzystnym obszarze Polski, jeśli chodzi o rozwój energetyki wiatrowej. Średnioroczne prędkości wiatru oscylują na jej obszarze w granicach 3,5 – 4,0 m/s. Obszary o takich prędkościach średniorocznych klasyfikowane są jako niekorzystne dla rozwoju energetyki wiatrowej. Średnioroczna podaż surowej energii strumienia wiatru o przekroju 1m², na wysokości 50 m nad poziomem gruntu waha się od 700 do 750 kWh/m² (Rysunek 15).

Rysunek 13. Energia wiatru na wysokości 50 m nad poziomem gruntu [kWh/m²].

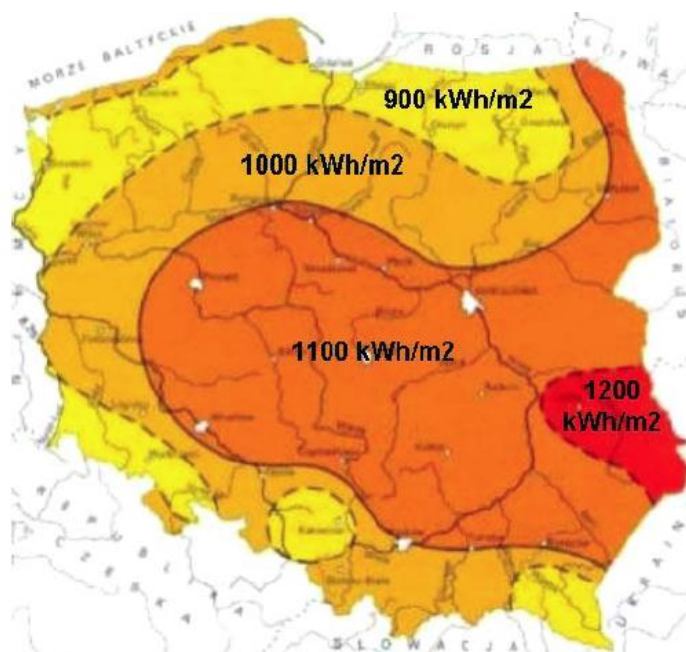
Źródło: Halina Lorenc, Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej, Warszawa 2001

Na terenie Gminy Krynki znajduje się instalacja do wytwarzania energii elektrycznej – elektrownia wiatrowa, która w 2013 roku wytworzyła 750 MWh energii.

W odniesieniu do energii słonecznej gmina Krynki dysponuje dość istotnym potencjałem. Teoretyczny potencjał energii słonecznej wyznaczony na podstawie pomiarów nasłonecznienia zamieszczonych w polskiej normie PN-B-02025, mieści się w granicach 1000 – 1100 kWh energii na każdy m² poziomej powierzchni (Rysunek 16).

Rysunek 14. Rozkład ilości promieniowania słonecznego na obszarze Polski.

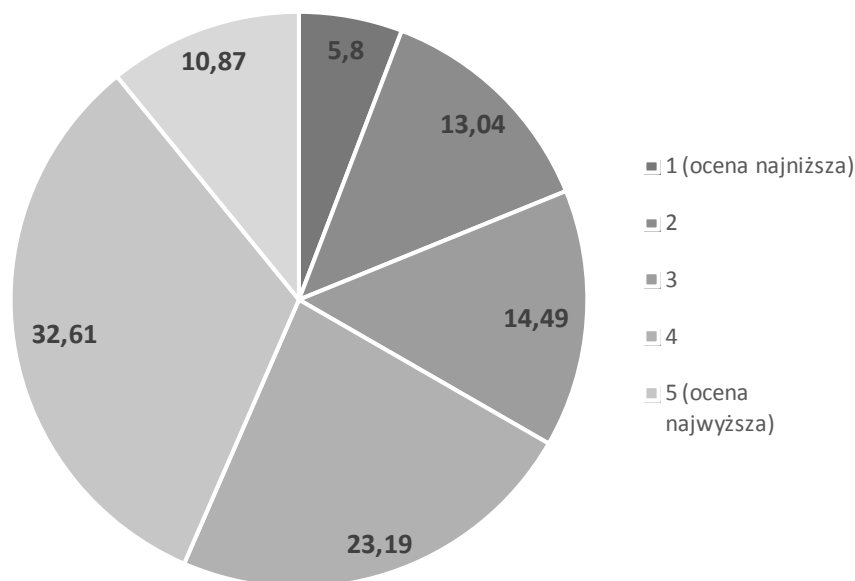
Źródło: www.cire.pl

Na terenie gminy do tej pory zainstalowanych zostało 31 szt. kolektorów słonecznych.

W gminie Krynki nie przeprowadzono szacunków potencjału energii pochodzącej z biomasy. Potencjał ten jednak wydaje się być dość istotny wszak zależy on w głównej mierze do ilości gospodarstw rolnych w odniesieniu do biomasy pochodzenia rolnego oraz poziomu lesistości – w odniesieniu do biomasy pozarolnej. Gmina Krynki ze względu na dominującą rolę rolnictwa wydaje się predysponowana do rozwoju energetyki w której jako paliwo wykorzystywana jest bezpośrednio biomasa rolna lub wytworzony z niej biogaz. Również dość poziom lesistości gminy wynoszący bliski 51% pozwala przypuszczać, że dysponuje ona istotnymi, z punktu widzenia potrzeb lokalnych, zasobami biomasy leśnej. Należy jednak nadmienić, że większość obszarów leśnych na terenie gminy jest objętych różnymi formami ochrony przyrody, co znacząco zmniejsza potencjał energetyczny biomasy leśnej.

Przeprowadzone w toku konsultacji społecznych ankieta sygnalizuje duże zainteresowanie, ze strony społeczności lokalnej, wykorzystaniem technologii OZE. Ponad połowa ankietowanych (56%) wyraziła opinię, że gmina powinna wykorzystywać odnawialne źródła energii, natomiast jedynie 18% nie jest zainteresowanych wykorzystaniem takich technologii.

Wykres 3. Struktura odpowiedzi na pytanie „Czy uważasz, że gmina powinna korzystać z odnawialnych źródeł energii?” [%].

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiety przeprowadzonej w toku konsultacji społecznych

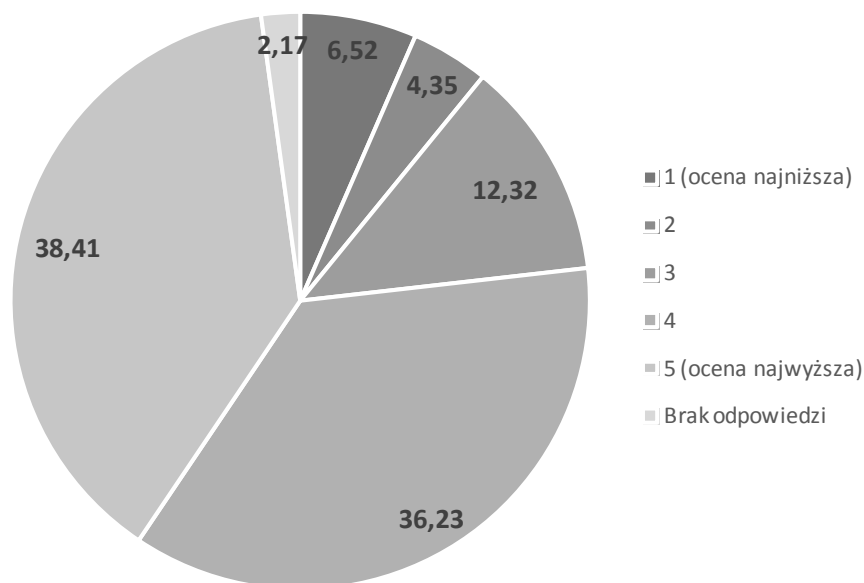
Gospodarka wodno-ściekowa

Zaopatrzenie w wodę

Zaopatrzenie ludności gminy oraz przedsiębiorstw i instytucji w wodę zapewniają wodociągi w Krynkach i Kruszynianach oraz źródle czerpalne we wsi Ozierskie. Oprócz dwóch wsi: Łapicze i Jurowlany cała gmina jest zwodociągowana. W tych miejscowościach zaopatrzenie w wodę oparte jest na studniach kopanych. Natomiast przedsiębiorstwo PPH – Krynka posiada własne ujęcie wody, jak również istnieje – chociaż nie eksploatowane – ujęcie wody po byłej garbarni.

Zarządzana przez Zakład Komunalny w Krynkach gminna infrastruktura wodociągowa obejmuje 4 studnie głębinowe, 3 hydrofornie. Łączna długość wodociągowej sieci rozdzielczej w 2014 roku wnosila 65 km, a liczba przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania wynosiła 1011. Zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca w 2014 roku wynosiło 20,7. Zużycie to nieznacznie zrosło w stosunku do lat ubiegłych.

Wykres 4. Struktura odpowiedzi na pytanie „Jak oceniasz poziom rozwoju sieci wodociągowej?” [%].

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiety przeprowadzonej w toku konsultacji społecznych

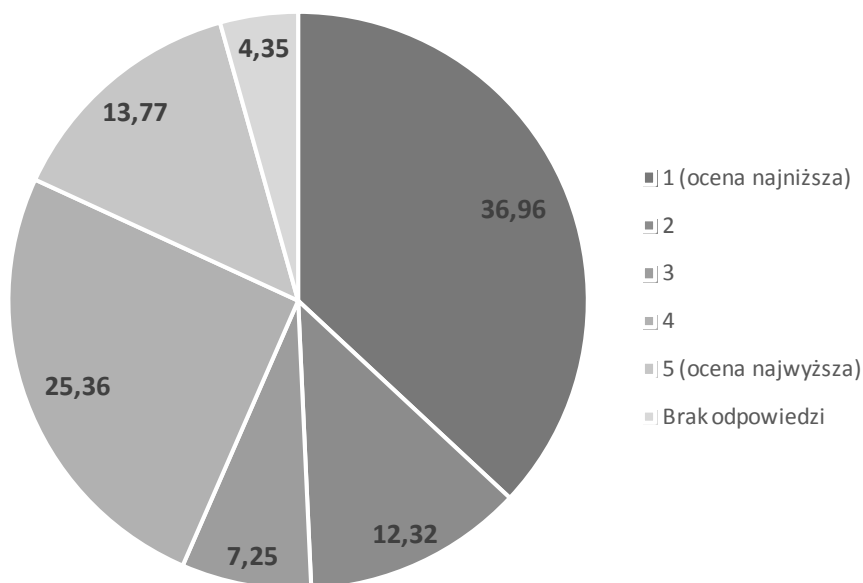
Większość ankietowanych pozytywnie (41%) lub neutralnie (36%) stawia infrastrukturę wodną w gminie (Wykres 4).

Odprowadzanie ścieków

Na terenie gminy jedynie miejscowość Krynki posiada kanalizację ściekową o łącznej długości 20,7 km od której w 2014 roku przyłączonych było 434 budynki mieszkalne i zbiorowego zamieszkania. Łącznie z sieci kanalizacyjnej korzysta 2340 osób, co stanowi 73% wszystkich mieszkańców gminy. Ścieki odprowadzane są do oczyszczalni typu biologiczno-mechanicznego o przepustowości 1000m³/dobę, zlokalizowanej w Krynkach.

Podstawowym systemem odprowadzania ścieków na pozostałym obszarze Gminy są lokalne urządzenia kanalizacyjne, najczęściej zbiorniki bezodpływowe, z których osady są wywożone wozami asenizacyjnymi do gminnej oczyszczalni ścieków oraz przydomowe oczyszczalnie ścieków (18 szt.).

Wykres 5. Struktura odpowiedzi na pytanie „Jak oceniasz poziom rozwoju sieci kanalizacyjnej?” [%].

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiety przeprowadzonej w toku konsultacji społecznych.

Istnieje potrzeba dalszej rozbudowy urządzeń gospodarki wodno-ściekowej, która zapewniłaby racjonalną gospodarkę ściekową na terenie całej Gminy, co potwierdzają wyniki przeprowadzonego badania ankietowego (Wykres 5). Ze względu na dość znaczne rozproszenie zabudowy w gminie wskazana jest rozbudowa przydomowych i przyzagrodowych oczyszczalni ścieków. Konieczne jest również przeprowadzenie modernizacji oczyszczalni ścieków w miejscowości Krynki.

Gospodarka odpadami

Zgodnie z ustawą z dnia 13 września 1996 roku o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2013 r. , poz. 1399 ze zm.) odpady komunalne z nieruchomości zamieszkałych i niezamieszkałych odbierane są przez przedsiębiorcę wpisanego do rejestru działalności regulowanej.

Na terenie gminy prowadzona jest selektywna zbiórka odpadów. Został utworzony stacjonarny punkt selektywnej zbiórki odpadów komunalnych (PSZOK).

W 2014 roku mieszkańcy gminy Krynki wytworzyli 241,81 ton odpadów, z czego 146,44 ton wytworzonych zostało w obszarze miejskim a 95,37 ton w obszarze wiejskim.

Uchwałą nr XIV/98/2012 z dnia 15 listopada 2012 roku Rada Miejska w Krynkach przyjęła regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Krynki, określający nowe zasady funkcjonowania gospodarki odpadami na terenie gminy.

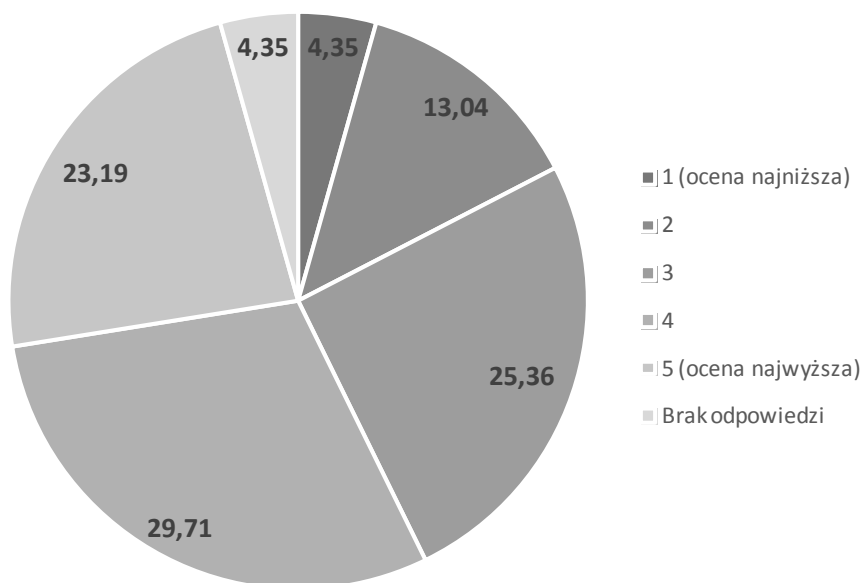
W drodze selektywnej zbiórki wydzieleniu z wytwarzanych na terenie nieruchomości odpadów komunalnych podlegają następujące frakcje odpadów:

- 1) papier i tektura,
- 2) metale,
- 3) tworzywa sztuczne,
- 4) odpady opakowaniowe ze szkła w podziale na szkło bezbarwne i kolorowe ,
- 5) opakowania wielomateriałowe,
- 6) odpady zielone z pielęgnacji ogródków i parków,
- 7) przeterminowane leki i chemikalia,
- 8) zużyte baterie i akumulatory,
- 9) zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny,
- 10) meble i inne odpady wielkogabarytowe,
- 11) odpady budowlano - remontowe,
- 12) zużyte opony.

Pozostałe frakcje odpadów komunalnych mogą być zbierane łącznie jako zmieszane odpady komunalne.

W 2014 roku osiągnięty poziom recyklingu papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła wynosił 18,79 %.

Wykres 6. Struktura odpowiedzi na pytanie „Jak oceniasz system segregacji odpadów na terenie gminy?” [%].

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiety przeprowadzonej w toku konsultacji społecznych.

W opinii respondentów (Wykres 6) uzyskanej na podstawie ankiety, przeprowadzonej w ramach konsultacji społecznych, obecny system segregacji odpadów jest dobry. Ponad połowa (53%) respondentów przypisała temu systemowi ocenę dobrą lub bardzo dobrą, podczas gdy ocenę niską oraz bardzo niską wyraziło jedynie 17% badanych

3.6 OBSZAR GOSPODARCZY

Rolnictwo

Gmina Krynki ma charakter leśno – rolniczy, o czym świadczy struktura użytkowania terenu, z dominującym udziałem terenów leśnych (blisko 49% ogółu powierzchni) i użytków rolnych – niespełna 42%³. Wg Powszechnego Spisu Rolnego 2010 w gminie Krynki funkcjonowały 282 gospodarstwa rolne (wyłącznie indywidualne), w tym 241 o powierzchni ogółem powyżej 1 ha. Blisko 20% gospodarstw stanowiły te o powierzchni ogółem 15 ha i więcej. Działalność rolną prowadziło 98% (275) ogółu gospodarstw rolnych⁴.

Średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego wynosiła 15,78 ha (w tym użytki rolne 13,36 ha; użytki rolne w dobrej kulturze 13,05 ha), co klasyfikowało gminę dokładnie w

³ Urząd Statystyczny w Białymstoku, *Statystyczne Vademecum Samorządowca*, Białystok 2010

⁴ Bank Danych Lokalnych, http://stat.gov.pl/bdl/app/strona.html?p_name=indeks

środku gmin powiatu sokólskiego pod tym względem. Najwyższą średnią wielkość gospodarstwa odnotowano w gminie Suchowola (18,45 ha), a najniższą w gminie Sokółka (12,60 ha). W województwie podlaskim średnia wielkość gospodarstwa wynosiła 12,16 ha⁵.

W gminie Krynki dominują gospodarstwa uprawiające zboża. Ich udział w ogólnej liczbie gospodarstw w roku 2010 wynosił prawie 87%, natomiast gospodarstw uprawiających ziemniaki – nieco ponad 31%⁶. Ogólna powierzchnia zasiewów w 2010 roku wyniosła 2 966,67 ha, z czego największą część stanowiły zboża – 2 574,59 ha. Powierzchnię zasiewów zaprezentowano w tabeli 31

Tabela 31. Powierzchnia zasiewów w gminie Krynki według rodzaju wg PSR 2010.

Rodzaj zasiewu	Powierzchnia w ha
Zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi, w tym:	2 459,32
Pszenica ozima	307,61
Pszenica jara	57,77
Żyto	607,29
Jęczmień ozimy	24,64
Jęczmień jary	422,81
Owies	497,00
Pszenżyto ozime	246,90
Pszenżyto jare	117,43
Mieszanki zbożowe ozime	37,17
Mieszanki zbożowe jare	140,70
Kukurydza na ziarno	14,00

⁵ Bank Danych Lokalnych, http://stat.gov.pl/bdl/app/strona.html?p_name=indeks

⁶ Bank Danych Lokalnych, http://stat.gov.pl/bdl/app/strona.html?p_name=indeks

Ziemniaki	24,57
Uprawy przemysłowe	249,43
Buraki cukrowe	0,00
Rzepak i rzepik	249,43

Źródło: Bank Danych Lokalnych, http://stat.gov.pl/bdl/app/strona.html?p_name=indeks.

W gospodarstwach rolnych poza produkcją roślinną była również realizowana produkcja zwierzęca. W 39 gospodarstwach hodowane było bydło (w tym bydło krowy w 29), w 40 odbywał się chów trzody chlewnej, a w 61 odbywał się chów drobiu. W tabeli 32 przedstawiono liczebność zwierząt gospodarskich wg PSR 2010 w gminie Krynki.

Tabela 32. Zwierzęta gospodarskie w gminie Krynki wg PSR 2010.

Pogłowie zwierząt	Liczebność w szt.
Bydło razem, w tym:	476
Bydło krowy	178
Trzoda chlewna razem, w tym:	355
Trzoda chlewna lochy	38
Konie	57
Drób ogółem, w tym:	1 391
Drób kurzy	1 360

Źródło: Bank Danych Lokalnych, http://stat.gov.pl/bdl/app/strona.html?p_name=indeks.

Nieco ponad 54% (153) gospodarstw rolnych na terenie gminy posiadało ciągniki. W sumie gospodarstwa posiadały 249 ciągników, co daje średnio 1,6 ciągnika na gospodarstwo.

Poziom zmechanizowania gospodarstw rolnych w gminie odbiega nieco od średniej wojewódzkiej (58%), natomiast znacząco od średniej dla powiatu sokólskiego – 76,2%.

Prawie wszystkie gospodarstwa rolne (ponad 97%) posiadały dochody z działalności rolniczej – 275 gospodarstw. Dochody z emerytury i renty osiągało 33 gospodarstwa rolne, a dochody z pozarolniczej działalności gospodarczej osiągało 79 gospodarstw. W przypadku 118 gospodarstw rolnych ich dochody uzupełniane były dochodami z pracy najemnej.

Podmioty gospodarki narodowej

Na koniec lipca 2015 roku na terenie gminy funkcjonowało 192 podmioty gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON. Z ogółu podmiotów 158 (82,3%) funkcjonuje na terenie samego miasta Krynki, zaś 34 na terenach wiejskich gminy. Prawie 93% zarejestrowanych podmiotów stanowiły te zaliczane do sektora prywatnego, zaś resztę (14 jednostek) stanowiły podmioty z sektora publicznego. Zmiany liczby podmiotów gospodarki narodowej wg liczby pracujących w latach 2010 – 2014 zaprezentowano w tabeli (TTabela 33).

Tabela 33. Liczba oraz struktura podmiotów gospodarki narodowej wg liczby pracujących w gminie Krynki w latach 2010 – 2014.

	2010	2011	2012	2013	2014
Ogółem	178	178	176	183	189
udział podmiotów w %					
do 9 osób pracujących	93,8	93,8	93,8	92,9	92,6
10-49 osób pracujących	5,1	5,1	5,1	6,0	6,3
50-250 osób pracujących	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1
powyżej 250 osób pracujących	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Źródło: Dane udostępnione przez Urząd Statystyczny w Białymstoku.

W analizowanym okresie liczba podmiotów utrzymywała się na względnie stabilnym poziomie osiągając nieznaczny wzrost z poziomu 178 w roku 2010 do 189 w roku 2014 (zmiana o 6%). Wzrost ten był nieco wyższy od średniej dla powiatu (4,8%), ale nieco niższy od średniej dla województwa – 7%. Grupę dominującą stanowią podmioty o liczbie pracujących do 9 osób – średnio w analizowanym okresie 93,4%. Grupa ta w okresie analizy w ujęciu bezwzględny rosła, natomiast jej udział w ogóle podmiotów gospodarki narodowej uległ nieznacznemu zmniejszeniu. Należy podkreślić, że w gminie funkcjonowały jedynie dwa podmioty o liczbie pracujących 20-249 i żaden podmiot o liczbie pracujących powyżej 250 osób, co świadczy o charakterze przedsiębiorczości na terenie gminy Krynki. Ma ona charakter indywidualnej działalności, prowadzonej przez osoby fizyczne z ograniczoną liczbą pracujących.

Wśród zarejestrowanych podmiotów dominowały osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w liczbie 126, co stanowiło 65,6% ogółu podmiotów. Na koniec lipca 2015 roku w gminie zarejestrowanych było 12 spółek, w tym 5 spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Największa liczba podmiotów działała w sekcji Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (G) – 15,6%, następnie

w sekcji Pozostała działalność usługowa (S) – 15,1% oraz Transport i gospodarka magazynowa (H) 14,6% (por. Tabela 34). W gminie Krynki nie były zarejestrowane podmioty z sekcji Górnictwo i wydobywanie (B), Wytwarzanie i zaopatrzenie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych (D), Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników, gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby (T) i w sekcji Organizacje i zespoły eksterytorialne (U)⁷. Zestawienie podmiotów gospodarki narodowej wg sekcji na dzień 31.07.2015 zaprezentowano w tabeli (TTabela 34).

Tabela 34. Podmioty gospodarki narodowej z terenu gminy Krynki wg sekcji PKD.

	ogółem	A	B+D	C	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U
gmina Krynki	192	12	0	17	1	14	30	28	16	1	4	14	8	2	3	4	4	4	29	0	0
miasto	158	6	0	14	1	12	28	26	9	1	3	13	7	2	3	4	3	4	21	0	0
obszar wiejski	34	6	0	3	0	2	2	2	7	0	1	1	1	0	0	0	1	0	8	0	0

Źródło: Dane udostępnione przez Urząd Statystyczny w Białymstoku.

W samym mieście Krynki najwięcej podmiotów zarejestrowanych było w sekcji G oraz H i S. Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą dominowały te same rodzaje działalności, jak w przypadku ogółu podmiotów działających na terenie gminy (Tabela 35).

⁷ Dane udostępnione przez Urząd Statystyczny w Białymstoku.

Tabela 35. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą wg sekcji PKD (stan na dzień 31.03.2015).

	ogółem	A	B+ D	C	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U
gmina Krynki	126	12	0	12	0	13	26	28	14	1	4	0	8	2	0	0	1	0	5	0	0
miasto	101	6	0	9	0	12	24	26	7	1	3	0	7	2	0	0	0	0	4	0	0
obszar wiejski	25	6	0	3	0	1	2	2	7	0	1	0	1	0	0	0	1	0	1	0	0

Źródło: Dane udostępnione przez Urząd Statystyczny w Białymstoku.

Analiza przedmiotu działalności podmiotów zarejestrowanych w gminie Krynki pod względem sekcji PKD, wskazuje, że ich domeną jest działalność usługowa.

Przedstawione dane charakteryzują poziom przedsiębiorczości w gminie Krynki. Poniżej przedstawiono dane z tego zakresu dla gminy na tle pozostałych gmin powiatu sokólskiego i województwa podlaskiego. Liczba podmiotów gospodarczych w gminie Krynki (wg stanu na 31.12.2014 r.) w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców ukształtowała się na poziomie 578, gdy w powiecie sokólskim relacja ta wynosiła 554, zaś w województwie 825. Wskaźnik ten plasował gminę Krynki w czołówce (2 miejsce) wśród gmin powiatu sokólskiego (na 10) i 45 miejscu w województwie podlaskim (na 116). Liczba podmiotów gospodarki narodowej w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w gminach powiatu sokólskiego została przedstawiona w tabeli (Tabela 36).

Tabela 36. Liczba podmiotów gospodarki narodowej w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w gminach powiatu sokólskiego wg stanu na dzień 31.12.2014 r.

Jednostka terytorialna	Liczba podmiotów
Dąbrowa Białostocka	550
Janów	421
Korycin	436
Krynki	578
Kuźnica	447
Nowy Dwór	283
Sidra	330
Sokółka	715
Suchowola	413
Szudziałowo	458
powiat sokólski	554
woj. podlaskie	825

Źródło: Bank Danych Lokalnych, http://stat.gov.pl/bdl/app/strona.html?p_name=indeks.

Na terenie gminy Krynki, wśród największych podmiotów, należy wymienić: "Artez" Sp.j. J. Hlebowicz D. Hlebowicz zajmującą się usługami transportowymi oraz handlem materiałami budowlanymi (cement, gips, wapno); "Krynka" Spółdzielnia Produkcyjno-Handlowa Wytwórnia Wód Mineralnych – wytwórnia wód i napojów; Zakład Usługowo-Handlowy "Las" Mirosław Dzienisik zajmujący się gospodarką leśną, działalnością usługową związaną z leśnictwem oraz sprzedażą hurtową drewna.

Opisana sytuacja w zakresie liczby podmiotów determinuje sytuację na rynku pracy. Wobec niewielkiej liczby podmiotów gospodarki narodowej, w których liczba pracujących

przekracza 9 osób, w roku 2014 łącznie pracowało 207 osób. Jednocześnie charakter gminy (rolniczo-leśny) powoduje, że liczba osób zarejestrowanych jako bezrobotne, jest stosunkowo niewielka w porównaniu z pozostałymi gminami powiatu sokólskiego. Liczbę osób bezrobotnych w gminach powiatu sokólskiego zaprezentowano w tabeli (Tabela 37).

Tabela 37. Liczba osób bezrobotnych w gminach powiatu sokólskiego w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	ogółem					w tym kobiety				
	2010	2011	2012	2013	2014	2010	2011	2012	2013	2014
Dąbrowa Białostocka	949	974	963	1 002	844	417	415	393	416	344
Janów	151	155	153	172	155	53	69	67	63	63
Korycin	110	110	112	129	103	47	44	51	51	44
Krynki	251	271	321	314	277	117	131	152	145	137
Kuźnica	245	274	279	311	296	103	121	111	126	121
Nowy Dwór	207	188	183	192	181	70	69	65	69	68
Sidra	184	204	206	228	203	80	90	90	85	81
Sokółka	1 935	1 994	1 899	2 014	1 688	958	1 002	896	908	761
Suchowola	391	408	439	441	387	153	157	172	169	142
Szudziałowo	195	216	238	240	219	87	93	98	101	99

Źródło: Bank Danych Lokalnych, http://stat.gov.pl/bdl/app/strona.html?p_name=indeks.

W gminie Krynki w latach 2011 i 2012 odnotowano wzrost liczby zarejestrowanych osób bezrobotnych, natomiast od roku 2013 obserwuje się spadek liczby zarejestrowanych osób bezrobotnych do poziomu 277 osób. Wśród bezrobotnych we wszystkich analizowanych latach dominują mężczyźni. Najwyższy udział kobiet w strukturze bezrobotnych miał miejsce w roku 2014 – było to blisko 50%.

W strukturze bezrobotnych dominują osoby z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym. W roku 2015 najmniejszą grupę bezrobotnych stanowiły osoby z wykształceniem wyższym. Bezrobocie wg poziomu wykształcenia zaprezentowano w tabeli (Tabela 38).

Tabela 38. Liczba bezrobotnych wg poziomu wykształcenia w gminie Krynki (stan na 30.11.2015 r.).

Bezrobotni wg wykształcenia stan na dn.31.10.2015r.	
wyższe	13
policealne i średnie zawodowe	56
średnie ogólnokształcące	30
zasadnicze zawodowe	74
gimnazjalne i poniżej	94

Źródło: Dane udostępnione przez Urząd Miejski w Krynkach.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Sokółce, na koniec 2014 roku procentowy udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminie Krynki kształtował się na poziomie 13,6% i był to najwyższy udział wśród gmin powiatu sokólskiego (Tabela 39).

Tabela 39. Udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (w %) w gminach powiatu sokólskiego (stan na 31.12.2014 r.)

gmina	Udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (w %)
Dąbrowa Białostocka	11,2
Janów	6,0

Korycin	5,0
Krynki	13,6
Kuźnica	11,6
Nowy Dwór	10,7
Sidra	9,0
Sokółka	10,0
Suchowola	8,9
Szudziałowo	12,2
powiat sokólski	9,9
woj. podlaskie	8,0

Źródło: Bank Danych Lokalnych, http://stat.gov.pl/bdl/app/strona.html?p_name=indeks.

Sytuacja finansowa gminy

Podstawą gospodarki finansowej gminy jest corocznie uchwalany przez radę miejską i opiniowany przez regionalną izbę obrachunkową budżet. Oprócz ustalonych i realizowanych rocznych planów budżetowych gmina posiada również Wieloletnią Prognozę Finansową. Obecnie obowiązująca WPF obejmuje lata 2015 – 2018 wraz z prognozą kwoty długu i spłat zobowiązań na lata 2015 – 2018 i została podjęta uchwałą Rady Miejskiej w Krynkach nr III/16/2014 z dn. 31 grudnia 2014 roku⁸.

W ostatnich latach dochody budżetowe gmina wzrosły z poziomu nieco ponad 8 mln zł w 2010 r do 10,3 mln zł w 2014. W okresie analizy wydatki rosły istotnie w latach 2010 – 2012, po czym odnotowano ich spadek do poziomu 9,5 mln zł w 2014 r. Wśród dochodów dominowały dochody bieżące, których udział w dochodach ogółem kształtował się średnio na poziomie 90,8%. Udział ten najniższą wartość osiągnął w roku 2011 (82%), natomiast najwyższą w 2012 – 97,8%. W pierwszych trzech latach analizowanego okresu gmina odnotowywała deficyt budżetowy, natomiast w dwóch ostatnich osiągnęła nadwyżkę

---

⁸ Z późn. zm.

budżetową. Wielkość dochodów, wydatków oraz deficytu/nadwyżki budżetowej zaprezentowano w tabeli (Tabela 40).

Tabela 40. Wielkość dochodów, wydatków oraz deficytu/nadwyżki budżetowej gminy Krynki w latach 2010-2014 (w PLN).

	2010	2011	2012	2013	2014
Dochody ogółem	8 079 924,70	9 582 130,17	9 070 522,48	10 706 988,93	10 345 818,65
Wydatki ogółem	8 773 948,90	10 122 651,68	10 127 119,54	9 552 859,22	9 545 423,88
Deficyt/na-dwyżka	- 694 024,20	- 540 521,51	- 1 056 597,06	1 154 129,71	800 394,77

Źródło: Dane udostępnione przez Urząd Miejski w Krynkach.

Wydatki bieżące stanowiły natomiast w analizowanych latach średnio ok. 83% w wydatkach ogółem, co świadczy o niewielkim zakresie podejmowanych zadań majątkowych. Najwyższy poziom wydatków bieżących wystąpił w roku 2013, kiedy to osiągnął poziom blisko 95% wydatków ogółem, zaś najniższy w roku 2011 – 73%. Gmina w latach 2010 – 2013 osiągała deficyty budżetowe, co skutkowało koniecznością zaciągania zobowiązań zwrotnych. Na koniec 2013 roku poziom zadłużenia (blisko 1,6 mln zł) jako procent dochodów budżetowych wyniósł 18,1% i był najniższy w latach 2010 – 2013. Najwyższy poziom tego wskaźnika gmina odnotowała w roku 2012 – 33,4%⁹. Wysokość obciążenia dochodów wydatkami na obsługę zadłużenia w analizowanym okresie wzrastała z poziomu 5,1% w 2010 r. do 14,4 w 2013.

Kształtowanie się nadwyżki operacyjnej zaprezentowano w tabeli (Tabela 41).

⁹ Wskaźniki do oceny sytuacji finansowej JST w latach 2011-2013, Ministerstwo Finansów, Warszawa

Tabela 41. Dochody i wydatki bieżące, deficyt/nadwyżka operacyjna w gminie Krynki w latach 2010-2014 (w PLN).

	2010	2011	2012	2013	2014
Dochody bieżące	7 384 482,84	7 856 446,26	8 871 360,85	9 650 578,53	9 563 000,22
Wydatki bieżące	6 443 145,52	7 387 606,62	8 144 354,03	9 000 334,91	8 934 623,87
Deficyt/na dwyżka operacyjna	941 337,32	468 839,64	727 006,82	650 243,62	628 376,35

Źródło: Dane udostępnione przez Urząd Miejski w Krynkach.

Wielkość osiąganey nadwyżki operacyjnej (uwzględniającej oprócz różnicy między dochodami i wydatkami bieżącymi także wolne środki pieniężne i wielkość dochodów ze sprzedaży majątku) determinować będzie zgodnie z art. 242 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 roku o finansach publicznych¹⁰ możliwości gminy w zakresie zadłużania się w kolejnych latach na wydatki majątkowe, co będzie również warunkowało możliwość sięgania przez gminę po środki z bezzwrotnej pomocy UE. Uwzględniając sytuację finansową gminy w analizowanym okresie możliwości pozyskania finansowania zwrotnego będą ograniczone, co wynika z niskiego poziomu indywidualnego wskaźnika zadłużenia zdeterminowanego wielkością osiąganey nadwyżki operacyjnej w trzech ostatnich latach.

W strukturze dochodów gminy Krynki przeważają dochody transferowe (subwencja ogólna i dotacje celowe) stanowiąc w analizowanym okresie ok. 62% dochodów ogółem. Można jednak zaobserwować stały spadek udziału tej kategorii dochodów z blisko 70% w roku 2010 do nieco ponad 55% w roku 2014. Pozostałą część stanowią dochody własne, wśród których dominuje udział gminy w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa (PIT i CIT), stanowiąc ok. 9% wszystkich dochodów (ok. 24% dochodów własnych). Znaczący udział w dochodach gminy ma również podatek od nieruchomości. Jego udziały średnio ukształtowały się na poziomach odpowiednio: 7,7% oraz 20,7%. Wartość poszczególnych kategorii dochodów własnych zaprezentowano w tabeli (Tabela 42).

¹⁰ Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, Dz. U. 2009 Nr 157 poz. 1240 z późn. zm.

Tabela 42. Dochody własne gminy Krynki w latach 2010-2014 (w PLN).

	2010	2011	2012	2013	2014
Dochody ogółem	8 079 924,70	9 582 130,17	9 070 522,48	10 706 988,93	10 345 818,65
dochody własne	2 490 281,59	3 051 703,54	3 500 659,05	4 824 505,85	4 611 163,54
podatek rolny	243 617,29	267 960,26	396 669,28	414 804,94	487 376,14
podatek leśny	78 318,60	91 248,00	114 520,30	120 754,00	119 729,60
podatek od nieruchomości	598 372,16	702 404,00	763 341,14	802 707,84	836 650,31
podatek od środków transportowych	152 844,00	162 033,00	156 088,00	146 274,00	169 136,00
opłata skarbową	13 985,00	14 359,00	11 865,00	13 942,00	11 795,00
podatek od czynności cywilno-prawnej	64 513,00	35 082,19	50 864,00	55 393,00	41 643,00
karta podatkowa	-	-	1 089,60	505,40	359,00
opłata eksploatacyjne	-	-	-	-	-
opłata targowa	-	-	3 655,00	4 490,00	4 4340,00
dochody z majątku	132 950,94	118 249,38	233 936,01	116 854,92	140 463,06
udziały w podatkach dochodowych stanowiących dochód budżetu państwa, w tym:	654 163,81	757 858,41	835 273,18	940 167,99	1 025 057,72
<i>PIT</i>	<i>648 417,00</i>	<i>748 222,00</i>	<i>832 615,00</i>	<i>923 110,00</i>	<i>1 024 417,00</i>
<i>CIT</i>	<i>5 746,81</i>	<i>- 363,59</i>	<i>2 658,18</i>	<i>17 057,99</i>	<i>640,72</i>

Źródło: Dane udostępnione przez Urząd Miejski w Krynkach.

Wśród dochodów własnych nieco ponad 40% (w 2014 roku) środków gmina pozyskała z dwóch źródeł, a mianowicie z udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych – 22,2% oraz z podatku od nieruchomości – 18,1%. Strukturę dochodów własnych zaprezentowano w tabeli (Tabela 43).

Tabela 43. Struktura dochodów własnych gminy Krynki w latach 2010-2014 (w %).

	2010	2011	2012	2013	2014
dochody własne	100	100	100	100	100
podatek rolny	9,78	8,78	11,33	8,60	10,57
podatek leśny	3,14	2,99	3,27	2,50	2,60
podatek od nieruchomości	24,03	23,02	21,81	16,64	18,14
podatek od środków transportowych	6,14	5,31	4,46	3,03	3,67
opłata skarbową	0,56	0,47	0,34	0,29	0,26
podatek od czynności cywilno-prawnej	2,59	1,15	1,45	1,15	0,90
karta podatkowa			0,03	0,01	0,01
opłata eksploatacyjne					
opłata targowa			0,10	0,09	0,96
dochody z majątku	5,34	0,37	6,68	2,42	3,05
udziały w podatkach dochodowych stanowiących dochód budżetu państwa, w tym:	26,27	24,83	23,86	19,49	22,23
<i>PIT</i>	26,04	24,52	23,78	19,13	22,22

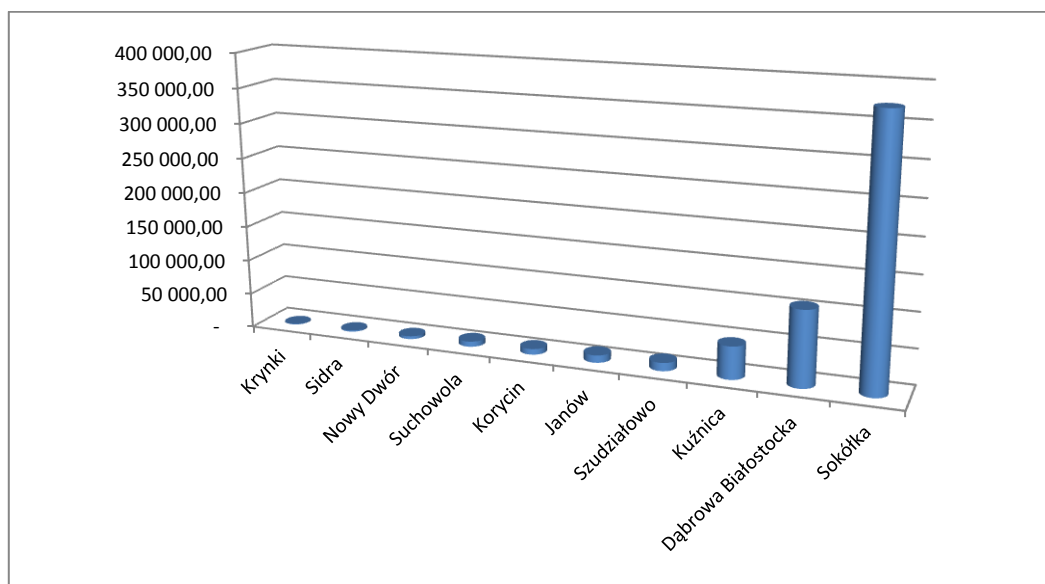
CIT	0,23	-0,01	0,08	0,35	0,01
-----	------	-------	------	------	------

Źródło: Dane udostępnione przez Urząd Miejski w Krynkach.

Na uwagę zasługuje fakt, że gmina Krynki w zasadzie nie pozyskuje środków z tytułu udziału w podatku dochodowym od osób prawnych, co wynika z niewielkiej liczby zarejestrowanych na terenie gminy podmiotów tego podatku.

Na tle pozostałych gmin powiatu sokólskiego gmina Krynki plasuje się na ostatnim miejscu pod względem dochodów z tego tytułu (Wykres7).

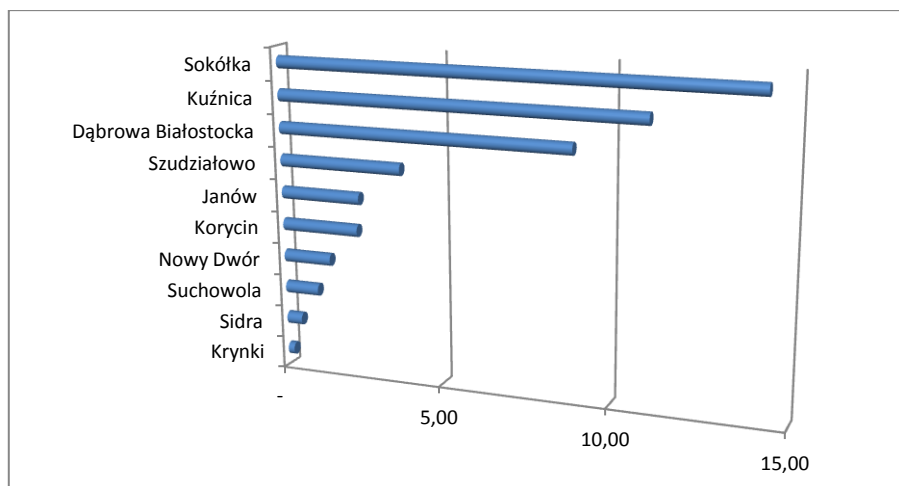
Wykres 7. Dochody z tytułu udziału w podatku CIT gmin powiatu sokólskiego w roku 2014 (w PLN).

Źródło: Bank Danych Lokalnych, http://stat.gov.pl/bdl/app/strona.html?p_name=indeks.

Podobna sytuacja występuje po przeliczeniu wartości dochodów z tego tytułu na liczbę mieszkańców gminy – Wykres 8.

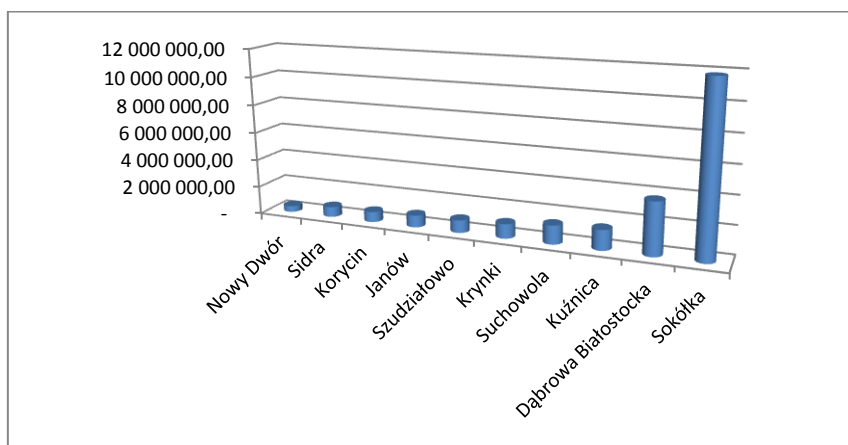
Wykres 8. Dochody z tytułu udziału w podatku CIT gmin powiatu sokólskiego w przeliczeniu na jednego mieszkańca w roku 2014 (w PLN).

Źródło: Bank Danych Lokalnych, http://stat.gov.pl/bdl/app/strona.html?p_name=indeks.

Gmina Krynki, obok gminy Kuźnica, Suchowola i Szudziałowo osiągają zbliżone dochody z tytułu udziału w podatku PIT. W powiecie sokólskim wysokość tej kategorii dochodów jest bardzo zróżnicowana, od poziomu 435 tys. zł w 2014 r. w Nowym Dworze do 11 823 mln tys. zł w Sokółce. Średni poziom dochodów wspomnianej grupy gmin wynosi ok. 1,17 mln zł - Wykres 9.

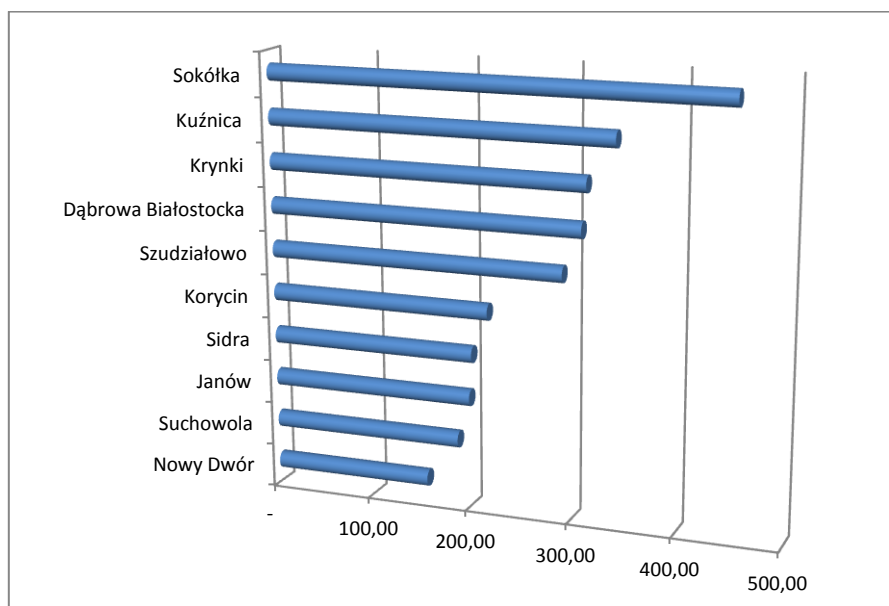
Wykres 9. Dochody z tytułu udziału w podatku PIT gmin powiatu sokólskiego w roku 2014 (w PLN).

Źródło: Bank Danych Lokalnych, http://stat.gov.pl/bdl/app/strona.html?p_name=indeks.

Uwzględniając wartość wspomnianej kategorii dochodów w przeliczeniu na jednego mieszkańca, gmina Krynki z wartością 313 zł na mieszkańca, zajmuje w powiecie sokólskim szóste miejsce osiągając poziom nieco wyższy od średniej w powiecie.

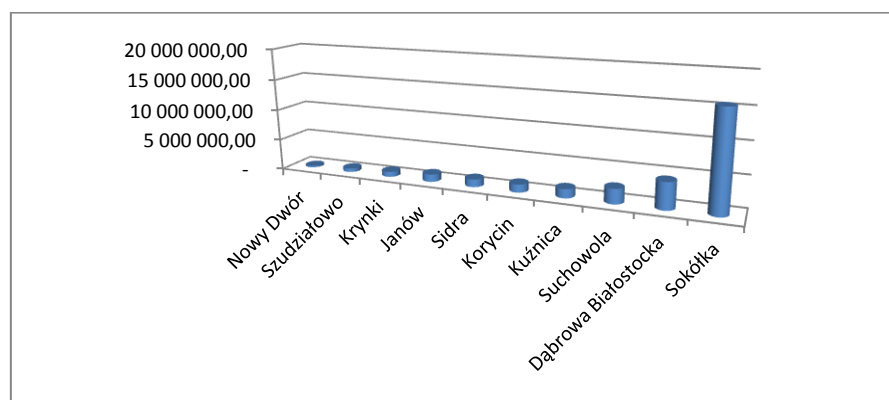
Wykres 10. Dochody z tytułu udziału w podatku PIT gmin powiatu sokólskiego w przeliczeniu na jednego mieszkańca w roku 2014 (w PLN).

Źródło: Bank Danych Lokalnych, http://stat.gov.pl/bdl/app/strona.html?p_name=indeks.

Jak już zauważono, obok udziału w PIT, najwyższy udział w dochodach własnych w gminie Krynki ma podatek od nieruchomości. Biorąc pod uwagę dochody gminy Krynki z tego tytułu ich poziom w porównaniu z pozostałymi gminami powiatu sokólskiego jest niski. Wyższą wartość realizują wszystkie gminy powiatu poza gminami Szudziałowo i Nowy Dwór.

Wykres 11. Dochody z tytułu podatku od nieruchomości gmin powiatu sokólskiego w roku 2014 (w PLN).

Źródło: Bank Danych Lokalnych, http://stat.gov.pl/bdl/app/strona.html?p_name=indeks.

Udział dochodów własnych świadczy o potencjale dochodowym gminy wynikającym m.in. z charakteru gospodarki gminy oraz ze wspomnianego już niskiego poziomu przedsiębiorczości. Wielkość oraz struktura tej kategorii budżetowej świadczą o możliwościach inwestycyjnych, a przez to i rozwojowych gminy. Kształtowanie się dochodów ogółem oraz dochodów własnych na jednego mieszkańca w gminie Krynki przedstawiono w tabeli (Tabela 44).

Tabela 44. Dochody ogółem oraz dochody własne w przeliczeniu na jednego mieszkańca w gminie Krynki w latach 2010-2014 (w PLN).

	2010	2011	2012	2013	2014
dochody ogółem na jednego mieszkańca	2 380,65	2 862,90	2 760,35	3 251,44	3 152,29
dochody własne na jednego mieszkańca	733,73	911,77	1 065,33	1 465,08	1 404,99

Źródło: Bank Danych Lokalnych, http://stat.gov.pl/bdl/app/strona.html?p_name=indeks.

Gmina Krynki, uwzględniając dochody własne budżetu gminy na jednego mieszkańca w 2013 roku, zajmowała 1 miejsce w powiecie sokólskim i 29 w województwie podlaskim (na 116). W roku 2012 było to odpowiednio – 5 i 60, zaś w 2011 roku – 5 i 69¹¹.

Wskazana wartość dochodów własnych powoduje, że gmina otrzymuje stosunkowo dużą część wyrównawczą subwencji ogólnej. W 2014 roku była to kwota nieco ponad 3,3 mln zł, czyli blisko 72% dochodów własnych i 32% dochodów ogółem. Gmina otrzymuje stosunkowo wysoką, w porównaniu z ogółem dochodów, subwencję oświatową. W roku 2014 była to kwota blisko 1,7 mln zł. W sumie gmina w 2014 roku otrzymała subwencję ogólną w wysokości 3,3 mln zł. Wysokość poszczególnych części subwencji ogólnej dla gminy Krynki zawarto w tabeli Tabela 45).

Tabela 45. Wysokość subwencji ogólnej dla gminy Krynki w latach 2010-2014 (w PLN).

¹¹ Bank Danych Lokalnych, http://stat.gov.pl/bdl/app/strona.html?p_name=indeks.

	2010	2011	2012	2013	2014
subwencja ogółem, w tym:	3 234 953,00	3 281 476,00	3 592 042,00	3 555 576,00	3 306 073,00
część oświatowa	1 672 092,00	1 564 297,00	1 852 185,00	1 680 468,00	1 680 160,00
uzupełnienie subwencji ogólnej			4 312,00		
część wyrównawcza	1 500 110,00	1 651 919,00	1 664 000,00	1 810 071,00	1 589 845,00
część równoważąca	62 751,00	65 260,00	71 545,00	65 037,00	36 068,00

Źródło: Dane udostępnione przez Urząd Miejski w Krynkach.

Gmina w latach 2010 – 2014 otrzymała ponadto w sumie nieco ponad 12,3 mln zł dotacji ogółem, w tym inwestycyjnej 1,9 mln zł. Wśród dotacji przeważały dotacje celowe z budżetu państwa na zadania z zakresu administracji rządowej, których wartość w latach 2010 – 2014 wyniosła blisko 5,7 mln zł. Wysokość dotacji dla gminy Krynki zaprezentowano w tabeli (Tabela 46).

Tabela 46. Wysokość dotacji dla gminy Krynki w latach 2010-2014 (w PLN).

	2010	2011	2012	2013	2014
dotacje ogółem (celowe + dotacje §§ 200, 620), w tym:	2 354 690,11	3 248 950,63	1 977 821,43	2 326 907,08	2 428 582,11
dotacje inwestycyjne	518 392,00	1 375 838,00	-	-	-
dotacje celowe	2 277 101,47	3 171 272,76	1 894 521,52	2 184 501,36	2 331 915,38

Źródło: Dane udostępnione przez Urząd Miejski w Krynkach.

Środki w dochodach budżetu gminy na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych w latach 2010 – 2014 kształtowały się na poziomie 2,6 mln zł. W poszczególnych latach kwoty te wynosiły: 2010 – 77,6 tys., 2011 – 375 tys., 2012 – 136,0 tys., 2013 – 1,2 mln i 2014 – 821,5 tys. zł. Biorąc pod uwagę względną miarę pozyskanych

środków z budżetu UE na jednego mieszkańca w 2011 roku gmina zajęła 7 miejsce w powiecie sokólskim i 88 w województwie. W 2012 roku były to miejsca odpowiednio 10 i 98, zaś w 2013 – 3 i 17¹².

Tabela 47. Wybrane inwestycje współfinansowane środkami UE w gminie Krynki w latach 2010-2014.

L.p.	Nazwa zadania	Źródło dofinansowania	Rok podpisania umowy o dofinansowanie	Wartość dofinansowania
1.	Budowa wodociągu Kol. Nietupa, Plebanowo, Kundzicze, Ciumicze	PROW 2007-2013, Działanie Podstawowe Usługi dla Gospodarki i Ludności Wiejskiej	2009	269595,47
2.	Remont dachu na budynku świetlicy przy remizie strażackiej w Krynkach wraz z wyposażeniem świetlicy	PROW 2007-2013, Działanie Wdrażanie Lokalnych Strategii Rozwoju objętego w zakresie małych projektów	2010	15873,41
3.	Termomodernizacja budynku Gminnego Ośrodka Kultury w Krynkach: wymiana stolarki okiennej i drzwi, remont schodów oraz wyposażenie GOK-u	PROW 2007-2013, Działanie Odnowa i rozwój wsi	2010	50198,00
4.	Usprawnienie systemu wodno-kanalizacyjnego Krynek poprzez modernizację oczyszczalni ścieków, stacji uzdatniania wody i	PROW 2007-2013, Działanie Podstawowe Usługi dla Gospodarki i	2012	1026565,00

¹² Źródło: Bank Danych Lokalnych, http://stat.gov.pl/bdl/app/strona.html?p_name=indeks.

	przebudowę przepompowni ścieków”	Ludności Wiejskiej		
5.	Poprawa jakości środowiska naturalnego na obszarze Puszczy Knyszyńskiej poprzez instalację kolektorów słonecznych w Gminie Krynki”	Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego na lata 2007-2013	2013	347962,92
6.	Budowa parkingu i utwardzenie placu przy Urzędzie Miejskim w Krynkach	PROW 2007-2013, Działanie Wdrażanie Lokalnych Strategii Rozwoju dla operacji, które odpowiadają warunkom przyznania pomocy w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi”	2013	40848,82
7.	Budowa sieci wodociągowej na terenie gminy Krynki	PROW 2007-2013, Działanie Podstawowe Usługi dla Gospodarki i Ludności Wiejskiej	2014	241293,00
8.	Remont chodników i zagospodarowanie parku przy ulicy Plac Jagielloński w Krynkach	PROW 2007-2013, Działanie Wdrażanie Lokalnych Strategii Rozwoju dla operacji, które odpowiadają warunkom przyznania pomocy w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi”	2014	98341,00
9.	Utwardzenie placu w centrum	PROW 2007-2013,	2014	47920,00

	Krynek	Działanie Wdrażanie Lokalnych Strategii Rozwoju dla operacji, które odpowiadają warunkom przyznania pomocy w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi”		
--	--------	---	--	--

Źródło: Dane udostępnione przez Urząd Miejski w Krynkach.

Wydatki

Wydatki ogółem gminy Krynki kształtowały się w ostatnich latach na zmiennym poziomie, wahając się od poziomu 8,8 mln zł w 2010 roku do 10,2 mln zł w 2012. Wśród nich szczególne miejsce zajmują wydatki bieżące stanowiąc w okresie analizy średnio 83% wydatków ogółem. Największą ich część stanowią wydatki na wynagrodzenia wraz z pochodnymi. W roku 2014 była to kwota 4,5 mln zł i stanowiła nieco ponad 50% wydatków bieżących.

Biorąc pod uwagę wydatki budżetu gminy wg działów dominujący udział stanowiły wydatki na oświatę i wychowanie oraz pomoc społeczną i pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej. Strukturę wydatków budżetu gminy wg działów zaprezentowano w tabeli Tabela 48).

Tabela 48. Struktura wydatków budżetu gminy Krynki według działów w latach 2010-2014 (w %).

	2010	2011	2012	2013	2014
Wydatki ogółem	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Rolnictwo i łowiectwo	7,08	1,52	3,05	2,43	5,56
Transport i łączność	18,89	12,13	0,60	0,78	1,42

Gospodarka mieszkaniowa	0,31	0,50	0,47	0,64	0,46
Administracja publiczna	14,49	13,75	13,78	15,10	17,32
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	1,67	1,12	1,11	1,46	1,34
Różne rozliczenia					
Oświata i wychowanie	24,16	24,06	25,57	29,32	27,89
Pomoc społeczna i pozostałe zadania w zakresie polityki społ.	19,61	17,87	18,49	21,60	22,03
Edukacyjna opieka wychowawcza	1,86	1,74	2,17	2,93	3,10
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	3,31	6,33	29,42	20,12	15,51
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	2,14	3,33	1,86	2,25	2,36
Kultura fizyczna		14,26	0,94	0,81	0,88
Działalność usługowa		0,64	0,11	0,03	
Ochrona zdrowia	3,39	0,66	0,44	0,51	0,20
Pozostałe	3,08	2,09	2,00	2,02	1,92

Źródło: Dane udostępnione przez Urząd Miejski w Krynkach.

Uwzględniając liczbę mieszkańców, wydatki gminy Krynki na jednego mieszkańca wynosiły odpowiednio: w 2010 roku – 2 585 zł, 2011 – 3 024 zł, 2012 – 3 082 zł, 2013 – 2 901 zł i w 2014 – 2 908 zł. Ich poziom usytuował gminę w połowie gmin powiatu sokólskiego i województwa podlaskiego. Zestawienie lokat gminy na tle powiatu i województwa zaprezentowano w tabeli Tabela 49).

Tabela 49. Lokata gminy Krynki ze względu na poziom wydatków gminy w przeliczeniu na jednego mieszkańca w latach 2010-2013.

	2010	2011	2012	2013
Lokata w powiecie sokólskim	7	5	3	6
Lokata w województwie podlaskim	100	63	46	68

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Bank Danych Lokalnych.

Dopełnieniem wydatków bieżących są wydatki majątkowe, które w analizowanym okresie kształtowały się średnio na poziomie 17% w relacji do wydatków ogółem i wykazywały tendencję malejącą. Na uwagę zasługuje fakt, że ich udział był zdecydowanie wyższy w latach 2010 – 2012 niż w latach 2013 i 2014. Wysokość ponoszonych wydatków majątkowych pozwoliła na osiągnięcie ich poziomu w przeliczeniu na jednego mieszkańca w granicach od 168 zł w roku 2013 do 824 zł w roku 2011.

Porównując gminę Krynki do pozostałych gmin powiatu sokólskiego w roku 2014 relacja wydatków majątkowych do liczby mieszkańców ukształtowała się na bardzo niskim poziomie w powiecie. W roku tym jedynie 1 gmina miała niższą wartość tej relacji, a 8 wyższą.

IV. ANALIZA SWOT

W analizie SWOT odniesiono się do szerokiego spektrum kwestii istotnych z punktu widzenia kompleksowego procesu planowania strategicznego gminy. Przeprowadzona analiza SWOT stanowi podstawę określenia celów strategicznych oraz szczegółowych gminy Krynki. Zestawienie uwarunkowań mających lub mogących mieć wpływ na realizację celów gminy, zostało przedstawione z uwzględnieniem podziału na cztery obszary, tj.: obszar społeczny, obszar kultury i rekreacji, obszar środowiska naturalnego i infrastruktury oraz obszar gospodarczy.

Tabela 50. Analiza SWOT: Obszar społeczny.

Obszar	Mocne strony	Słabe strony	Szanse	Zagrożenia
Opieka społeczna	funkcjonowanie Miejsko-Gminnego Ośrodka	niska aktywność społeczna i zawodowa mieszkańców oraz	wspieranie rodzin przez instytucje oświatowe i ośrodek	niekorzystne zjawiska demograficzne

	Pomocy Społecznej	wysoki poziom bezrobocia	pomocy społecznej	
	współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Sokółce	niewystarczający system informacyjny współpracy między instytucjami oraz organizacjami pozarządowymi	zmiana mentalności społecznej w kwestii postrzegania rodzin dysfunkcyjnych	ubożenie społeczeństwa i osłabianie się funkcji opiekuńczej rodziny
	wsparcie inicjatyw pozarządowych		regulacje prawne bardziej przyjazne rodzinie	brak świadomości problemu i umiejętności szukania pomocy przez rodziny dysfunkcyjne przy rosnącej ilości rodzin wieloproblemowych
	posiadanie „Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Krynki na lata 2007 – 2014”		rozbudowana infrastruktura poradnictwa w zakresie problemów społecznych na poziomie ponadlokalnym	uzależnienie rodzin od pomocy społecznej oraz zjawisko tzw. „dziedziczenia biedy”
			możliwość pozyskiwania środków finansowych z Europejskiego Funduszu Społecznego w celu	brak dostatecznych środków finansowych na walkę z problemami społecznymi

			zapobiegania wykluczeniu społecznemu rodzin zagrożonych	
			przeciwdziałanie wyłączeniu społecznemu osób niepełnosprawnych, długotrwale lub ciężko chorych	utrzymywanie wsparcia osób bezrobotnych w gminie na średnim poziomie
			podnoszenie świadomości społecznej odnośnie skali problemów związanych z niepełnosprawnością	
			podnoszenie świadomości społecznej odnośnie skali problemów związanych z nadużywaniem alkoholu	
Oświata	szkoły prowadzone przez gminę zaspokajają potrzeby edukacyjne mieszkańców i umożliwiają kształcenie się dzieci na każdym	brak na terenie gminy szkół ponadgimnazjalnych umożliwiających nabycie umiejętności zawodowych	dostępność regionalnych placówek oświatowych poza terenem gminy Krynki, które umożliwiają kształcenie na poziomie ponadgimnazjalnym	spadek liczby uczniów szkół podstawowych i gimnazjum

	poziomie edukacyjnym aż do ukończenia gimnazjów			
	<p>dobra jakość kształcenia uczniów oraz właściwie sformułowana oferta edukacyjna, umożliwiająca korzystanie z zajęć pozalekcyjnych, wyrównawczych poprzez indywidualizację procesu kształcenia oraz doposażenie bazy dydaktycznej</p>	<p>duża migracja w poszukiwaniu zatrudnienia przez rodziców uczniów co w efekcie może powodować spadek liczby uczniów w szkołach</p>		
	<p>szkoły realizują pomoc materialną dla uczniów, a także przyznają uczniom stypendia za wyniki w nauce</p>			
	<p>sale lekcyjne są systematycznie wyposażane w nowoczesny</p>			

	sprzęt, sale są remontowane i modernizowane, zapewniony dostęp do komputerów			
	liczba uczniów utrzymuje się na podobnym poziomie mimo dużego poziomu migracji			
	wysoki udział mieszkańców gminy Krynki w wyborach samorządowych			
inicjatywa społeczna	funkcjonowanie organizacji pozarządowych oraz grup nieformalnych	mało zróżnicowana oferta inicjatyw oddolnych	ustanowienie Rocznej program współpracy z organizacjami pozarządowymi	
	społeczeństwo lokalne angażuje się w działalność lokalnych inicjatyw		realizacja projektów z organizacjami pozarządowymi na zasadzie partnerstwa, z wykorzystaniem zewnętrznych środków finansowych	
bezpieczeństwo	wspieranie jednostek Ochotniczej			położenie przygraniczne stwarzające

	Straży Pożarnej			potencjalne zagrożenie występowania nielegalnej imigracji
	działanie na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa na drogach – finansowanie przez gminę oświetlenia dróg		modernizacja przejść granicznych Polski północno-wschodniej	
	Posiadanie Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie Oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2015-2010		dobra infrastruktura podmiotów na poziomie powiatu świadczących pomoc osobom doświadczonych przemocą w rodzinie	

Tabela 51. Analiza SWOT: Obszar kultury i rekreacji.

Obszar	Mocne strony	Słabe strony	Szanse	Zagrożenia
kultura	położenie przygraniczne wpływające na wielokulturowość i wielonarodowość społeczności gminy Krynki;		zwiększenie oferty imprez kulturalnych opartych na współpracy międzynarodowej (wykorzystanie potencjału	

	występowanie zróżnicowanych świeckich i sakralnych obiektów dziedzictwa kulturowego, stanowiących wyraz tradycji regionu		związanego z położeniem przygranicznym gminy Krynki)	
			angażowanie się władz gminy Krynki w organizację nowych przedsięwzięć kulturalnych, finansowanych ze środków własnych i zewnętrznych	
	funkcjonowanie Gminnego Ośrodka Kultury		współpraca z organizacjami pozarządowymi	
	organizacja impresz kulturalnych o charakterze świeckim i sakralnym, odbywających się cyklicznie			
rekreacja	unikalne		rozbudowa	

	położenie gminy Krynki (liczne rezerваты i pomniki przyrody)		infrastruktury agroturystycznej	
	warunki sprzyjające aktywnemu wypoczynkowi; zapewnienie atrakcji turystycznych: szlaki turystyczne i szlaki kulturowego piękna regionu		promocja gminy Krynki w zakresie jej atrakcyjności turystycznej	
	dobrze zorganizowana infrastruktura agroturystyczna			
	modernizacja i adaptacja obiektów, finansowana z wykorzystaniem środków zewnętrznych (utworzenie Centrum Edukacji i Kultury Muzułmańskiej			

	Tatarów Polskich w Kruszynianach)			
	modernizacja istniejących budynków światlic			

Tabela 52. Analiza SWOT: Obszar środowiska przyrodniczego i infrastruktury.

Obszar	Mocne strony	Słabe strony	Szanse	Zagrożenia
Rzeźba terenu	Korzystna rzeźba terenu do prowadzenia działalności rolnej. Brak nagłych zmian (szybka erozja, osuwiska, itp.)			
Wody powierzchniowe	Dobry stan wód powierzchniowych	.		
Wody podziemne	Dobry stan wód podziemnych			
Gleby		Duży udział gleb o niskiej wartości produkcyjnej		
Ochrona środowiska	Dobrze chronione cenne walory przyrodnicze obszaru Brak istotnych źródeł emisji zanieczyszczeń. Korzystne warunki do rozwoju rolnictwa ekologicznego		Rosnące zainteresowanie turystyką specjalistyczną w obszarze Narwi i Biebrzy. Rosnące zainteresowanie żywnością ekologiczną, regionalną i wysokiej jakości (slow food), ze strony Białegostoku i Warszawy.	

Układ drogowy		Niezadowalający stan infrastruktury drogowej		
Infrastruktura energetyczna		Niedostosowany system elektroenergetyczny, nie zapewniający bezpieczeństwa energetycznego Niski udział OZE. Brak inwentaryzacji potencjału OZE		Wzrost wymagań względem udziału OZE w ogólnym bilansie energetycznym gminy
Sieć gazowa		Brak sieci gazowej (również związany z możliwością rozwoju biogazowni). Rozproszenie zabudowy wiejskiej, podnoszące koszty gazyfikacji,		
Wodociągi				
Kanalizacja		Zerowy poziom skanalizowania gminy, poza miejscowością Krynki.		Rozproszenie zabudowy wiejskiej, podnoszące koszty kanalizacji
Gospodarka odpadowa	Dość niski poziom wytwarzania odpadów w przeliczeniu na 1 mieszkańca	Bardzo niski poziom zbieranych selektywnie odpadów		

Cele:

- Poprawa jakości infrastruktury drogowej.
- Rozwój rolnictwa produktów wysokiej jakości.
- Budowanie bezpieczeństwa energetycznego poprzez wykorzystanie OZE.
- Poprawa efektywności energetycznej.
- Wykorzystanie walorów przyrodniczych do rozwoju turystyki kwalifikowanej (ekoturystyki i agroturystyki).

- Stopniowa redukcja zanieczyszczenia wód podziemnych poprzez poprawę gospodarki - wodno ściekowej.
- Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców, w zakresie gospodarowania wodami, wykorzystania OZE i gospodarki niskoemisyjnej.
- Zwiększenie ilości zbieranych selektywnie odpadów.

Tabela 53. Analiza SWOT: Obszar gospodarczy.

Obszar	Mocne strony	Słabe strony	Szanse	Zagrożenia
bezrobocie		wysoki udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym, potencjalnie wysokie bezrobocie ukryte w rolnictwie	zmniejszenie poziomu bezrobocia na skutek wykorzystania środków z programów i projektów finansowanych ze środków krajowych i zagranicznych	dekonstrukcja w gospodarce
rynek pracy		duże zatrudnienie w rolnictwie, mała liczba pracujących poza rolnictwem, brak większych zakładów pracy	wzrost zatrudnienia w związku z rozwojem przedsiębiorczości na terenie gminy	postępująca migracja
podmioty gospodarcze	ustabilizowana liczba przedsiębiorstw	niski poziom przedsiębiorczości, charakter przedsiębiorstw funkcjonujących na terenie gminy, (mikro	możliwość pozyskania środków UE na rozwój przedsiębiorczości, możliwość podjęcia współpracy z podmiotami z	przenoszenie działalności gospodarczej na tereny atrakcyjniejsze dla prowadzenia

		przedsiębiorstwa, brak średnich i dużych)	Białorusi	działalności, dekoniunktura w gospodarce,
rolnictwo	względnie duża średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego	brak specjalizacji gospodarstw rolnych, względnie niski poziom wyposażenia w ciągniki gospodarstw	rozwój rolnictwa ekologicznego, rolnictwo produktów wysokiej jakości, możliwość pozyskania bezzwrotnej pomocy UE na rozwój infrastruktury oraz rolnictwa i obszarów wiejskich	zmiany w ramach WPR
obszar finansów lokalnych	doświadczenie w pozyskiwaniu bezzwrotnej pomocy UE, stosunkowo wysoki poziom dochodów własnych, osiąganie nadwyżki budżetowej	wysokie obciążenie dochodów kosztami obsługi zadłużenia,	zmiany w systemie dochodów JST wzmacniające samodzielność finansową gmin oraz poluzowanie reguł dotyczących możliwości zadłużania się	zmiany w systemie dochodów JST skutkujące obniżeniem dochodów gmin lub wzrostem ich wydatków (dodatkowe zadania do wykonania)

V. MISJA GMINY KRYNKI I JEJ REALIZACJA

5.1 WIZJA I MISJA

Wizja rozwoju miejsko- wiejskiej gminy Krynki stanowi projekcję, opis pożądanego stanu rzeczywistości lokalnej w perspektywie 2020 roku. Określa stan docelowy, do którego dążyć będzie cała wspólnota miasta Krynki i obszarów wiejskich gminy, tj. w szczególności władze samorządowe Gminy oraz ich partnerzy (lokalni oraz ponadlokalni), wykorzystując przy tym możliwości płynące z własnych atutów i szans pojawiających się w otoczeniu. Wizja ukierunkowana jest prognostycznie i przyszłościowo, określa cel, do jakiego zmierza Gmina. Wskazuje ona zasadniczy kierunek podejmowanych działań.

Misja jest nadrzędnym celem rozwoju Gminy Krynki. Określa ona również rolę władz samorządowych w procesie rozwoju wspólnoty lokalnej. Zgodnie z misją, władze samorządowe pełnią rolę inicjatora oraz czasami realizatora przedsięwzięć zgodnych ze Strategią Rozwoju Gminy Krynki, a podejmowanych przez różnych aktorów życia społecznego i gospodarczego – liderów lokalnych, organizacje pozarządowe, instytucje publiczne, rolników, przedsiębiorców, grupy nieformalne mieszkańców. Ponadto władze samorządowe są także realizatorem własnych projektów (leżących w zadaniach własnych oraz we współpracy z innymi jednostkami samorządu terytorialnego), zmierzających do rozwoju Gminy Krynki, upowszechniania jej walorów, ułatwiania współpracy partnerów lokalnych i wdrażania innowacyjnych rozwiązań.

WIZJA „GMINA KRYNKI 2020”

W 2020 roku Gmina Krynki na powrót korzysta ze swojego położenia względem wschodnich rubieży kraju oraz walorów przyrodniczych i kulturowych. Główne szlaki komunikacyjne są rozwinięte, a drogi gminne stale się rozwijają. Walory związane ze zróżnicowaniem kulturowym i religijnym mieszkańców gminy oraz przyrodnicze przyciągają turystów z całej Polski i zagranicy, a uruchomienie małego ruchu granicznego z Białorusią umożliwia liczne kontakty, również handlowe i produkcyjne mieszkańców. W gminie pojawiają się nowe miejsca pracy, zarówno w rolnictwie jak i produkcji oraz usługach. Wzrasta liczba inwestorów. Rozwinęły się konkurencyjne sektory gospodarki, ośrodki turystyczne, produkcyjne oraz handlowe generując nowe miejsca pracy. Walory turystyczne, historyczne i kulturowe gminy w szerszym zakresie włączane są w obieg gospodarczy. Dbłość o ochronę obszarów cennych przyrodniczo, krajobrazowo oraz kulturowo zapewnia

równowagę przestrzenną. Gmina Krynki rozwija się wieloaspektowo stawiając na rozwój nowych miejsc pracy w szczególności turystykę, rolnictwo ale również rozwój usług i przedsiębiorstw. Integracja społeczna oraz poprawa rozwoju i aktywności społeczności lokalnych przynosi korzyści w postaci polepszenia jakości usług komercyjnych i publicznych oraz standardów życia.

MISJA ROZWOJU GMINY KRYNKI

Naszą misją jest inicjowanie zrównoważonego i wieloaspektowego rozwoju Gminy Krynki w partnerstwie z sektorem usługowym, rolniczym, turystycznym, produkcyjnym oraz pozarządowym. Chcemy wspólnie kreować wizerunek Gminy Krynki jako miejsca pięknego przyrodniczo i kulturowo. Bogatego w walory cenne dla turystyki ale również usług i produkcji. Gmina Krynki jest miejscem gdzie unikatowa przyroda i zwierzęta współwystępują z wyjątkowym na skalę kraju i Europy zróżnicowaniem kulturowym i religijnym, a bliskość granic kraju daje możliwości rozwoju zarówno produkcji jak i usług na skalę lokalną jak i międzynarodową. Gmina Krynki jest miejscem wartym odwiedzenia ale również przyjaznym do życia, prowadzenia działalności gospodarczej, rolniczej, produkcyjnej i realizacji własnych aspiracji.

5.2 CELE STRATEGICZNE I CELE SZCZEGÓŁOWE

Tabela 54. Cele gminy Krynki.

CELE STRATEGICZNE	CELE SZCZEGÓŁOWE
A Stworzenie spójnego systemu wsparcia sprzyjającego włączeniu społecznemu.	<p>A1. Wspieranie osób starszych i niepełnosprawnych oraz ich rodzin w integracji i w funkcjonowaniu w środowisku lokalnym.</p> <p>A2. Zwiększenie świadomości społecznej odnośnie skali problemów związanych z niepełnosprawnością poprzez prowadzenie działań profilaktyczno – edukacyjnych.</p> <p>A3. Opracowanie i realizacja aktualnej</p>

	<p>Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.</p> <p>A4. Wdrożenie systematycznego programu poradnictwa zawodowego skierowanego przede wszystkim do uczniów gimnazjum.</p> <p>A5. Poprawa polityki informacyjnej szkół prowadzonych przez gminę w zakresie informowania o udziale w projektach, programach i konkursach, mających wpływ na jakość kształcenia, bezpieczeństwo uczniów.</p> <p>A6. Poprawa zaangażowania obywateli gminy w działalność publiczną i pobudzenie aktywności w zakresie inicjatyw lokalnych.</p> <p>A7. Współpraca międzyinstytucjonalna prowadząca do zapobiegania i powstrzymywania zjawiska przemocy w rodzinie.</p> <p>A8. Zwiększenie świadomości społecznej odnośnie skali problemów związanych z występowaniem przemocy w rodzinie poprzez przeprowadzenie działań profilaktyczno – edukacyjnych.</p> <p>A9. Realizacja projektów z organizacjami pozarządowymi na zasadzie partnerstwa, z wykorzystaniem zewnętrznych środków finansowych</p> <p>A10. Realizacja Programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie</p> <p>A11. Rozwój współpracy transgranicznej w</p>
--	---

	zakresie bezpieczeństwa
B Poprawa walorów funkcji usługowych dziedzictwa historyczno - kulturowego i infrastruktury sportowo – rekreacyjnej.	<p>B1. Wzbogacenie oferty kulturalnej i sportowo- rekreacyjnej opartej na współpracy międzynarodowej wykorzystującej potencjał związany z położeniem przygranicznym gminy Krynki.</p> <p>B2. Intensyfikacja współpracy z organizacjami pozarządowymi, których działalność jest ukierunkowana przede wszystkim na wspieranie kultury, tradycji i rozwoju gminy Krynki.</p> <p>B3. Rozbudowa infrastruktury agroturystycznej.</p> <p>B4. Współpraca z organizacjami pozarządowymi w zakresie promocji gminy w zakresie jej walorów kulturowo-rekreacyjnych</p>
C Poprawa walorów funkcji usługowych infrastruktury technicznej z uwzględnieniem wartości środowiska przyrodniczego, oparta na dążeniu do zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego.	<p>C1. Zachowanie wysokiej jakości walorów przyrodniczych gminy</p> <p>C2. Poprawa dostępności komunikacyjnej na obszarze gminy</p> <p>C3. Zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii w ogólnym bilansie energetycznym gminy</p> <p>C4. Edukacja ekologiczna w tym w szczególności w zakresie gospodarki odpadami, ochrony wód oraz powietrza i klimatu.</p>
D Wzmacnianie potencjału	D1. Podejmowanie działań prowadzących

<p>gospodarczego gminy w warunkach zrównoważonego rozwoju.</p>	<p>do poprawy warunków funkcjonowania przedsiębiorstw i sytuacji na rynku pracy.</p> <p>D2. Podejmowanie działań związanych z wykorzystaniem położenia przygranicznego oraz walorów przyrodniczych.</p> <p>D3. Wspieranie rozwoju rolnictwa oraz przetwórstwa rolno – spożywczego.</p> <p>D4. Podejmowanie działań w zakresie promowania turystyki weekendowej i biznesowej.</p> <p>D5. Podejmowanie przedsięwzięć sprzyjających poprawie warunków życia mieszkańców, w tym związanych z rozbudowa i modernizacją infrastruktury społecznej.</p>
---	--

VI. OCENA SPÓJNOŚCI CELÓW STRATEGICZNYCH Z DOKUMENTAMI WYŻSZEGO RZĘDU

Ocena spójności celów strategicznych z dokumentami wyższego rzędu obejmuje dokumenty programowe szczebla unijnego, krajowego, regionalnego, a także lokalnego. Większość dokumentów unijnych ma charakter bardzo ogólnych strategii lub polityk, a zawarte w nich cele i kierunki działań są także obecne w dokumentach krajowych i regionalnych, ponieważ powstawały one w dużym zakresie na bazie dokumentów unijnych. Odniesienie się do tych dokumentów jest kluczowe w kontekście Strategii ze względu na możliwość skorzystania z instrumentów finansowych określonych w dokumentach unijnych i dokumentach niższego szczebla przy realizacji planowanych zadań.

Strategia gminy Krynki uwzględnia przede wszystkim wymienione poniżej dokumenty:

- Europa 2020, Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu, Bruksela, 3.3.2010, KOM(2010) 2020 wersja ostateczna,
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006, OJ L 347, 20.12.2013, s. 320. (zwane Rozporządzeniem dla funduszy Wspólnych Ram Strategicznych 2014 – 2020),
- Uchwała Rady Ministrów Nr 157 z dnia z dnia 25 września 2012 r., w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Kraju 2020, Monitor Prawniczy, 22.11.2012 r., poz. 882
- Uchwała Sejmiku Województwa Nr XXXI/374/13 Podlaskiego z dnia 9 września 2013r. w sprawie przyjęcia zaktualizowanej Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020,
- Program Rozwoju Powiatu Sokólskiego na lata 2015 – 2020 – projekt.

Dokumenty unijne:

Europa 2020, Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu

Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu Europa 2020, przyjęta przez Radę Europejską dnia 17 czerwca 2010 r., to kluczowy dokument dla średniookresowej strategii rozwoju kraju w kontekście członkostwa Polski w Unii Europejskiej. Jest to dokument o znaczeniu fundamentalnym dla rozwoju UE w ciągu najbliższej dekady. Określa działania, których podjęcie w skoordynowany sposób przez państwa członkowskie przyspieszy wyjście z obecnego kryzysu i przygotuje europejską gospodarkę na wyzwania przyszłości. Strategia wyznacza trzy priorytety, których realizacja odbywać się będzie na szczeblu unijnym oraz krajowym: wzrost inteligentny (zwiększenie roli wiedzy, innowacji, edukacji i społeczeństwa cyfrowego), zrównoważony (produkcja efektywniej wykorzystująca zasoby, przy jednoczesnym zwiększeniu konkurencyjności) oraz sprzyjający włączeniu społecznemu (zwiększenie aktywności zawodowej, podnoszenie kwalifikacji i walka z ubóstwem). Efektem realizacji priorytetów Strategii Europa 2020 będzie osiągnięcie pięciu wymiernych, współzależnych celów przedstawionych w strategii i dotyczących:

- wzrostu wydatków na działalność B+R,
- wzrostu wskaźnika zatrudnienia,
- wzrostu udziału osób z wyższym wykształceniem w społeczeństwie oraz zmniejszeniu odsetka osób wcześniej kończących naukę,
- ograniczenia emisji CO₂ i osiągnięcia celów 20/20/20 w zakresie klimatu i energii,
- ograniczenia liczby osób żyjących w ubóstwie.

Cele Strategii Rozwoju Gminy Krynki w latach 2015 – 2020 wpisują się w założenia priorytetowe Strategii Europa 2020. Przede wszystkim do priorytetów unijnych odnoszą się odpowiednio następujące cele szczegółowe:

Tabela 55. Zestawienie celów szczegółowych z priorytetami Europy 2020.

Priorytety Europa 2020, Strategii na	Cele szczegółowe Strategii Rozwoju
---	---

rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu	Gminy Krynki 2015 - 2020
Inteligentny rozwój (obszar edukacji)	A4, A5
Zrównoważony rozwój (obszar klimatu, energii i mobilności) (obszar konkurencyjności)	C3 D1 – D5, C1 – C2
Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu (obszar zatrudnienia i umiejętności) (obszar walki z ubóstwem)	A4, D1, D3, D4 A1 – A3

Rozporządzenie dla funduszy Wspólnych Ram Strategicznych 2014 – 2020

Rozporządzenie dla funduszy Wspólnych Ram Strategicznych 2014 – 2020 (zwane też rozporządzeniem ogólnym) ustanawia wspólne zasady mające zastosowanie do Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS), Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego (EFMR), które działają w ramach wspólnych ram (europejskie fundusze strukturalne i inwestycyjne - „EFSP”). Ustanawia ono również przepisy niezbędne do zapewnienia skuteczności EFSI, a także koordynacji tych funduszy między sobą oraz z innymi instrumentami Unii. Wspólne zasady mające zastosowanie do EFSI określone są w części drugiej rozporządzenia ogólnego. Część trzecia ustanawia zasady ogólne odnoszące się do EFRR, EFS (zwanym dalej łącznie „funduszami strukturalnymi”) oraz Funduszu Spójności, dotyczące celów priorytetowych i sposobu organizacji funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności („fundusze polityki spójności”), kryteriów, jakie państwa członkowskie i regiony muszą spełnić, aby kwalifikować się do wsparcia z EFSI, dostępnych środków finansowych oraz kryteriów ich alokacji. Część czwarta rozporządzenia ogólnego ustanawia zasady ogólne mające zastosowanie do funduszy polityki spójności oraz EFMR w zakresie zarządzania i kontroli, zarządzania finansowego, zestawienia wydatków i korekt finansowych.

Dokumentem określającym potencjalne obszary wsparcia w nowej perspektywie finansowej są Wspólne Ramy Strategiczne (WRS), które odpowiednio do założeń rozporządzenia ogólnego dla funduszy UE określają jedenaście celów tematycznych na lata 2014-2020 zgodnie ze strategią "Europa 2020":

- wspieranie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji – EFRR,
- zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości technologii informacyjno-komunikacyjnych – EFRR,
- podnoszenie konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw, sektora rolnego (w odniesieniu do EFRROW) oraz sektora rybołówstwa i akwakultury (w odniesieniu do EFMR) – EFRR,
- wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach – EFRR i FS,
- promowanie dostosowania do zmiany klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem - EFRR i FS,
- ochrona środowiska naturalnego i wspieranie efektywności wykorzystywania zasobów - EFRR i FS,
- promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszych infrastruktur sieciowych - EFRR i FS,
- wspieranie zatrudnienia i mobilności pracowników – EFRR i EFS
- wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem - EFRR i EFS
- inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie - EFRR i EFS
- wzmacnianie potencjału instytucjonalnego i skuteczności administracji publicznej – EFRR, FS, EFS.

Cele Strategii Rozwoju Gminy Krynki w latach 2015 – 2020 wpisują się w założenia priorytetowe Rozporządzenia dla funduszy Wspólnych Ram Strategicznych 2014 – 2020. Przede wszystkim do celów Wspólnych Ram Strategicznych (WRS) odnoszą się odpowiednio następujące cele szczegółowe:

Tabela 56. Zestawienie celów szczegółowych gminy Krynki z priorytetami Wspólnych Ram Strategicznych (WRS).

Cele Wspólnych Ram Strategicznych (WRS)	Cele szczegółowe Strategii Rozwoju Gminy Krynki 2015 - 2020
---	---

Podnoszenie konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw, sektora rolnego (w odniesieniu do EFRROW) oraz sektora rybołówstwa i akwakultury (w odniesieniu do EFMR) – EFRR	D1, D3
Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach – EFRR i FS	C3
Ochrona środowiska naturalnego i wspieranie efektywności wykorzystywania zasobów - EFRR i FS	C1
Wspieranie zatrudnienia i mobilności pracowników – EFRR i EFS	A4
Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem - EFRR i EFS	A1 – A3
Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie - EFRR i EFS	A4

Dokumenty krajowe:

Strategia Rozwoju Kraju 2020

Strategia Rozwoju Kraju 2020 (ŚSRK) jest elementem nowego systemu zarządzania rozwojem kraju, którego fundamenty zostały określone w znowelizowanej ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U. z 2009 r. Nr 84, poz. 712, z późn. zm.) oraz w przyjętym przez Radę Ministrów 27 kwietnia 2009 r. dokumencie Założenia systemu zarządzania rozwojem Polski. Po aktualizacji wydłużono horyzontu czasowy do 2020 roku.

Strategia Rozwoju Kraju 2020 jest najważniejszym dokumentem w perspektywie średniookresowej, określającym cele strategiczne rozwoju kraju, kluczowym dla określenia

działań rozwojowych, w tym możliwych do sfinansowania w ramach perspektywy finansowej UE na lata 2014-2020. ŚSRK jest skierowana nie tylko do administracji publicznej. Integruje ona wokół celów strategicznych wszystkie podmioty publiczne, a także środowiska społeczne i gospodarcze, które uczestniczą w procesach rozwojowych i mogą je wspomagać zarówno na szczeblu centralnym, jak i regionalnym. ŚSRK wskazuje konieczne reformy ograniczające lub eliminujące bariery rozwoju społeczno-gospodarczego, orientacyjny harmonogram ich realizacji oraz sposób finansowania zaprojektowanych działań (zawiera wieloletni ramowy plan wydatków publicznych na działania rozwojowe). Strategia zwraca uwagę na wymiar terytorialny podejmowanych działań, wzmocnienie i lepsze wykorzystanie potencjałów regionalnych. W ramach Strategii Krajowej 2020 dostrzegane jest zatem znaczenie samorządu terytorialnego i innych podmiotów w dynamizacji rozwoju regionów i kraju.

Zgodnie z założeniami przyjętymi w ŚSRK Polska w roku 2020 to: aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka i sprawne państwo. Podczas realizacji Wizji Polski w 2020 roku zasadniczą rolę odegrają następujące działania w kluczowych obszarach rozwoju:

- Przekształcenia instytucjonalne utrwalające sprawne państwo - wyższa jakość funkcjonowania instytucji publicznych, aktywna rola kapitału społecznego,
- Efektywny rozwój społeczno-gospodarczy i wysoka konkurencyjność gospodarki - wzrost gospodarczy zapewniający Polsce 74-79% poziomu PKB per capita UE w 2020 r., gospodarka oparta na wiedzy, nowoczesna infrastruktura, rozwój kapitału ludzkiego - wiodącymi atutami konkurencyjności,
- Spójność społeczno-gospodarcza i terytorialna - większa spójność terytorialna, dostępność usług publicznych, szeroka skala szans rozwoju jednostki, mądra i efektywna integracja społeczna.

Celem głównym Strategii średniookresowej jest wzmocnienie i wykorzystanie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju oraz poprawę jakości życia ludności. W wskazanych powyżej trzech obszarach strategicznych wskazano następujące cele szczegółowe:

OBSZAR STRATEGICZNY I. SPRAWNE I EFEKTYWNE PAŃSTWO

Cel I.1. Przejście od administrowania do zarządzania rozwojem

Cel I.2. Zapewnienie środków na działania rozwojowe

Cel I.3. Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywatela

OBSZAR STRATEGICZNY II. KONKURENCYJNA GOSPODARKA

Cel II.1. Wzmocnienie stabilności makroekonomicznej

- Cel II.2. Wzrost wydajności gospodarki
- Cel II.3. Zwiększenie innowacyjności gospodarki
- Cel II.4. Rozwój kapitału ludzkiego
- Cel II.5. Zwiększenie wykorzystania technologii cyfrowych
- Cel II.6. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko
- Cel II.7. Zwiększenie efektywności transportu

OBSZAR STRATEGICZNY III. SPÓJNOŚĆ SPOŁECZNA I TERYTORIALNA

- Cel III.1. Integracja społeczna
- Cel III.2. Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych
- Cel III.3. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja

Cele Strategii Rozwoju Gminy Krynki w latach 2015 – 2020 wpisują się w założenia priorytetowe Strategii Rozwoju Kraju 2020. Przede wszystkim do celów ŚSRK odnoszą się odpowiednio następujące cele szczegółowe:

Tabela 57. Zestawienie celów szczegółowych gminy Krynki z priorytetami Strategii Rozwoju Kraju 2020.

Cele Strategii Rozwoju Kraju 2020	Cele szczegółowe Strategii Rozwoju Gminy Krynki 2015 - 2020
Cel I.3. Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywatela	A1 – A4, A6 – A8, A10
Cel II.2. Wzrost wydajności gospodarki	B3, D1 – D4
Cel II.4. Rozwój kapitału ludzkiego	A4, A5
Cel II.6. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko	C1, C3
Cel II.7. Zwiększenie efektywności transportu	C2
Cel III.1. Integracja społeczna	A1-A3, A6, A9, B2, B4, D5
Cel III.2. Zapewnienie dostępu i	A7, B1, B2, B4

określonych standardów usług publicznych	
--	--

Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego do 2020 roku

Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego do 2020 r. (rok opracowania 2006), stanowiąca aktualizację Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2010, została przyjęta uchwałą nr XXXV/438/06 Sejmiku Województwa Podlaskiego w dniu 30 stycznia 2006 r.

Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego do 2020 r. określa misję rozwoju województwa, wyznacza cele i przyporządkowuje im priorytety. Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego posiada jednakowy z dokumentami regionalnymi innych województw zasięg czasowy – do 2020 r. Strategia nie zawiera szczegółowych rozstrzygnięć, co do konkretnych projektów i działań w określonym czasie i miejscu. Rozstrzygnięcia takie – zgodnie z założeniem – miały zostać zawarte w programach wojewódzkich i operacyjnych. Strategia jest kluczowym dokumentem programowym określającym zasady i kierunki długofalowej koncepcji rozwoju regionu.

Zgodnie z SRWP misją rozwoju województwa podlaskiego jest uczynienie go regionem aktywnego i zrównoważonego rozwoju z wykorzystaniem walorów środowiska naturalnego, wielokulturowej tradycji i położenia przygranicznego. Z tak sformułowanej misji wynikają cele strategiczne i horyzontalne, które określone zostały następująco:

- Cel strategiczny 1. Konkurencyjna gospodarka;
- Cel strategiczny 2. Powiązania krajowe i międzynarodowe;
- Cel strategiczny 3. Jakość życia
- Cel horyzontalny: Wysokiej jakości środowisko przyrodnicze podstawą harmonii aktywności człowieka i przyrody;
- Cel horyzontalny: Infrastruktura techniczna i teleinformatyczna otwierająca region dla inwestorów, mieszkańców, sąsiadów i turystów.

Cele Strategii Rozwoju Gminy Krynki w latach 2015 – 2020 wpisują się w założenia priorytetowe Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do 2020 r. (SRWP). Przede wszystkim do celów SPWP odnoszą się odpowiednio następujące cele szczegółowe:

Tabela 58. Zestawienie celów szczegółowych gminy Krynki z priorytetami Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego.

Cele Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do 2020 r.	Cele szczegółowe Strategii Rozwoju Gminy Krynki 2015 - 2020
Cel strategiczny 1. Konkurencyjna gospodarka	B3, C1-C3, D1 – D4
Cel strategiczny 2. Powiązania krajowe i międzynarodowe	A11, B1
Cel strategiczny 3. Jakość życia	A1 – A4, A8, A10, B1 – B3, C1, D5

Program Rozwoju Powiatu Sokólskiego na lata 2015 – 2022 – Uchwała

Powiat sokólski jest kreatorem zrównoważonej gospodarki opartej na wiedzy, zaspokajającej potrzeby i poprawiającej jakość życia mieszkańców oraz zachowującej wartości przyrodnicze i kulturowe.

Główne cele i zadania strategiczne Uchwały to:

1. Dostępność powiatu – poprzez usprawnienia komunikacyjne.

Zadania:

- wydajna komunikacyjnie sieć dróg powiatowych impulsem rozwoju gospodarczego i społecznego,
- wzmocnienie lokalnego partnerstwa samorządów na rzecz usprawnień komunikacyjnych sieci dróg powiatowych.

2. Jakość życia – poprzez usprawnienie systemu w ochronie zdrowia i pomocy rodzinie.

Zadania:

- poprawa stanu zdrowia mieszkańców powiatu i efektywności systemu ochrony zdrowia,
- usprawnienie systemu pomocy rodzinom w przezwyciężaniu trudności życiowych,
- aktywizacja osób niepełnosprawnych do czynnego uczestnictwa w życiu społecznym.

3. Rozwój przedsiębiorczości – wparty zintegrowanym systemem kształcenia.

Zadania:

- wydajny system kształcenia adaptujący się do wyzwań nowoczesności (innowacyjności),
- doskonalenie systemu motywacji i pomocy skierowanego do młodzieży uzdolnionej,
- zwiększenie szans skutecznego uczestnictwa na powiatowym rynku pracy.

4. W zgodzie z naturą – racjonalne korzystanie z zasobów środowiska.

Zadania:

- ochrona i racjonalne wykorzystanie walorów środowiska naturalnego powiatu,
- wspomaganie rozwoju obszarów wiejskich poprzez wdrożenie i rozwój nowoczesnych systemów geoinformacyjnych.

Cele Strategii Rozwoju Gminy Krynki w latach 2015 – 2020 wpisują się w założenia priorytetowe projektu Programu Rozwoju Powiatu Sokólskiego na lata 2015 – 2020. Przede wszystkim do celów Programu odnoszą się odpowiednio następujące cele szczegółowe:

Tabela 59. Zestawienie celów szczegółowych gminy Krynki z priorytetami projektu Programu Rozwoju Powiatu Sokólskiego na lata 2015 – 2020.

Cele Programu Rozwoju Powiatu Sokólskiego na lata 2015 – 2020	Cele szczegółowe Strategii Rozwoju Gminy Krynki na lata 2015 - 2020
Rozwój kapitału ludzkiego	A4 – A5
Rozwój kapitału społecznego	A1 – A3, A7, A8, A10, B1, B2, D5
Rozwój infrastruktury społecznej na rzecz poprawy jakości życia	A1 – A8, B1 – B4
Zachowanie wysokiej jakości zasobów przyrodniczych powiatu	B3, B4, C1, D2
Poprawa ładu przestrzennego	D2, D5
Poprawa dostępności komunikacyjnej powiatu	C2
Modernizacja i rozbudowa infrastruktury komunalnej jako niezbędny element rozwoju powiatu sokólskiego	C3
Realizacja zasad dobrego rządzenia dla kreowania zrównoważonego rozwoju	A6, A9
Rozwój i wzmocnienie organizacji pozarządowych na terenie powiatu sokólskiego	A9, B4
Rozwój współpracy transgranicznej	A11, B1

Poprawa klimatu dla biznesu	B3, D1 – D3
Zwiększenie atrakcyjności turystycznej z uwzględnieniem dywersyfikacji ruchu turystycznego	B1 – B4, D2, D4

VII. WIELOLETNI PLAN INWESTYCYJNY (WPI) NA LATA 2015- 2020

Skuteczne zarządzanie rozwojem lokalnym wymaga perspektywicznego myślenia wykraczającego poza roczne ramy planowania budżetowego. Jedną z ważniejszych decyzji, jaką musi podejmować władza samorządowa dotyczy wyboru strategicznych inwestycji sprzyjających poprawie warunków życia mieszkańców oraz warunków funkcjonowania podmiotów gospodarczych. Przyjmowany zestaw projektów inwestycyjnych powinien wpisywać się w strategiczne cele rozwoju oraz być zgodny z misją i wizją rozwoju gminy. Stąd niedzwonnym elementem dokumentów strategicznych rozwoju gminy jest Wieloletni Plan Inwestycyjny, który oznacza program działania złożony ze zbioru projektów inwestycyjnych przewidzianych do realizacji przez gminę w okresie od kilku do kilkunastu lat. Obejmuje on w swojej treści roczne plany inwestycyjne i środki finansowe przeznaczone w kolejnych latach na prowadzenie inwestycji.

Należy jednak zauważyć, że plan ten nie wyczerpuje wszystkich zadań inwestycyjnych przewidzianych do realizacji. Zawiera on głównie przedsięwzięcia o znaczeniu strategicznym. Może ulegać modyfikacjom i uzupełnieniom w zależności od zachodzących zmian w otoczeniu bliższym i dalszym gminy.

Wieloletnie planowanie inwestycyjne powinno przyczyniać się do skutecznego i efektywnego wydatkowania ograniczonych środków finansowych, skutecznej realizacji podstawowych celów rozwoju gminy, sięgania po finansowanie zewnętrzne inwestycji, poprawy procedur przygotowania i rozliczania zadań inwestycyjnych, uwzględniania aspektu finansowego realizacji inwestycji oraz realizacji przyjętej strategii rozwoju.

Zestawienie zbiorcze planowanych do realizacji zadań inwestycyjnych przez gminę Krynki w latach 2014-2020 zaprezentowano w poniższym zestawieniu tabelarycznym.

Tabela 60. Zestawienie zbiorcze planowanych do realizacji zadań inwestycyjnych przez gminę Krynki w latach 2014-2020.

Lista zadań inwestycyjnych gminy Krynki										
Tytuł zadania	Przewidywany całkowity koszt inwestycji	Nakłady inwestycyjne na realizację zadania w roku:							Łączne nakłady w latach 2014-2020	Planowane źródła finansowania zadań
		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020		
Zadania z zakresu infrastruktury drogowej										
1. Przebudowa ulic miejskich w Krynkach (cz. ul. Kaukazkiej, ul. Górna, cz. ul. Zielonej, cz. ul. Czystej, cz. ul. Nowej, cz. ul. Polnej) jako usprawnienie połączenia z drogą wojewódzką nr 676 i drogą powiatową nr 1443B i 1272B - z zakresu przebudowy dróg.	1 920 000,00			1 920 000,00					1 920 000,00	Programy UE, środki rządowe, budżet gminy

2. Przebudowa ciągu komunikacyjnego dróg powiatowych nr 1282B i 1286B Kruszyniany –Szaciły – Nietupa, Górany, Ostrów Płd.- z zakresu przebudowy dróg.	4 700 000,00				4 700 000,00			4 700 000,00	Programy UE, budżet gminy
---	--------------	--	--	--	--------------	--	--	--------------	---------------------------

3. Przebudowa dróg gminnych - z Górazy – Podlipki (nr 104964 B), Krynki (dz. nr. 2261, 2027, 2011, 1404), Krynki: ul. Graniczna (nr 104977 B), ul. Z-ek Nowy (nr 104997 B), ul. Nadrzeczna (nr 109708 B), ul. Polna (nr 104987 B), ul. Spółdzielcza (nr 104990 B), ul. Wąska (nr 104994 B), ul. 11-go Listopada (nr 104980 B), od ul. Grodzieńskiej do drogi do Jurowlan (dz. nr 2111), od ul. Stary Dwór (nr 104986 B), od ul. Sokólskiej w prawo (dz. nr 4260, 1948), od ul. Sokólskiej do 11-go Listopada (dz. nr 4236, 3243).	1 000 000,00						1 000 000,00	1 000 000,00	Programy UE, budżet gminy
Zadania z zakresu gospodarki wodno-ściekowej									
4. Zakup pomp głębinowych - z zakresu gospodarki wodno-ściekowej.	40 000,00					40 000,00		40 000,00	budżet gminy

5. Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków - z zakresu gospodarki wodno-ściekowej.	100 000,00					100 000,00		100 000,00	Programy UE, budżet gminy
Zadania z zakresu odnawialnych źródeł energii oraz efektywności energetycznej									
6. Instalacja kolektorów słonecznych w Gminie Krynki - z zakresu odnawialnych źródeł energii i efektywności energetycznej.	600 000,00			600 000,00			600 000,00	Programy UE, budżet gminy	
7. Instalacja pomp ciepła w Gminie Krynki - z zakresu odnawialnych źródeł energii i efektywności energetycznej.	298 000,00					298 000,00	298 000,00	Programy UE, budżet gminy	
8. Modernizacja budynków użyteczności publicznej - z zakresu termomodernizacja budynków.	480 000,00			480 000,00			480 000,00	Programy UE, budżet gminy	
Pozostałe									

9. Zagospodarowanie terenów gminnych – zagospodarowanie placu przy ZSS w Krynkach, zagospodarowanie terenu OSiR w Krynkach przy ul. Kościelnej, zagospodarowanie Parku Podworskiego;	480 000,00					480 000,00	480 000,00	Programy UE, budżet gminy
10. Remont budynków użyteczności publicznej - budynek Urzędu Miejskiego, OSP, hydroforni, biblioteki, budynek (po byłej bibliotece) przy ul. Piłsudskiego w Krynkach	400 000,00					400 000,00	400 000,00	Programy UE, budżet gminy
11. Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców poprzez modernizację oświetlenia ulicznego oraz rozbudowa monitoringu – z zakresu bezpieczeństwa mieszkańców.	150 000,00					150 000,00	150 000,00	Programy UE, budżet gminy

12. Zakup wozu gaśniczego na potrzeby OSP – z zakresu wyposażenia ochotniczej straży pożarnej.	600 000,00						600 000,00		600 000,00	Budżet gminy, Oddział Woj. ZOSP RP w Białymstoku, Zarząd Główny Związku OSP RP, Komenda Główna PSP, Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, nadleśnictwo Krynki
--	------------	--	--	--	--	--	------------	--	------------	--

Tabela 61. Karty poszczególnych zadań inwestycyjnych.

1. Nazwa zadania:	
1. Przebudowa ulic miejskich w Krynkach (cz. ul. Kaukazkiej, ul. Górna, cz. ul. Zielonej, cz. ul. Czystej, cz. ul. Nowej, cz. ul. Polnej) jako usprawnienie połączenia z drogą wojewódzką nr 676 i droga powiatową nr 1443B i 1272B - z zakresu przebudowy dróg.	
2. Termin rozpoczęcia realizacji zadania	3. Planowany termin zakończenia realizacji zadania
2016	2016
4. Całkowita wartość zadania	5. Nakłady finansowe zaplanowane na lata 2014 – 2020 w ujęciu rocznym
1 920 000,00	1 920 000,00
6. Źródła finansowania	
Programy UE, budżet gminy	
7. Uzasadnienie podjęcia realizacji inwestycji	
Inwestycja ma przyczynić się będzie wpływała na przede wszystkim do poprawy bezpieczeństwa użytkowników, komfortu podróżujących oraz estetyki miejscowości. Realizacja inwestycji przyczyni się także do poprawy komfortu, warunków życia mieszkańców (m.in. zmniejszenie hałasu, skrócenie czasu przejazdu).	
8. Planowany zakres rzeczowy zadania	
Inwestycja swym zakresem będzie obejmowała: -wykonanie nawierzchni z mieszanki mineralno-bitumicznej asfaltowej; -ustawienie krawężników i obrzeży; -wykonanie chodników z kostki betonowej;	

-wykonanie wjazdów z kostki betonowej;

1. Nazwa zadania:	
2. Przebudowa ciągu komunikacyjnego dróg powiatowych nr 1282B i 1286B Kruszyniany –Szaciły – Nietupa - z zakresu przebudowy dróg.	
2. Termin rozpoczęcia realizacji zadania	3. Planowany termin zakończenia realizacji zadania
2017	2018
4. Całkowita wartość zadania	5. Nakłady finansowe zaplanowane na lata 2014 – 2020 w ujęciu rocznym
4 700 000,00	850 000,00
6. Źródła finansowania	
Programy UE, budżet gminy	
7. Uzasadnienie podjęcia realizacji inwestycji	
Realizacja inwestycji wpłynie na poprawę bezpieczeństwa użytkowników, zmniejszenie kosztów użytkowania pojazdów oraz wzrostu komfortu podróżnych. Inwestycja przyczyni się także do poprawy dostępności komunikacyjnej terenów oraz skrócenia czasu przejazdu.	
8. Planowany zakres rzeczowy zadania	
Inwestycja swym zakresem będzie obejmowała: - wykonanie nawierzchni z mieszanki mineralno-bitumicznej asfaltowej, - wykonanie chodników.	

1. Nazwa zadania:	
3. Przebudowa dróg gminnych - z zakresu przebudowy dróg.	
2. Termin rozpoczęcia realizacji	3. Planowany termin zakończenia

zadania	realizacji zadania
2019	2020
4. Całkowita wartość zadania	5. Nakłady finansowe zaplanowane na lata 2014 – 2020 w ujęciu rocznym
1 000 000,00	1 000 000,00
6. Źródła finansowania	
Programy UE, budżet gminy	
7. Uzasadnienie podjęcia realizacji inwestycji	
Realizacja inwestycji wpłynie na poprawę bezpieczeństwa użytkowników, zmniejszenie kosztów użytkowania pojazdów oraz wzrost komfortu podróży.	
8. Planowany zakres rzeczowy zadania	
Inwestycja swym zakresem będzie obejmowała:	
<ul style="list-style-type: none"> - wykonanie nawierzchni z mieszanki mineralno-bitumicznej asfaltowej, - wykonanie chodników. 	

1. Nazwa zadania:	
4. Zakup pomp głębinowych - z zakresu gospodarki wodno-ściekowej.	
2. Termin rozpoczęcia realizacji zadania	3. Planowany termin zakończenia realizacji zadania
2018	2018
4. Całkowita wartość zadania	5. Nakłady finansowe zaplanowane na lata 2014 – 2020 w ujęciu rocznym
40 000,00	40 000,00
6. Źródła finansowania	
budżet gminy	

7. Uzasadnienie podjęcia realizacji inwestycji
Realizacja inwestycji wynika z uwagi na fakt wykorzystywania wyeksploatowanych pomp. Zakup nowych pomp przyczyni się do wzrostu wydajności pozyskiwania wody.
8. Planowany zakres rzeczowy zadania
Inwestycja swym zakresem będzie obejmowała: - zakup pomp.

1. Nazwa zadania:	
5. Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków - z zakresu gospodarki wodno-ściekowej.	
2. Termin rozpoczęcia realizacji zadania	3. Planowany termin zakończenia realizacji zadania
2018	2019
4. Całkowita wartość zadania	5. Nakłady finansowe zaplanowane na lata 2014 – 2020 w ujęciu rocznym
100 000,00	100 000,00
6. Źródła finansowania	
Programy UE, budżet gminy	
7. Uzasadnienie podjęcia realizacji inwestycji	
Celem inwestycji jest poprawa stanu środowiska naturalnego na terenie gminy. Przydomowe oczyszczalnie ścieków realizowane będą ze względu na nieopłacalność wykonania na danym terenie sieci kanalizacyjnej.	
8. Planowany zakres rzeczowy zadania	
Inwestycja swym zakresem będzie obejmowała: - budowę ok. 12 przydomowych oczyszczalni ścieków.	

1. Nazwa zadania:	
6. Instalacja kolektorów słonecznych w Gminie Krynki - z zakresu odnawialnych źródeł energii i efektywności energetycznej.	
2. Termin rozpoczęcia realizacji zadania	3. Planowany termin zakończenia realizacji zadania
2016	2020
4. Całkowita wartość zadania	5. Nakłady finansowe zaplanowane na lata 2014 – 2020 w ujęciu rocznym
600 000,00	600 000,00
6. Źródła finansowania	
Programy UE, budżet gminy	
7. Uzasadnienie podjęcia realizacji inwestycji	
Realizacja inwestycji związana jest z chęcią poprawy stanu środowiska naturalnego oraz zwiększeniem udziału odnawialnych źródeł energii w produkcji energii. Instalacja odnawialnych źródeł energii pozwoli na obniżenie kosztów związanych z wytworzeniem energii cieplnej.	
8. Planowany zakres rzeczowy zadania	
Inwestycja swym zakresem będzie obejmowała: - instalację ok. 50 kolektorów słonecznych	

1. Nazwa zadania:	
7. Instalacja pomp ciepła w Gminie Krynki - z zakresu odnawialnych źródeł energii i efektywności energetycznej.	
2. Termin rozpoczęcia realizacji zadania	3. Planowany termin zakończenia realizacji zadania

2018	2020
4. Całkowita wartość zadania	5. Nakłady finansowe zaplanowane na lata 2014 – 2020 w ujęciu rocznym
298 000,00	298 000,00
6. Źródła finansowania	
Programy UE, budżet gminy	
7. Uzasadnienie podjęcia realizacji inwestycji	
Realizacja inwestycji związana jest z chęcią poprawy stanu środowiska naturalnego oraz zwiększeniem udziału odnawialnych źródeł energii w produkcji energii. Instalacja odnawialnych źródeł energii pozwoli na obniżenie kosztów związanych z wytworzeniem energii cieplnej.	
8. Planowany zakres rzeczowy zadania	
Inwestycja swym zakresem będzie obejmowała: - instalację pomp ciepła	

1. Nazwa zadania:	
8. Modernizacja budynków użyteczności publicznej - z zakresu termomodernizacja budynków.	
2. Termin rozpoczęcia realizacji zadania	3. Planowany termin zakończenia realizacji zadania
2016	2020
4. Całkowita wartość zadania	5. Nakłady finansowe zaplanowane na lata 2014 – 2020 w ujęciu rocznym
480 000,00	480 000,00
6. Źródła finansowania	
Programy UE, budżet gminy	

7. Uzasadnienie podjęcia realizacji inwestycji
Realizacja inwestycji związana jest z chęcią poprawy stanu środowiska naturalnego poprzez wzrost efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej. Instalacja odnawialnych źródeł energii pozwoli na obniżenie kosztów związanych z wytworzeniem energii cieplnej.
8. Planowany zakres rzeczowy zadania
Inwestycja swym zakresem będzie obejmowała: -docieplenie ścian, -wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, -wymiana pokrycia dachowego

1. Nazwa zadania:	
9. Zagospodarowanie terenów gminnych – z zakresu zagospodarowania terenów gminnych.	
2. Termin rozpoczęcia realizacji zadania	3. Planowany termin zakończenia realizacji zadania
2016	2020
4. Całkowita wartość zadania	5. Nakłady finansowe zaplanowane na lata 2014 – 2020 w ujęciu rocznym
480 000,00	480 000,00
6. Źródła finansowania	
Programy UE, budżet gminy	
7. Uzasadnienie podjęcia realizacji inwestycji	
Inwestycja będzie realizowana ze względu na chęć poprawy warunków życia mieszkańców oraz zapewnienia infrastruktury do aktywnego spędzania wolnego czasu. Zagospodarowanie terenu przyczyni się także do poprawy walorów	

estetycznych.

8. Planowany zakres rzeczowy zadania

Inwestycja swym zakresem będzie obejmowała:

-zagospodarowanie placu przy ZSS (rozbudowa placu zabaw, utwardzenie placu apelowego)

-zagospodarowanie terenu OSiR (remont basenu, rozbudowa placu zabaw, budowa siłowni na świeżym powietrzu, budowa trybun sportowych, utwardzenie ścieżek polbrukiem).

-rewitalizacja parku podworskiego.

1. Nazwa zadania:

10. Remont budynków użyteczności publicznej – z zakresu remontu budynków.

2. Termin rozpoczęcia realizacji zadania

2017

3. Planowany termin zakończenia realizacji zadania

2020

4. Całkowita wartość zadania

400 000,00

5. Nakłady finansowe zaplanowane na lata 2014 – 2020 w ujęciu rocznym

400 000,00

6. Źródła finansowania

Programy UE, budżet gminy

7. Uzasadnienie podjęcia realizacji inwestycji

Inwestycja będzie realizowana ze względu na pogarszający się stan techniczny budynków użyteczności publicznej i chęć utrzymania substancji budowlanej we właściwym stanie użytkowym. Wykonanie prac objętych projektem przyczyni się także do wzrostu efektywności energetycznej obiektów, a tym samym do obniżenia

kosztów ich eksploatacji.

8. Planowany zakres rzeczowy zadania

Inwestycja swym zakresem będzie obejmowała:

- odnowienie elewacji
- wymiana pokrycia dachowego
- wymiana stolarki okiennej i drzwiowej

1. Nazwa zadania:

11. Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców poprzez modernizację oświetlenia ulicznego oraz rozbudowa monitoringu – z zakresu bezpieczeństwa mieszkańców.

2. Termin rozpoczęcia realizacji zadania

2018

3. Planowany termin zakończenia realizacji zadania

2020

4. Całkowita wartość zadania

150 000,00

5. Nakłady finansowe zaplanowane na lata 2014 – 2020 w ujęciu rocznym

150 000,00

6. Źródła finansowania

Programy UE, budżet gminy

7. Uzasadnienie podjęcia realizacji inwestycji

Inwestycja będzie realizowana ze względu na chęć poprawy bezpieczeństwa mieszkańców.

8. Planowany zakres rzeczowy zadania

Inwestycja swym zakresem będzie obejmowała:

- wymiana opraw oświetlenia ulicznego,

-zamontowanie nowych i wymiana istniejących kamer monitoringu

1. Nazwa zadania:	
12. Zakup wozu gaśniczego na potrzeby OSP – z zakresu doposażenia ochotniczej straży pożarnej.	
2. Termin rozpoczęcia realizacji zadania	3. Planowany termin zakończenia realizacji zadania
2019	2019
4. Całkowita wartość zadania	5. Nakłady finansowe zaplanowane na lata 2014 – 2020 w ujęciu rocznym
300 000,00	300 000,00
6. Źródła finansowania	
Budżet gminy, Nadleśnictwo Krynki, Oddział Woj. ZOSP RP w Białymstoku, Zarząd Główny Związku OSP RP, Komenda Główna PSP, Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	
7. Uzasadnienie podjęcia realizacji inwestycji	
Biorąc pod uwagę zadania samorządu gminy w zakresie bezpieczeństwa publicznego niezbędne jest wyposażenie służb straży pożarnej w odpowiedni sprzęt. Ze względu na braki w tym zakresie w OSP konieczny jest zakup wozu gaśniczego.	
8. Planowany zakres rzeczowy zadania	
Inwestycja swym zakresem będzie obejmowała: -zakup wozu	

VIII. PROCEDURY WDRAŻANIA, MONITORINGU I EWALUACJI STRATEGII

Strategia Rozwoju powinna dynamicznie reagować na zmieniające się potrzeby wynikające z nowych uwarunkowań endogenicznych i egzogenicznych. Monitoring i ewaluacja są koniecznymi elementami Strategii umożliwiającymi jej korygowanie i rozbudowę w trakcie procesu wdrażania.

Wdrażanie

Wdrażanie Strategii rozpocznie się w momencie wskazanym w uchwale Rady Miejskiej w Krynkach i będzie polegało na realizacji sformułowanych w niej celów strategicznych i szczegółowych za pośrednictwem programów operacyjnych, zarówno kontynuowanych, jak i nowych. Ważnym elementem procesu wdrażania Strategii będzie jej upowszechnianie poprzez przekazywanie informacji na temat najważniejszych elementów Strategii organizacjom i środowiskom lokalnym. W tym celu zorganizowane zostaną spotkania, na których objaśnione zostaną kolejne etapy planowania rozwoju.

Monitoring

Monitoring stanowił będzie bieżącą analizę postępów w osiągnięciu założeń strategicznych oraz celów szczegółowych. Będzie on obejmował następujący zespół działań:

- zbieranie danych i informacji i ich analizę,
- przygotowanie raportów,
- ocenę wyników oraz ich porównanie z przyjętymi normami.

Ocena wyników monitoringu będzie dokonywana w oparciu o wskaźniki jakościowe oraz ilościowe odpowiednio do charakteru przyjętych w Strategii celów strategicznych i szczegółowych. W przypadku pozytywnej oceny nie podejmuje się działań naprawczych, a monitoring kontynuowany zgodnie z pierwotnymi założeniami. Natomiast w przypadku negatywnej oceny wyników monitorowania Strategii następuje identyfikacja odchyleń, analiza przyczyn odchyleń, planowane są korekty, które są wdrażane w końcowym etapie monitoringu. Wyniki monitoringu przedstawiane będą w formie corocznego raportu. Koordynacja działań w zakresie monitoringu postępów w realizacji Strategii zostanie powierzona Zespołowi ds. monitoringu (ZM), który zostanie ustanowiony przez Burmistrza Krynek. Do zadań ZM będzie należało zbieranie danych i informacji od poszczególnych komórek administracyjnych Urzędu Miejskiego w Krynkach, zajmujących się monitorowaniem właściwych dla siebie obszarów.

Ewaluacja

Ewaluacja ma na celu uzyskanie informacji, czy osiągnięto zakładane rezultaty oraz czy pozwoliły one i w jakim stopniu na realizację wyznaczonych celów w strategii. Pozwoli ona na korygowanie działań podejmowanych w ramach strategii. Ewaluacja będzie prowadzona według kryterium proporcjonalności. Ocenie będzie podlegało w jakim stopniu cele Strategii i sposób ich realizacji są właściwe, konieczne i wystarczające w stosunku do zmieniających się potrzeb i priorytetów na poziomie gminy. Do ewaluacji zostaną wykorzystane narzędzia ilościowe i jakościowe.

Strategia zakłada przeprowadzenie ewaluacji w trzech etapach:

1. Ewaluacja przed rozpoczęciem przeprowadzona została w trakcie planowania strategii. W fazie przygotowania Strategii opracowane zostały w poszczególnych obszarach silne oraz słabe strony, szanse i zagrożenia (analiza SWOT).
2. Ewaluacja w połowie realizacji strategii (okresowa). Przeprowadzenie oceny proporcjonalności celów strategicznych i szczegółowych do lokalnych potrzeb oraz proporcjonalności środków wykorzystanych dla realizacji przyjętych celów. Wyniki ewaluacji zostaną przedstawione w formie raportu, uwzględniającego analizę realizacji przyjętych działań, czas ich realizacji, źródła finansowania, występowanie problemów oraz zagrożeń dalszej realizacji oraz propozycje działań korygujących i naprawczych.
3. Ewaluacja po zakończeniu okresu objętego Strategią (końcowa). Przeprowadzenie oceny proporcjonalności celów strategicznych i szczegółowych do lokalnych potrzeb oraz proporcjonalności środków wykorzystanych dla realizacji przyjętych celów. W przypadku wprowadzenia działań korygujących lub naprawczych, również te działania będą podlegały analizie. Wyniki ewaluacji zostaną przedstawione w formie raportu, który będzie zawierał opis procedury badawczej, wyniki badań, wnioski i rekomendacje będące podstawą planowania strategii w kolejnych latach.

Spis tabel:

Tabela 1 Harmonogram spotkań w sołectwach.....	4
Tabela 2. Liczba ludności gminy Krynki. Z wyszczególnieniem podziału na miasto i obszar wiejski oraz płeć mieszkańców gminy.....	14
Tabela 3. Podział mieszkańców gminy Krynki ze względu na ekonomiczne grupy wiekowe.	16
Tabela 4. Mieszkańcy gminy Krynki ze względu na przynależność do grup wiekowych w latach 2011- 2014.	18
Tabela 5. Małżeństwa oraz ruch naturalny w Gminie Krynki.	21
Tabela 6. Migracje w Gminie Krynki.....	22
Tabela 7. Ocena poziomu migracji do miasta wojewódzkiego przez mieszkańców gminy Krynki.	23
Tabela 8. Stowarzyszenia i fundacje działające na terenie gminy Krynki.	27
Tabela 9. Wybory samorządowe przeprowadzone 21 listopada 2010 r.....	36
Tabela 10. Wybory samorządowe przeprowadzone 16 listopada 2014 r. (I tura).	37
Tabela 11. Ocena dostępności do usług ochrony zdrowia w gminie (podstawowa opieka medyczna, apteki, stomatolog).	38
Tabela 12.Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej oraz wskaźnik deprywacji lokalnej w latach 2007- 2015.	40
Tabela 13. Powody przyznania pomocy społecznej (w 2014r.).	40
Tabela 14. Liczba osób niepełnosprawnych bezrobotnych, z uwzględnieniem poziomu wykształcenia dla obszaru gminy Krynki na koniec 2014 r.....	41
Tabela 15. Ocena skali występowania w gminie biedy.	41
Tabela 16. Wydatki na zadania z zakresu oświaty w gminie Krynki.....	45
Tabela 17. Ocena liczby obiektów oświatowych w gminie Krynki (przedszkola, szkoły).	46
Tabela 18. Ocena oferty edukacyjnej szkół prowadzonych przez gminę Krynki.	47
Tabela 19. Ocena poziomu edukacji w gminie Krynki.	47
Tabela 20. Kategorie przestępstw w gminie Krynki w latach 2013 i 2014.....	51
Tabela 21. Ocena skali występowania w gminie Krynki przestępczości i przemocy w rodzinie.....	52
Tabela 22. Liczba jednostek OSP w poszczególnych gminach powiatu sokólskiego.	54

Tabela 23. Ocena jakości usług świadczonych przez obiekty kulturalne na terenie gminy Krynki (świetlice, biblioteki, domy kultury, muzea itp.).	60
Tabela 24. Ocena jakości i różnorodności wydarzeń kulturalno- rozrywkowych odbywających się na terenie gminy Krynki.	61
Tabela 25. Wykaz obiektów świadczących usługi hotelarskie na terenie gminy Krynki.	66
Tabela 26. Ocena atrakcyjności turystycznej gminy Krynki (ilość i jakość zabytków, miejsc atrakcyjnych pod względem przyrodniczym, stan środowiska naturalnego, obszary chronione i rezerваты).	69
Tabela 27. ocena poziomu bazy turystyczno- wypoczynkowej w gminie Krynki (baza noclegowa, gastronomiczna).	70
Tabela 28. Ocena promocji gminy, mającej na celu pozyskanie potencjalnych turystów.	71
Tabela 29. Ocena oferty spędzania wolnego czasu na terenie gminy Krynki dla dzieci, młodzieży dorosłych i seniorów.	72
Tabela 30. Zarządcy dróg na terenie gminy Krynki.	92
Tabela 31. Powierzchnia zasiewów w gminie Krynki według rodzaju wg PSR 2010. ...	103
Tabela 32. Zwierzęta gospodarskie w gminie Krynki wg PSR 2010.	104
Tabela 33. Liczba oraz struktura podmiotów gospodarki narodowej wg liczby pracujących w gminie Krynki w latach 2010 – 2014.	106
Tabela 34. Podmioty gospodarki narodowej z terenu gminy Krynki wg sekcji PKD. ..	107
Tabela 35. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą wg sekcji PKD (stan na dzień 31.03.2015).	108
Tabela 36. Liczba podmiotów gospodarki narodowej w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w gminach powiatu sokólskiego wg stanu na dzień 31.12.2014 r.	109
Tabela 37. Liczba osób bezrobotnych w gminach powiatu sokólskiego w latach 2010-2014	110
Tabela 38. Liczba bezrobotnych wg poziomu wykształcenia w gminie Krynki (stan na 30.11.2015 r.).	111
Tabela 39. Udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (w %) w gminach powiatu sokólskiego (stan na 31.12.2014 r.)	111
Tabela 40. Wielkość dochodów, wydatków oraz deficytu/nadwyżki budżetowej gminy Krynki w latach 2010-2014 (w PLN).	113
Tabela 41. Dochody i wydatki bieżące, deficyt/nadwyżka operacyjna w gminie Krynki w latach 2010-2014 (w PLN).	114

Tabela 42. Dochody własne gminy Krynki w latach 2010-2014 (w PLN).	115
Tabela 43. Struktura dochodów własnych gminy Krynki w latach 2010-2014 (w %).	116
Tabela 44. Dochody ogółem oraz dochody własne w przeliczeniu na jednego mieszkańca w gminie Krynki w latach 2010-2014 (w PLN).	120
Tabela 45. Wysokość subwencji ogólnej dla gminy Krynki w latach 2010-2014 (w PLN).	120
Tabela 46. Wysokość dotacji dla gminy Krynki w latach 2010-2014 (w PLN).	121
Tabela 47. Wybrane inwestycje współfinansowane środkami UE w gminie Krynki w latach 2010-2014.	122
Tabela 48. Struktura wydatków budżetu gminy Krynki według działów w latach 2010-2014 (w %).	124
Tabela 49. Lokata gminy Krynki ze względu na poziom wydatków gminy w przeliczeniu na jednego mieszkańca w latach 2010-2013.	125
Tabela 50. Analiza SWOT: Obszar społeczny.	126
Tabela 51. Analiza SWOT: Obszar kultury i rekreacji.	131
Tabela 52. Analiza SWOT: Obszar środowiska przyrodniczego i infrastruktury.	134
Tabela 53. Analiza SWOT: Obszar gospodarczy.	136
Tabela 54. Cele gminy Krynki.	139
Tabela 55. Zestawienie celów szczegółowych z priorytetami Europy 2020.	144
Tabela 56. Zestawienie celów szczegółowych gminy Krynki z priorytetami Wspólnych Ram Strategicznych (WRS).	146
Tabela 57. Zestawienie celów szczegółowych gminy Krynki z priorytetami Strategii Rozwoju Kraju 2020.	149
Tabela 58. Zestawienie celów szczegółowych gminy Krynki z priorytetami Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego.	151
Tabela 59. Zestawienie celów szczegółowych gminy Krynki z priorytetami projektu Programu Rozwoju Powiatu Sokólskiego na lata 2015 – 2020.	152
Tabela 60. Zestawienie zbiorcze planowanych do realizacji zadań inwestycyjnych przez gminę Krynki w latach 2014-2020.	154
Tabela 61. Karty poszczególnych zadań inwestycyjnych.	161

Spis wykresów:

Wykres 1. Struktura odpowiedzi na pytanie „Jak oceniasz stan dróg w gminie?” [%]..	94
Wykres 2. Struktura odpowiedzi na pytanie Jak oceniasz małą infrastrukturę drogową w gminie (ciągi pieszo- rowerowe, oświetlenie, przystanki, itp.)? [%].....	94
Wykres 3. Struktura odpowiedzi na pytanie „Czy uważasz, że gmina powinna korzystać z odnawialnych źródeł energii?” [%].	98
Wykres 4. Struktura odpowiedzi na pytanie „Jak oceniasz poziom rozwoju sieci wodociągowej?” [%].	99
Wykres 5. Struktura odpowiedzi na pytanie „Jak oceniasz poziom rozwoju sieci kanalizacyjnej?” [%].	100
Wykres 6. Struktura odpowiedzi na pytanie „Jak oceniasz system segregacji odpadów na terenie gminy?” [%].....	102
Wykres 7. Dochody z tytułu udziału w podatku CIT gmin powiatu sokólskiego w roku 2014 (w PLN).	117
Wykres 8. Dochody z tytułu udziału w podatku CIT gmin powiatu sokólskiego w przeliczeniu na jednego mieszkańca w roku 2014 (w PLN).	117
Wykres 9. Dochody z tytułu udziału w podatku PIT gmin powiatu sokólskiego w roku 2014 (w PLN).	118
Wykres 10. Dochody z tytułu udziału w podatku PIT gmin powiatu sokólskiego w przeliczeniu na jednego mieszkańca w roku 2014 (w PLN).	119
Wykres 11. Dochody z tytułu podatku od nieruchomości gmin powiatu sokólskiego w roku 2014 (w PLN).	119

Spis rysunków:

Rysunek 1. Lokalizacja miejscowości na tle Polski.....	10
Rysunek 2 Lokalizacja miejscowości na tle województwa podlaskiego.....	11
Rysunek 3 Powiat sokólski	11
Rysunek 4. Dzielnice rolniczo-klimatyczne Polski wg R. Gumińskiego.....	73
Rysunek 5. Średnia temperatura, opady, długość okresu wegetacji oraz liczba dni przymrozkowych na terenie Polski.....	73
Rysunek 6. Stan ekologiczny i chemiczny jednolitych części wód powierzchniowych w województwie podlaskim w latach 2010-2012.	78
Rysunek 7. Stan wód jednolitych części powierzchniowych w województwie podlaskim w latach 2010-2012.	79
Rysunek 8. Stężenia pyłu zawieszonego PM10 o okresie uśredniania wyników rok w strefie podlaskiej pochodzące z łącznej emisji wszystkich typów w 2012 r.	81
Rysunek 9. Lokalizacja Rezerwatu Nietupa	82
Rysunek 10. Lokalizacja parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej im. Profesora Witolda Sławińskiego.....	85
Rysunek 11. Lokalizacja Obszaru chronionego krajobrazu Wzgórza Sokólskie	87
Rysunek 12. Lokalizacja obszarów Natura 2000 na terenie gminy Krynki.	88
Rysunek 15. Energia wiatru na wysokości 50 m nad poziomem gruntu [kWh/m²].	96
Rysunek 16. Rozkład ilości promieniowania słonecznego na obszarze Polski.....	97